

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Tanja Svensson

Generationsskifte och 3:12-
utredningens förslag

Examensarbete
20 poäng

Handledare
Lars Pelin

Ämnesområde
Skatterätt

Termin
HT 2002

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Syfte	4
1.2 Målsättning	4
1.3 Metod	4
1.4 Frågeställning	4
1.5 Avgränsning	5
1.6 Disposition	5
1.7 Fallföretaget	6
2 DAGENS REGLERING	7
2.1 Kort historik	7
2.2 Introduktion till valda modeller	9
2.3 Allmänt om gåva	10
2.3.1 Skatteskalor	10
2.3.2 Begreppet gåva	11
2.3.3 Värderingstidpunkt resp. skattskyldighetens inträde	12
2.3.4 Den allmänna värderingsprincipen i AGL	12
2.3.4.1 Fast egendom	12
2.3.4.2 Lös egendom	12
2.3.4.2.1 Aktier	12
2.3.4.2.2 Fordran	13
2.3.4.2.3 Inventarier och lager	13
2.4 Gåva av företag	13
2.4.1 Inledning	13
2.4.2 Villkor för de särskilda värderingsreglerna	14
2.4.2.1 Utan förbehåll	14
2.4.2.2 All givarens rätt	15
2.4.2.3 Femårsregeln	15
2.4.3 Värderingsregler då villkoren i lättnadsregeln är uppfyllda	15
2.4.3.1 Lös egendom (23 § F 3 st. AGL)	16
2.4.3.1.1 Innehållet i 4 § GFSL	16
2.4.3.1.2 Innehåll i punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GFSL	16

2.4.3.2	Fast egendom (22 § 3 mom. AGL)	17
2.4.3.3	Värdering av onoterade företag	17
2.4.4	Effekter av lätttnadsregelns tillämpning	20
2.4.5	Inkomstbeskattning och förvärvarens ingångsvärde	20
2.4.6	Blandade fång av aktier	20
2.4.7	Sammanfattning vad avser gåva	22
2.5	Intern aktieöverlåtelse	22
2.5.1	Tillvägagångssätt	23
2.5.2	Värdering	23
2.5.3	Reversens belopp	24
2.5.4	Ränta på reversen	25
2.5.5	Sista ledet	25
2.5.6	Fördelar och nackdelar med en intern aktieöverlåtelse	26
2.6	Vinstbolag/ skalbolag	26
2.6.1	Tillvägagångssätt	27
2.6.2	Prissättning och finansiering av inkråmet	27
2.6.3	Inför försäljningen av skalbolaget	29
2.6.4	Vid försäljning av skalbolag	31
2.6.5	Överlåtelse av AB Z genom gåva	31
2.6.6	Fördelar och nackdelar med en skalbolagstransaktion.	32
3	FÖRSLAGET	33
3.1	Utredningen	33
3.1.1	Allmänt om reglerna idag	33
3.1.2	Uppdraget	33
3.2	Föreslagna ändringar vad gäller vissa termer, uttryck och begrepp	34
3.2.1	Begreppen fast egendom och fastighet	34
3.2.2	Bereppen egendom och tillgångar	34
3.2.3	Begreppen rörelse och näringsverksamhet	35
3.2.4	Begreppet verksamhetsgren	35
3.2.5	Allmän värderingsprincip för lös egendom	35
3.3	Lös företagsegendom- föreslagna ändringar	36
3.3.1	4 § GFSL	36
3.3.2	Punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GFSL	37
3.3.2.1	Stadgandets huvudsakliga innehåll	37
3.3.2.2	Stadgandets första stycke	37
3.3.2.3	Stadgandets andra stycke	37
3.3.2.4	Stadgandets tredje stycke	38
3.3.2.5	Stadgandets femte stycke	38
3.4	Föreslagna ändringar vad gäller fast egendom	38
3.4.1	Huvudregeln	38
3.4.2	Begreppen näringsfastighet och näringsverksamhet	38
3.4.3	Fastighet i näringsverksamhet	39
3.4.3.1	Fastighetsförvaltning	39
3.4.3.2	Förslag	40
3.4.4	Värderingstidpunkt och värdesättning av näringsfastigheter	40
3.4.4.1	Allmänt om värderingstidpunkten	40
3.4.4.2	Värderingstidpunkt och värdesättning av näringsfastigheter	40
3.4.4.3	Omsättningsfastighet	41
3.4.5	Värdering av onoterade företag	41

3.5	Blandade fång i inkomstskattelagen	43
3.5.1	Inledning	43
3.5.2	Blandade fång av aktier- gällande rätt	43
3.5.3	Blandade fång av enstaka tillgångar	44
3.6	Blandade fång i AGL	45
3.6.1	Direktiven	45
3.6.2	Föreslagna förändringar	45
3.6.2.1	Femårsregeln	46
3.6.2.2	Utan förbehåll	46
3.6.2.2.1	Förslag- om en gåvomottagare lämnar ersättning skall denne ej gå miste om lättningen	46
3.6.2.2.2	Förslag – hur vederlaget skall avräknas	47
3.6.2.3	All givarens rätt	47
4	TILLÄMPNING PÅ FÄRG & TAPET	48
4.1	Överlåtelse genom gåva utan vederlag	48
4.2	Överlåtelse genom gåva mot vederlag	51
4.3	Överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse	53
4.4	En alternativ lösning vid överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse	55
4.5	Överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en skalbolagstransaktion	56
4.6	En alternativ lösning vid överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en skalbolagstransaktion	61
5	TILLÄMPNING PÅ FÄRG & TAPET I ENLIGHET MED FÖRSLAGET.	67
5.1	Överlåtelse genom gåva utan vederlag	67
5.2	Överlåtelse genom gåva mot vederlag	69
5.3	Överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse	71
5.4	En alternativ lösning vid överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse	72
5.5	Överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en skalbolagstransaktion	73
5.6	En alternativ lösning vid överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en skalbolagstransaktion	74
6	AVSLUTANDE ANALYS	77
6.1	Inledning	77

6.2	Ingen ersättning	79
6.3	En mindre ersättning	79
6.4	Så mycket ersättning som möjligt	82
6.5	Slutsatser och reflektioner	83
LITTERATURFÖRTECKNING		85
	Offentligt tryck	85
	Övrig litteratur	85
	Tidsskrifter	86
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING		87

Sammanfattning

Vid ett generationsskifte av ett företag faller det sig naturligt att eftersträva tillämpningen av lättnadsregeln i arvs- och gåvoskattelagen. Lättnadsregeln kan nämligen vid en överlåtelse av ett företag medföra en viss lättnad vid beskattningen. Villkoren för lättnadsregelns tillämpning kan emellertid vara svåra att uppfylla, vilket i sig kan leda till att lättnaden omintetgörs. För att undvika detta är det vanligt att det företas en förberedande åtgärd inför generationsskiftet. I uppsatsen behandlas därför tre olika modeller för generationsskifte. De modeller som behandlas är överlåtelse av ett företag genom gåva utan förberedelse respektive överlåtelse av företag genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse eller en skalbolagstransaktion.

Syftet med uppsatsen är att ställa de valda modellerna för generationsskifte av ett fåmansföretag mot varandra för att dra slutsatser om när respektive modell är gynnsam att tillämpa. Samtidigt är syftet att utreda huruvida den föreslagna ändringen i SOU 2002:52 innebär en förändring av när respektive modell är mest gynnsam att använda. I uppsatsen sker det en redogörelse dels för de stadganden i arvs- och gåvoskattelagen (AGL) som styr generationsskiftet dels för de stadganden i inkomstskattelagen (IL) som styr de förberedande åtgärderna. Vidare sker det även en redogörelse för de förslag till ändringar i AGL och IL som 3:12-utredningen har lämnat.

För att få en uppfattning om vilken generationsskiftesmodell som är mest gynnsam att tillämpa vid en överlåtelse av ett företag till nästa generation utgår uppsatsen från ett fiktivt fallföretag. En applicering av de olika generationsskiftesmodellerna sker således på fallföretaget utifrån olika tänkbara målsättningar för ägaren. De målsättningar som analyseras är att ägaren till fallföretaget inte vill erhålla någon ersättning, en mindre ersättning och så mycket ersättning som möjligt. Därefter appliceras 3:12-utredningens förslag på fallföretaget för att undersöka huruvida det innebär någon förändring av vilken generationsskiftesmodell som bör väljas.

Slutsatsen är att 3:12-utredningens förslag till ändringar påverkar valet av generationsskiftesmodell till viss del. Om Gunnars målsättning med ett generationsskifte är att inte erhålla någon ersättning eller en mindre ersättning skall han vänta och se om det framlagda förslaget går igenom under förutsättning att han vill att generationsskiftet blir föremål för en mer gynnsam beskattning. För det fall att Gunnars målsättning med ett generationsskifte är att få ut så mycket ersättning som möjlig är förslaget utan betydelse och det innebär att han kan genomföra generationsskiftet när han vill.

Förord

Generationsskiften är ett i mångt och mycket komplext och omfattande ämne vilket medfört att jag ibland har kastats mellan hopp och förtvivlan. Jag vill därför rikta ett särskilt tack till min handledare Lars Pelin för hans tillgänglighet och tålamod.

Tanja Svensson

Förkortningar

AGK	Arvs- och gåvoskattekommittén
AGL	Lag (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt
Ds Fi	Departementsstencil från finansdepartementet
GSFL	Förmögenhetsskattelag (1947:577)
IL	Inkomstskattelag (1999:1229)
KL	Kommunalskattelag (1928:370)
NJA	Nytt juridiskt arkiv
NSFL	Lag (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt
Prop.	Proposition
RH	Rättsfall från hovrätten
RSV	Riksskatteverket
RSV Dt	Riksskatteverkets anvisningar och föreskrifter i frågor rörande inkomst- och förmögenhetstaxering
SN	Skattenytt
SOU	Statens offentliga utredningar

1 Inledning

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är tvådelat. Dels är syftet att ställa ett antal valda modeller för generationsskifte i fåmansföretag mot varandra för att dra slutsatser om när respektive modell är gynnsam att tillämpa. Dels är syftet att utreda huruvida den föreslagna ändringen i SOU 2002:52 kommer att innebära en förändring av när respektive modell är mest gynnsam att använda.

1.2 Målsättning

- Beskriva ett urval av vanliga modeller för generationsskiften
- Beskriva 3:12-utredningens förslag
- Analysera när respektive modell är gynnsam att tillämpa
- Utredda konsekvenserna av 3:12-utredningens förslag på modellerna

1.3 Metod

Valt ämnesområde består av omfattande och i många aspekter komplexa regelverk. För att underlätta för läsaren och för att hitta en lämplig avgränsning kommer uppsatsen att utgå ifrån ett fiktivt fallföretag. I uppsatsen beskrivs därför ett företag som skall överlåtas till nästa generation. Målsättningen med denna metod är att utifrån fallföretaget applicera ett urval av modeller för generationsskifte och därigenom skapa ett underlag för diskussion och analys.

1.4 Frågeställning

Gunnar äger företaget Färg & Tapet AB och har sedan ett antal år funderat på att överlåta verksamheten till sin son och har nyligen hört talas om att det eventuellt är nya regler på insprång. Eftersom Gunnar är dåligt insatt i de regler som styr ett generationsskifte har han ställt en del frågor; Vilka alternativ finns för ett generationsskifte med dagens reglering? Är något alternativ att föredra? Kan det framlagda förslaget (SOU 20002:52) påverka valet av modell för generationsskifte för det fall att förslaget skulle gå igenom? Det enda Gunnar har berättat om sin målsättning med generationsskiftet är att han vill överlåta hela företaget till sin son. Därvid vet vi inte om han vill överlåta företaget utan ersättning, en mindre ersättning eller om han vill få ut så mycket pengar som möjligt vid generationsskiftet. I frågeställningen kommer uppsatsen därför att söka

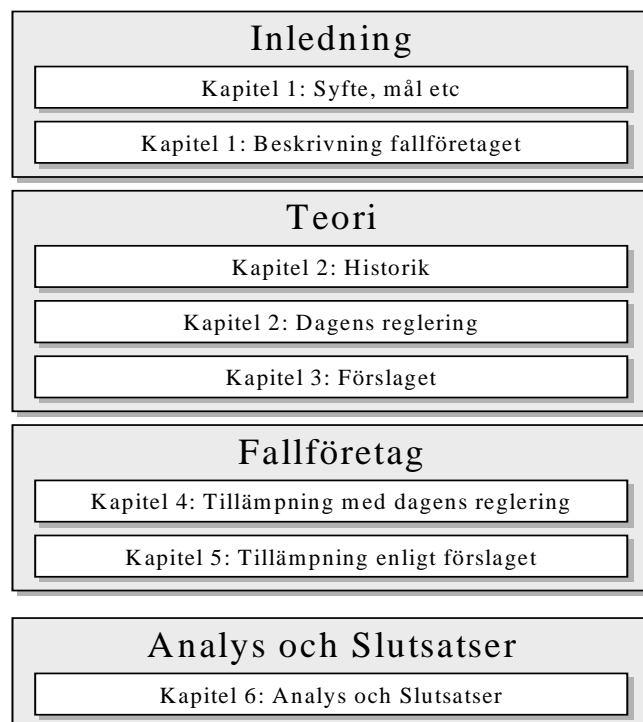
utreda samtliga tre alternativ. Vad gäller begreppet mindre ersättning antar jag att det motsvarar 10 % av företagets substansvärde.

1.5 Avgränsning

Uppsatsen avser inte att behandla det faktum att företagaren plötsligt kan avlida, och kommer därmed inte att behandla den arvsskatterättsliga regleringen eller möjligheterna att styra generationsskiften med hjälp av testamenten, bodelning och arvskifte. De modeller jag har valt att se närmre på är överlåtelse av företaget som gåva utan förberedelse respektive med förberedelse. De förberedande åtgärderna jag kommer att ta upp är skalbolagstransaktion och intern aktieöverlåtelse.

1.6 Disposition

I block ett redogörs bland annat för syfte, målsättningar och fallföretaget. I block två ges inledningsvis en historisk bakgrund till ämnesområdet. Den åtföljs av en introduktion till valda metoder för generationsskifte. Därefter sker en allmän genomgång av reglerna för gåva. Mer ingående behandlas generationsskifte av företag som sker genom gåva liksom de fall där det dessförinnan sker en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse och skalbolagstransaktion. Slutligen behandlas det förslag som lämnats av 3:12 utredningen. I block 3 tillämpas de olika modellerna inklusive förslaget på Färg & Tapet AB. I block fyra avhandlas analys och slutsatser. Figuren nedan beskriver dispositionen av uppsatsen i dess olika block och kapitel.

1.7 Fallföretaget

Gunnar 58 år har sedan början av 1970- talet ägt och drivit företaget Färg & Tapet AB. Verksamheten etablerades i en hyrd källarlokal i en fastighet på Södergatan 1 i Eslöv. Fastigheten (fastighet I) som förutom butikslokalen innehåller tio lägenheter förvärvades av företaget år 1992. Färg & Tapet AB förvärvade fastigheten för att driva verksamheten vidare i redan etablerade lokaler, men även för att hyra ut lägenheterna. I slutet av 1990- talet förflyttades verksamheten till en industrifastighet (fastighet II) på Landsvägen 10 i Eslöv som förvärvats av företaget. Fastigheten på Södergatan är sedan förflyttningen av verksamheten endast föremål för uthyrning.

Företaget innehar förutom fastigheterna, varulager (bokfört värde 600.000 kr), inventarier (bokfört värde 1000.000 kr) och en kassa på 1.500.000 kr. Industrifastigheten är bokförd till 800.000 kr (taxeringsvärde 800.000) och hyresfastigheten är bokförd till ett värde av 500.000 kr (taxeringsvärde 1.500.000). Vidare har bolaget eget kapital på 3.900.000 kr (obeskattat 1.300.000, beskattat 2.600.000 varav 500.000 är aktiekapital) och ett lån som är hänförligt till industrifastigheten på 400.000 kr. Företaget har även leverantörsskulder på 100.000 kr. De obeskattade medlen härrör dels från upparbetad vinst under året (300.000 kr) och dels försäljningar av diverse tillgångar bestående av bla en lastbil, en truck och ett antal färgblandningsmaskiner som tidigare använts i verksamheten (det senare 1.000.000 kr). Försäljningen ägde rum sommaren år 2002. Balansräkningen för Färg & Tapet ser därmed ut på följande sätt.

BR

Kassa	1.500.000	Eget kapital	
Lager	600.000	Beskattat	2.100.000
Inventarier	1.000.000	Aktiekapital	500.000
Fastighet I	500.000	Obeskattat	1.300.000
Fastighet II	800.000	Lev.skulder	100.000
		Lån	400.000
		(hänförligt till fastighet II)	
	4.400.000		4.400.000

2 Dagens reglering

2.1 Kort historik

Gåva är ett centralt begrepp för generationsskiftesmodeller. Den reglering som styr överlåtelse av företag genom gåva finns i arvs- och gåvolagen (AGL). Lagen reglerar både det fall att det sker en överlåtelse av ett företag under överlåtarens livstid som efter överlåtarens livstid. Här skall endast den förstnämnda situationen behandlas, vilket innebär att det endast blir aktuellt med gåvoskatt.

Då det i denna uppsats är överlåtelse av företag genom gåva som står i fokus, är det på sin plats att redogöra för en del av de reformer som har haft betydelse för företagen och företagarna.

Den ännu gällande lagen (1941:416) för beskattning av arv och gåva (AGL) antogs år 1941. År 1967 tillsattes Kapitalskatteberedningen som bland annat fick i uppgift att göra en översyn av arvsbeskattningen av små och medelstora företag. I kapitalskatteberedningens delbetänkande fanns det emellertid inte med något förslag i denna del (SOU 1967:54). Frågan ansågs emellertid så angelägen att det i samband skattereformen år 1970 infördes särskilda regler för arvs- och förmögenhetsbeskattningen (prop. 1970:71). De lättnader som infördes var provisoriska men i Kapitalskatteberedningens slutbetänkande lades det fram förslag om permanenta regler. Någon lagstiftning i enlighet med förslaget antogs emellertid inte. Frågan togs upp på nytt år 1974, vilket innebar att de provisoriska reglerna slopades och de ersattes av nya regler för värdering (substansvärdering) av vissa tillgångar i jordbruk och rörelse (prop. 1974:98). Skatteutskottet var av den åsikten att reglerna även skulle vara tillämpliga på gåvobeskattningen. De framhöll dock att lagstiftningen borde innehålla vissa spärrar för att motverka risken för skatteflykt. Den sittande Företagsskatteberedningen fick därmed i uppdrag att utarbeta ett förslag i saken. En särskild grupp inom beredningen utarbetade promemorian *Skattelättnader vid gåva av familjeföretag* (Ds Fi 1974: 12). Arbetsgruppens förslag att en gåva av ett företag skall ske utan förbehåll till givaren, avse all givarens rätt och att gåvomottagaren skall behålla egendomen i fem år ledde till beslut i riksdagen (prop. 1974:185). Rent lagtekniskt innebar regleringen att det tillkom ett andra stycke i 43 § AGL. Den principiella utformningen fick lättnadsreglerna först efter förslaget i *1977 års småföretagarproposition* (prop. 1977/78: 40). Reglerna innebar att det i ett första steg vid värderingen skulle fastställas ett substansvärde på förmögenheten som lagts ned i ett företags rörelse. Därefter skulle värdet reduceras till 30 procent. Lättnadsreglerna fick även fortsättningsvis tillämpas på gåvofallen dock endast under vissa förutsättningar.¹ 1980 års Företagsskattekommitté angav hösten 1981 ett

¹ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 217ff.

betänkande med förslag om att undanta det arbetande kapitalet i ett företag från förmögenhetsbeskattningen. Förslaget genomfördes emellertid inte. Lättnadsregeln kom i stället att utvidgas till att även omfatta alla icke börsnoterade företag (prop. 1981/82:191)

År 1984 tillsattes Arvs- och gåvoskattkommittén (AGK), vars uppgift var att göra en teknisk översyn av AGL. Kommittén hade därmed inte fått i uppdrag att göra förändringar i skatteuttaget eller att göra en översyn av reglerna för arvs- och gåvobeskattning av företagsförmögenhet. Detta var den uppgift som ankommit på den tidigare Företagsskattkommittén. AGK hade i sitt delbetänkande behandlat frågan om den latent skulden vid arvs- och gåvobeskattningen. I sitt slutbetänkande (SOU 1987:62) presenterade AGK ett förslag till en ny arvs- och gåvoskattelag. Kommittén föreslog bland annat att vederlagsreverser, dock med vissa begränsningar, skulle godtas i samband med generationsskifte genom gåva av företagsförmögenhet. Orsaken till förslaget var att Högsta domstolen under år 1986 hade fastslagit att utfärdandet av vederlagsreverser i samband med gåva av företagsförmögenhet medförde att lättnadsreglerna inte fick tillämpas vid beskattningen (NJA 1986 s. 721 I). Kommittén ansåg att utgången i målet motverkade de syften som låg bakom lättnadsreglerna. Kommitténs förslag ledde endast till några delreformer.

Efter regeringsskiftet år 1991 sänktes skattesatserna och skiktgränserna justerades för arvs- och gåvoskatten. Den högsta skattesatsen i skatteklass I blev 30 procent. Förändringarna i skattesatserna och skiktgränserna som infördes motiverades med att arvs- och gåvoskatteuttaget befann sig på en hög nivå internationellt sett. Som argument för skattesänkningen framfördes det även att det fanns ett allmänt behov av en sänkning av kapitalskatten. Samma år det vill säga år 1991 beslutade riksdagen även att förmögenhetsskatten skulle avskaffas från och med år 1994. Vidare beslöt de även att förmögenhetsskatten på arbetande kapital i företag samt aktier på OTC- och O-listorna skulle avskaffas helt från och med den 1 januari 1992.

År 1994 var det regeringsskifte och då beslutades det att förmögenhetsskatten skulle behållas (1994/95:25). En ny förmögenhetsskattelag, Lag (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt infördes den 1 juli 1997.

Den 9 september 1999 bemyndigades chefen för finansdepartementet att tillkalla en särskild utredare som skulle se över reglerna som gäller för beskattning av utdelning från och reavinst vid försäljning av aktier i fåmansbolag samt de särskilda reglerna i arvs- och gåvoskattelagstiftningen som gäller vid arv och gåva av företag. Utredningen benämns 3:12-utredningen och de har lämnat sitt betänkande (SOU 2002:52) under sommaren år 2002.² Betänkandet ”Beskattning av företagare” består av två delar, 3:12-reglerna och generationsskiften. I denna uppsats skall endast

² SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 16ff.

vissa delar av den del som behandlar generationsskiften behandlas. Frågan om 3:12-utredningens förslag går igenom eller inte kan inte besvaras i skrivandes stund då det inte kommit något beslut i detta.

Under våren 2002 meddelade Finansministern att ett arbete pågick med att utforma utredningsdirektiv vad gällde arvs- och gåvobeskattningen. Direktivet (Dir. 2002:87) presenterades 19 juni 2002 och innebär att en kommitté skall se över och utvärdera reglerna om arvs- och gåvoskatt. Uppdraget omfattar en övergripande teknisk översyn av regelsystemet för att åstadkomma en modernare lagstiftning som är bättre anpassad till dagens villkor. Den målsättning som utredningen skall ha är att skapa enkla och överskådliga regler. Översynen skall endast omfatta arvs- och gåvosaktsfrågor i samband med generationsskifte i den utsträckning de inte har behandlats av 3:12-utredningen. Kommittén skall vidare i enlighet med uppdraget anpassa 3:12-utredningens förslag med de förslag som de själva lämnar.³

2.2 Introduktion till valda modeller

Vid ett generationsskifte, dvs vid en överlåtelse av ett företag till nästa generation är det av vikt att fastställa de skattekonsekvenser som kan uppkomma. Innan generationsskiftet sker ställs således krav på en noggrann planering. Det är viktigt att den övertagande generationen får möjlighet att driva företaget vidare och att den överlåtande generationen får möjlighet att klara sin fortsatta försörjning.⁴

Gåva är ett instrument som ofta används vid generationsskiften av företag. Det finns möjlighet att genom lättnadsregeln erhålla en viss lättnad vid beskattningen när det sker en överlåtelse av ett företag genom gåva. Lättnadsregeln är emellertid endast tillämplig då ett antal förutsättningar är uppfyllda. De villkor som uppställs är att överlåtelsen av företaget genom gåva skall ske utan förbehåll, avse all givarens rätt och gåvomottagaren skall behålla den överlåtna egendomen i fem år. För det fall att en företagare har samlat all sin förmögenhet i den verksamhet han har byggt upp innebär lättnadsregeln tillämpning bland annat att företagaren inte kan erhålla vederlag för sin fortsatta försörjning vid överlåtelsen. I gengäld innebär dock regelns tillämpning att gåvomottagaren betalar en relativt låg gåvoskatt vid överlåtelsen.

Om gåvogivaren mottager vederlag som understiger marknadsvärdet på företaget vid överlåtelsen är lättnadsregeln inte tillämplig och överlåtelsen kommer att behandlas som ett blandat fång. Detta kan innebära att gåvogivaren beskattas trots att han egentligen inte har gjort någon vinst.

³ Dir. Fi. 2002:87 utskrift från rixlex.

⁴ Pelin, Lars: *Överlåtelse av företag med särskild inriktning på generationsskifte*, Lund 1993, s. 11.

För att lösa gåvogivarens möjlighet att klara sin fortsatta försörjning kan generationsskiftet föregås av olika förberedande åtgärder. Som förberedande åtgärd kan företagaren vidta en intern aktieöverlåtelse eller en skalbolagstransaktion.

Vid en intern aktieöverlåtelse etablerar företagaren ett nytt bolag vartill han överlåter aktierna. Det nyetablerade företaget innehåller inte tillräckligt med medel för att erlagga köpeskillingen varför detta löses genom att företagaren lånar ut medel mot en revers i det nya företaget. Företagaren får nu möjlighet att klara sin fortsatta försörjning genom den ränta och de amorteringar som löper på reversen. Som ett sista led ges företaget till den övertagande generationen genom gåva.

Som nämndes tidigare kan även en skalbolagstransaktion användas som en förberedande åtgärd för att underlätta företagarens fortsatta försörjning. Vid en skalbolagstransaktion startar företagaren ett nytt aktiebolag vartill inkråmet i familjeföretaget överläts. Det nya företaget innehåller troligtvis inte tillräckligt med medel för att erlagga köpeskillingen för inkråmet, detta kan emellertid lösas genom lån på bank eller genom att familjeföretaget lånar ut pengar. När inkråmet överlåtits består familjeföretaget endast av vinstmedel och detta säljs sedan till en utomstående. Företagaren kommer vid försäljningen av familjeföretaget att erhålla tillräckligt med medel för att klara sin fortsatta försörjning. Som en avslutande transaktion överlåter företagaren det nystartade företaget till nästa generation genom gåva.

2.3 Allmänt om gåva

Ett förvärv genom gåva utgör inte skattepliktig inkomst (8 kap. 2 § IL). Däremot skall förvärvaren betala gåvoskatt på egendom som denne erhållit genom gåva. Som tidigare nämnts är gåvoskattens uppgift att komplettera arvsbeskattningen. Det skall därvid inte vara möjligt för en arvlätarens blivande arvingar att undgå beskattning genom att arvlätaren överlåter sin egendom under sin livstid. Gåvoskatten benämns som allmän och det innebär att även de som inte är arvsberättigade träffas av gåvoskatt. En gåvomottagares förmåga att betala skatt anses öka när denne erhåller en gåva. Att mottagaren skall betala skatt till staten då denne erhåller en gåva, är ett uttryck för skatteförmågeprincipen (1§ AGL).⁵

2.3.1 Skatteskalor

Fråga kan då ställas om hur mycket en gåvomottagare skall betala i gåvoskatt på egendom som förvärvats genom gåva. Gåvoskatten tas ut genom progressiva skatteskalor för olika skatteklasser. Den lägsta skattesatsen är 10 procent och den högsta är 30 procent (28 § AGL). Till

⁵ Pelin, Lars: *Överlåtelse av företag med särskild inriktning på generationsskifte*, Lund 1993, s. 75.

skatteklass I hör bland annat make, sambo och barn. Skatteklass II omfattar sådana fysiska personer som inte tillhör skatteklass I samt alla de juridiska personer som inte omfattas av skatteklass III eller som är befriade från skatt enligt 3 § AGL. Till skatteklass III tillhör bland annat landsting, kommun och stiftelser. Ett skattefritt grundavdrag på sammanlagt 10.000 kronor per år gäller för gåvotagaren då denne mottager gåvor av samme givare (39 § AGL). Gåvoskatten beräknas enligt följande skalor.

Klass I

- 300.000	10 % inom skiktet;
300.000- 600.000	30.000 + 20 % inom skiktet;
600.000-	90.000 + 30 % inom skiktet;

Klass II

- 70.000	10 % inom skiktet;
70.000- 140.000	7.000 + 20 % inom skiktet;
140.000-	21.000 + 30 % inom skiktet;

Klass III

- 90.000	10 % inom skiktet;
90.000- 170.000	9.000 + 20 % inom skiktet;
170.000-	25.000 + 30 % inom skiktet;

2.3.2 Begreppet gåva

För att en gåva skall föreligga rent civilrättsligt ställs det krav på gåvoavsikt, frivillighet och en förmögensöverföring. Det skatterättsliga gåvobegreppet bygger på det civilrättsliga, men det skatterättsliga kan ibland sägas vara vidare i ett sammanhang och mer begränsat i ett annat. Det är vidare i den meningen att vissa förmånstagarförvärv skall beskattas som gåva (37 § 2 mom AGL). För det fall en gåvogivare skulle åta sig att betala gåvoskatten i gåvotagarens ställe, utgår ingen gåvoskatt trots att givarens åtagande egentligen borde ses som en gåva. Här är det skatterättsliga gåvobegreppet mer begränsat än det civilrättsliga. Det civilrättsliga gåvobegreppet sägs för övrigt bilda en yttre ram för det skatterättsliga, det vill säga en skatterättslig gåva kan endast föreligga om det föreligger en gåva enligt civilrätten.⁶

⁶ Pelin, Lars: *Överlåtelse av företag med särskild inriktning på generationsskifte*, Lund 1993, s. 79ff.

2.3.3 Värderingstidpunkt resp. skattskyldighetens inträde

Principer och regler för värdering av gåva finns i AGL. Värderingen sker med hänsyn till förhållandena vid tiden för skattskyldighetens inträde. Skattskyldigheten vid gåva inträder enligt huvudregeln vid gåvans fullbordan. Om det upprättats en handling som innefattar en giltig utfästelse om gåva av lös egendom inträder skattskyldigheter då handlingen överlämnas till mottagaren (36 § 1 st AGL). Gåva av fast egendom fullbordas genom att gåvobrevet undertecknas av givare och gåvotagare. Gåva av övrig lös egendom fullbordas genom tradition.⁷

2.3.4 Den allmänna värderingsprincipen i AGL

Vad gäller värdering av gåvor stadgar 43 § 1 st. AGL att förutom de särskilda principer som gäller för gåva (35- 44 §§ AGL) gäller även vissa bestämmelser som är tillämpliga för beräkning av arvsskatt. Det finns i 43 § 1 st. AGL bland annat en hänvisning till saluvärdeprincipen i 23 § F 2 st AGL. Principen innebär att egendom skall uppskattas till vad den kan antas betinga vid en med tillbörlig omsorg skedd försäljning. I ett flertal fall görs det dock avsteg från denna allmänna värderingsprincip.⁸

2.3.4.1 Fast egendom

Vid värdering av fastigheter görs ett avsteg från saluvärdeprincipen. Fast egendom skall enligt 22 § 1 mom AGL tas upp till taxeringsvärdet, vilket motsvarar 75 procent av marknadsvärdet. Som fast egendom räknas dels det som enligt civilrätten är fast egendom (1-2 kap. JB) dels byggnad på annans grund (20 § 3 st AGL). Industritillbehör som ingår i fastigheten medräknas inte i taxeringsvärdet utan de skall värderas enligt reglerna om lös egendom (inventarier).⁹

2.3.4.2 Lös egendom

2.3.4.2.1 Aktier

Avsteg från den allmänna värderingsprincipen görs vid värdering av aktier och företag som bedrivs i annan form. En aktie som noteras på inländsk börs, liksom andelar i aktiefonder samt andra värdepapper än aktier som omsätts marknadsmässigt och är av det slag som anges i 48 kap. 2 § IL, tas upp till 75 procent av det noterade värdet (23 § B 1 st. AGL). Aktier som utan att vara marknadsnoterade är föremål för marknadsmässig omsättning med regelbundna noteringar om avslut skall tas upp till 30 procent av det noterade värdet (23 § B 2 st. AGL). För det fall att det i ett bolag finns

⁷ Pelin, Lars: *Överlåtelse av företag med särskild inriktning på generationsskifte*, Lund 1993, s. 82f.

⁸ Pelin, Lars: *Överlåtelse av företag med särskild inriktning på generationsskifte*, Lund 1993, s. 83.

⁹ Pelin, Lars: *Överlåtelse av företag med särskild inriktning på generationsskifte*, Lund 1993, s. 83.

skilda aktieslag av vilka ett eller flera är börsnoterade eller föremål för en sådan notering som avses i 23 § B 2 st. skall de aktier som inte är noterade tas upp till samma värde som de noterade (23 § B 3 st. AGL). De aktier som inte omfattas av bestämmelserna i 23 § B 1-3 st. AGL skall värderas till påräkneligt pris, det vill säga det pris som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden (termen ”marknadsvärde” brukar användas). Här är det emellertid viktigt att skilja på sådana bolag som ingår i en förvärvskälla och skall hänföras till inkomstslaget näringsverksamhet och övriga aktier. De förra värderas enligt lätttnadsregeln och de senare värderas till påräkneligt pris (23 § B 5 st. AGL).

2.3.4.2.2 Fordran

Vid värderingen av fordringar används reglerna i 23 § C AGL. Värdet på fordran är beroende av flera faktorer. Faktorer som kan spela roll är om fordran är att anse som säker eller osäker, om den är räntebärande eller räntelös och om den har en bestämd förfallodag eller inte. För det fall att det föreligger en säker fordran med en bestämd förfallodag och den löper med en bestämd ränta skall den tas upp till sitt nominella belopp jämte upplupen ränta. För att en fordran skall anses räntebärande räcker troligtvis att räntan är en procent (NJA 1989 s. 577). Osäkra fordringar skall uppskattas till det belopp som beräknas flyta in. En värdelös fordran skall således tas upp till 0 kronor.¹⁰

2.3.4.2.3 Inventarier och lager

Som nämnts tidigare skall lös egendom värderas enligt saluvärdeprincipen 23 § F 2 st. AGL. För det fall att den lösa egendomen ingår i en näringsverksamhet har det lämnats särskilda föreskrifter i 23 § F 3 st AGL. För att dessa särskilda föreskrifter skall tillämpas vid gåva ställs det bland annat krav på att villkoren i lätttnadsregeln är uppfyllda (behandlas i avsnitt 2.4).

2.4 Gåva av företag

2.4.1 Inledning

Vad gäller värdering av egendom som givits bort genom gåva skall normalt sett de regler (allmänna) som redogjorts för ovan användas. För det fall att egendomen ingår i en näringsverksamhet kan särskilda värderingsregler bli tillämpliga. Bestämmelsen i 43 § 2 st. AGL (benämns lätttnadsregeln) stadgar nämligen att;

”Har gåva lämnats utan förbehåll till förmån för givaren eller annan och avser gåvan all givarens rätt till en näringsverksamhet eller en del av en näringsverksamhet som han äger direkt eller genom juridisk person, skall

¹⁰ Pelin, Lars: *Svensk intern- och internationell skatterätt*, Lund 1997, s. 84f.

utöver bestämmelserna i första stycket – under förutsättning att egendomen är sådan som avses i punkt 2 första stycket eller sjunde och åttonde styckena av anvisningarna till 3 och 4 §§ den upphävda lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt – även 22 § 3 mom. och 23 § F tredje stycket tillämpas när gåvoskatten bestäms. Har gåvotagaren inom fem år efter det att skattskyldighet för gåvan inträtt genom köp, byte eller något därmed jämförligt fång eller genom gåva eller bodelning av annan anledning än makes död avhänt sig egendomen eller väsentlig del därav, skall ny gåva anses föreligga med det värde varmed den ursprungliga gåvan nedsatts.

Stadgande hänvisar dels till de värderingsregler som uppräknas i 43 § 1 st. AGL dels till 22 § 3 mom. och 23 § F 3 st. AGL. För de senare värderingsreglernas tillämpning uppställs ett antal villkor. För det fall att villkoren är uppfyllda kan tillämpningen av de särskilda värderingsreglerna medföra en lättnad i beskattningen.

2.4.2 Villkor för de särskilda värderingsreglerna

För att de särskilda värderingsreglerna skall kunna tillämpas på gåva skall gåvan ha lämnats *utan förbehåll* till förmån för givaren. Gåvan skall avse *all givarens rätt* till en näringsverksamhet eller del av näringsverksamhet som han äger direkt eller genom juridisk person. Gåvomottagaren skall *behålla egendomen i fem år*. Vidare ställs det krav på att egendomen i näringsverksamheten är sådan som avses i första stycket punkt 2 i anvisningarna till 3 och 4 §§ i den upphävda förmögenhetsskattelagen (GFSL). Villkoren i lättnadsregelns tillämpning har tillkommit bland annat på grund av att regeln inte skall utnyttjas i andra fall än generationsskiften. Ett sådant utnyttjade kan bestå i att den yngre generationen genom de särskilda värderingsreglernas tillämplighet betalar en lägre gåvoskatt då de tar över familjeföretaget av den äldre generationen. För det fall att femårsregeln inte fanns och den övertagande generationen i snar anslutning till övertagandet säljer familjeföretaget, skulle det innebära, att den yngre generationen undgår att betala gåvoskatt på den större delen av det överförda värdet.¹¹

2.4.2.1 Utan förbehåll

Innebörden av det första villkoret är att det ställs krav på att gåvan lämnas utan förbehåll. I förarbetet har departementschefen bland annat uttalat att ett otillåtet förbehåll föreligger om en gåva har givits under förutsättningen att givaren skall kvarstå som verkställande direktör. Vidare sägs även att en givare inte får bestämma över gåvans framtida öden.¹² Högsta domstolen har i NJA 1986 s. 721 I fastslagit att en gåva som sker mot vederlag inte kan omfattas av lättnadsreglerna eftersom den anses innefatta ett otillåtet förbehåll. HD uttalade i samma avgörande att ett villkor om vederlag kan

¹¹ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 229.

¹² Prop. 1974:185 s. 18.

sägas vara av samma innebörd som om givaren behållit viss del av den bortgivna egendomen. Det senare var emellertid redan fastslaget i NJA 1986 s. 18. Fråga kan då ställas om vad som kan anses vara ett tillåtet förbehåll. I förarbetet står att ett avtal om att givaren står kvar som VD i det bortgivna företaget är ett tillåtet förbehåll under förutsättning att lönen är marknadsmässig och att anställningsförhållandet inte är ett villkor för gåvan. Vidare är ett förbehåll om att egendomen skall vara gåvotagarens enskilda egendom tillåtet.¹³ I rättsfallet NJA 1992 s. 79 betraktades ett förbehåll om att givaren skulle få utdelning för räkenskapsåret innan gåvans fullbordande som ett tillåtet förbehåll. Villkor om att gåvotagaren inte får överlåta egendomen inom fem år anses vara ett tillåtet villkor enligt NJA 1999 s. 13. En utfästelse där en gåva är beroende av ett i förhandsbesked meddelat beslut är ett tillåtet villkor enligt NJA 2001 s. 539.

2.4.2.2 All givarens rätt

För att lättnadsregeln skall bli tillämplig ställs det även krav på att gåvan avser all givarens rätt. Departementschefen har i förarbetet uttalat att alla de tillgångar och skulder som normalt hör till förvärvskällan och har ett direkt samband med denna bör innefattas av gåvan om skattelättnader skall medges.¹⁴ I rättsfallet NJA 1982 s. 493 I omfattade överlåtelsen inte samtliga givarens aktier, vilket medförde att villkoret ej ansågs uppfyllt. Lättnadsregeln ansågs tillämplig i NJA 1992 s. 79 trots att det förelåg ett förbehåll om utdelning på de bortgivna aktierna för tid före gåvan. Vidare ansågs lättnadsregeln tillämplig i RH 2000: 30 då en bostadsbyggnad med tillhörande tomt avskiljts från en jordbruksfastighet.

2.4.2.3 Femårsregeln

Det tredje villkoret för lättnadsregelns tillämpning är att gåvotagaren inte får sälja eller avyttra en väsentlig del av gåvan under de närmaste fem åren efter gåvotidpunkten. Med väsentlig del avses enligt förarbetena minst 40 procent av egendomen.¹⁵ För det fall att gåvotagaren avyttrat en väsentlig del av egendomen skall värderingen ske enligt de regler som normalt gäller för de tillgångar det rör sig om.¹⁶

2.4.3 Värderingsregler då villkoren i lättnadsregeln är uppfyllda

För det fall att villkoren om att gåvan ges utan förbehåll, avser all givarens rätt och mottagaren behåller egendomen i 5 år skall utöver de värderingsregler som anges i 43 § 1 st. även 22 § 3 mom. och 23 § F 3 st. AGL tillämpas, dock under förutsättning att egendomen är sådan som avses i punkt 2 första stycket av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL. Det krav som

¹³ Prop. 1974:185 s. 18.

¹⁴ Prop. 1974:185 s. 19.

¹⁵ Prop. 1974:185 s. 13.

¹⁶ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 230.

ställs på egendom är att den skall vara hänförlig till rörelse eller jordbruksfastighet. Vad gäller den egendom som kan anses vara hänförlig till exempelvis rörelse är det viktigt att lyfta fram att begreppet rörelse har, i enlighet med 1 § 3 st. GSFL, samma betydelse som i kommunalskattelagen (1928:370) i dess lydelse intill 1 juli 1990.

2.4.3.1 Lös egendom (23 § F 3 st. AGL)

I 23 § F 3 st AGL stadgas att;

”Vid värdering av en näringsverksamhet eller en del av en näringsverksamhet tillämpas- under förutsättning att egendomen är sådan som avses i punkt 2 första stycket eller sjunde och åttonde styckena av anvisningarna till 3 och 4 §§ den upphävda lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt- bestämmelserna i 4 § och med undantag av femte stycket sista meningen, punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ den upphävda lagen om statlig förmögenhetsskatt”.

Stadgandet innehåller således inga värderingsregler utan endast en hänvisning till bestämmelserna i 4 § och punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL under förutsättning att egendomen är sådan som avses i första stycket i sistnämnda stadgande.

2.4.3.1.1 Innehållet i 4 § GFSL

Vad gäller värderingsreglerna 4 § i GFSL kan sägas att de i stort sett överensstämmer med de regler som finns i 22 och 23 §§ I AGL. I 4 § tredje stycket GSFL finns det emellertid en allmän regel om värdering av lös egendom som är avsedd för stadigvarande bruk i näringsverksamheten. Regeln stadgar att lös egendom som är avsedd för stadigvarande bruk i näringsverksamheten och är hänförlig till bland annat rörelse skall värdesättas i enlighet med vedertaget affärsbruk inom den sortens verksamhet som egendomen är nedlagd i.¹⁷

2.4.3.1.2 Innehåll i punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GFSL

Detta stadgande innehåller värderingsregler för egendom som ingår i en näringsverksamhet. Inventarier (industritillbehör) som är avsedda för stadigvarande bruk i förvärvskällan skall tas upp till anskaffningsvärdet efter avdrag för skälig avskrivning eller utrangering, det vill säga vanligtvis till det bokförda värdet. Lagertillgångar skall tas upp till värden som gäller vid inkomsttaxeringen minskade med skäligt avdrag för prisfallsrisk, det vill säga även lager tas vanligen upp till det bokförda värdet. Vad gäller värdering av annan egendom förutom inventarier och lager skall ledning sökas i 4 § GFSL, vilket innebär att 22 § och 23 § i AGL i princip blir tillämpliga (se ovan). Stadgandet innehåller förutom värderingsregler en lättnad. Lättnaden innebär att när värdet på tillgångarna och skulderna har fastställts får förmögenhetsvärdet på förvärvskällan nedsättas till trettio

¹⁷ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 80ff.

procent om tillgångarna överstiger skulderna i förvärvskällan (stycke fem i punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§).

2.4.3.2 Fast egendom (22 § 3 mom. AGL)

För det fall att det sker en överlåtelse av en näringsverksamhet genom gåva och villkoren i 43 § 2 st. AGL är uppfyllda skall fast egendom i näringsverksamheten värderas enligt 22 § 3 mom. AGL. Detta stadgande hänvisar i sin tur till värderingsreglerna i GSFL, dock under förutsättning att den fasta egendomen ingår i en näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen. Inledningsvis stadgar punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL liksom för lös egendom att den fasta egendomen skall vara hänförlig till rörelse eller jordbruksfastighet. Vad gäller förvaltningsfastigheter är det viktigt att lyfta fram att begreppen rörelse och jordbruksfastighet har samma betydelse som anges i kommunalskattelagen i dess lydelse intill den 1 juli 1990 (1 § 3 st. GSFL). Detta innebär att förvaltningsfastigheter varken omfattas av begreppet rörelse eller jordbruksfastighet. Förvaltningsfastigheter omfattades nämligen enligt kommunalskattelagen av förvärvskällan annan fastighet. Idag är det något annorlunda då det i inkomstskattelagen inte görs någon skillnad mellan förvärvskällorna rörelse, jordbruksfastighet och annan fastighet. De uppräknade förvärvskällorna har vid inkomstskattelagens tillkomst infogats i samma inkomstslag, nämligen inkomstslaget näringsverksamhet. Lättnadsregeln tillämplighet är därmed begränsad vad gäller förvaltningsfastighet.¹⁸

Vad gäller värdering av fast egendom stadgar tredje stycket punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL att fastighet som anses utgöra lagertillgång (omsättningstillgång) i en näringsverksamhet skall tas upp till ett värde som gäller vid inkomsttaxeringen, minskat med skäligt avdrag för prisfallrisk, dock lägst till taxeringsvärdet. Fastigheter som utgör anläggningstillgång (annan anläggningstillgång än förvaltningsfastighet) i näringsverksamhet skall upptagas till näst föregående års taxeringsvärde enligt 22 § 1 mom. AGL.¹⁹ När värdet på en fastighet har åsatts blir den tillsammans med övrig förmögenhet i rörelsen föremål för lättnaden i stycke fem punkt 2 av anvisningarna i 3 och 4 §§ GSFL.

2.4.3.3 Värdering av onoterade företag

Tidigare reglerade 4 § GSFL bland annat hur värderingen skulle ske av onoterade aktier i fåmansföretag. Idag återfinns denna reglering i 23 § B 5 st. AGL. Värdet på onoterade aktier skall grundas på värdet av tillgångarna som ingår i näringsverksamheten under förutsättning att egendomen²⁰ är sådan som avses i första stycket punkt 2 av anvisningarna i 3 och 4 §§ GSFL

¹⁸ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 61.

¹⁹ Då anläggningsfastigheter inte specifikt tas upp i punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ skall värderingsreglerna i 4 § GSFL tillämpas och de motsvarar i princip 22 och 23 §§ AGL.

²⁰ Det krav som ställs på egendomen är att den skall vara hänförlig till rörelse eller jordbruksfastighet. Begreppen har i enlighet med 1 § 3 st. GSFL samma betydelse som i kommunalskattelagen (1928:370) i dess lydelse intill 1 juli 1990.

(23 § B 5 st. 2 men. AGL) Om detta krav är uppfyllt skall tillgångarna tas upp till de värden som 4 § GFSL och punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GFSL stadgar, dock under den ytterligare förutsättningen att villkoren i 43 § 2 st. AGL är uppfyllda.²¹ När egendomen i näringsverksamheten har åsatts värden i enlighet med stadganden ovan använder myndigheterna sig av rekommendationen RSV Dt 1991:31. Rekommendationen utfärdades ursprungligen till ledning för taxering till förmögenhetsskatt enligt GFSL. Rekommendationen är formellt upphävd men aktualiseras fortfarande då lättnadsregeln är tillämplig.²² Den metod som rekommenderas för värdering av aktier är substansvärdeметoden. Metoden innebär att man fastställer ett företags substansvärde genom att beräkna skillnaden mellan värdet av företagets tillgångar och skulder. När företagets substansvärde är fastställt och detta är positivt tillämpas lättnaden i stycke fem punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GFSL vilket innebär att substansvärdet nedsätts till 30 % (reducerat substansvärde). Vad gäller onoterade aktier i bolag som inte är rörelsedrivande i den mening som avses i 23 § B 5 st. 2 men. AGL och de bolag som är rörelsedrivande men ej uppfyller villkoren i 43 § 2 st. AGL skall enligt 23 § B 5 st. 1 men. värderas till påräkneligt pris.²³ Vad begreppet påräkneligt pris innebär anges emellertid inte. I första hand skall påräkneligt pris bestämmas utifrån en nära intill liggande marknadsmässig försäljning av aktierna. När aktierna inte har varit föremål för en sådan försäljning använder skattemyndigheten sig av Riksskatteverkets anvisningar i RSV:s meddelande 1972 serie I nr 7 för att fastställa ett värde på aktierna.²⁴ Den metod som rekommenderas är substansvärdeметoden, vilket innebär, liksom för värderingen av onoterade aktier som är föremål för lättnadsregelns tillämpning, att det fastställs ett substansvärde. Substansvärdet blir emellertid inte föremål för någon lättnad.

En relevant fråga här är hur värderingen av onoterade aktier görs när det i rörelsen ingår en förvaltningsfastighet eftersom dessa ej omfattas av lättnadsregeln. Skall denna fastighet som inte är föremål för lättnadsregeln tas upp till påräkneligt pris eller skall den brytas ur och värderas till substansvärdet (taxeringsvärdet) utan lättnad?

Huvudregeln för fastigheter som innehas indirekt genom juridisk person är att de skall värderas till taxeringsvärdet. Vidare kan sägas att om det dessutom är fråga om ett indirekt innehav av en näringsverksamhet (ej förvaltningsfastighet) skall dessa omfattas av lättnadsregeln. Trots detta uppstår det ibland frågor kring värderingen. Frågorna som uppstår gäller både vilken värderingstidpunkt som skall tillämpas och vilken värderingsmetod som skall användas.²⁵ Doktrin har nämligen sammanfattat rättsläget avseende de rättsprinciper som utvecklats i rättspraxis avseende

²¹ Se hänvisning från 23 § B 5 st 2 men. AGL till 23 § F 3 st. AGL och 43 § 2 st. AGL.

²² SOU 2002:52, *Beskattningsav småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 95.

²³ SOU 2002:52, *Beskattningsav småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 94f., 108.

²⁴ SOU 2002:52, *Beskattningsav småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 102.

²⁵ SOU 2002:52, *Beskattningsav småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 72.

olika värderingsmetoder och värderingstidpunkter för indirekt ägda fastigheter på följande sätt;

” I NJA 1983 s 237 som gällde värdering av andelar i ett handelsbolag vilket bildats för att äga, förvalta och låta bebygga en kontorsfastighet i Stockholm gjorde HD en genomsyn och värderade egendomen på samma sätt som en direktägd fastighet, dvs. till taxeringsvärdet. I NJA 1984 s. 742 utgjordes gåvan av ett antal aktier i ett rörelsedrivande företag (dock inte givarens samtliga aktier, varför lätttnadsregeln inte kunde tillämpas) som ägde en fastighet som var bokförd till lägre värde än taxeringsvärdet. HD anförde att det inte förelåg någon utredning beträffande fastigheternas verkliga värde, att fastigheterna var bokförda till ett lägre värde än taxeringsvärdet och att det därför saknades hållbar grund för att vid substansvärderingen uppskatta dem till annat belopp än det vid gåvotillfället gällande taxeringsvärdet. – Om bolaget även har annan icke obetydlig verksamhet än att förvalta fastighet eller förvaltningsverksamheten är omfattande och affärsmässigt inriktad, ägandet i bolaget är spritt eller förhållandena i övrigt är sådana att innehavet av aktier eller andelar i den juridiska personen måste betecknas som en kapitalplacering ser man inte igenom den juridiska personen utan värderar andelarna eller aktierna enligt föreskriften i 23 § B. Femte stycket AGL, dock med beaktande av att det är fråga om en fastighetsägande juridisk person. Det innebär att man i första hand tillmäter en i tiden näraliggande försäljning av aktier eller andelar i den juridiska personen betydelse. Utvisar en sådan försäljning ett representativt marknadsvärde skall värderingen ske med utgångspunkt från försäljningen. Finns inga uppgifter om försäljning, fastställs aktierna eller andelarnas värde utifrån en substansvärdering. Fastigheter värderas enligt substansvärdemetoden regelmässigt med ledning av fastigheternas taxeringsvärde för det år då skattskyldigheten inträtt (NJA 1991 s. 465 och 1994 s. 610). I speciella fall kan dock särskild utredning rörande fastigheternas verkliga värde vid gåvotillfället föranleda att substansvärdet bestäms på annat sätt än med ledning av taxeringsvärdet. Om ett icke marknadsnoterat bolag har både en fastighetsförvaltande del och en rörelse uppkommer särskilda värderingsproblem när ett representativt marknadsvärde på aktierna i bolaget finns till följd av att dessa varit föremål för en i tiden näraliggande försäljning. Oavsett detta förhållande skall nämligen rörelsedelen värderas enligt lätttnadsregeln vilket innebär en substansvärdering med reducering till 30 procent. Måhända kan man vid den skattemässiga värderingen i sådant fall utgå från det marknadsmässiga värdet på bolaget och sedan reducera detta värde med en så stor andel som beräknats motsvara rörelsedelens andel av hela bolaget. På rörelsedelen tillämpas istället lätttnadsregeln. En sådan metod antyds i NJA 1995 s. 492 (där man dock på grund av att det saknades förutsättningar för att värdera aktierna till påräkneligt pris värderade fastigheterna till taxeringsvärdet.)”²⁶

²⁶ Bratt, Johan mfl: Skatt på arv och skatt på gåva, Göteborg 2000, s. 10:11

Härav framgår att indirekta innehav av fastigheter enligt praxis kan värderas utifrån vilken juridisk person som äger fastigheten. Vidare framgår att både värderingstidpunkten och värderingsmetoden kan variera och det är särskilt påtagligt när det rör sig om ett aktiebolag som äger och förvaltar en fastighet. Detta är en rättsordning som skapar rättsosäkerhet.²⁷

2.4.4 Effekter av lättnadsregelns tillämpning

Anledningen till att en gåvogivare eftersträvar lättnadsregelns tillämpning är självklar. Innebörden av att lättnadsregeln är tillämplig är att gåvoskatt endast utgår på ett reducerat belopp. Det reducerade beloppet motsvarar 30 procent av företagets substansvärde. Det har en väldigt stor betydelse för gåvotagaren om lättnadsregeln är tillämplig eller ej. För att illustrera ett exempel, antag att A är ensamägare till X AB vars substansvärde är 2 miljoner kronor. Är förutsättningarna för lättnadsregelns tillämpning uppfyllda skall gåvomottagarens beskattningsunderlag för gåvoskatt motsvara ett reducerat substansvärde, i detta fall på 600.000 kronor (30 % x 2.000.000). För det fall att villkoren i lättnadsregeln inte är uppfyllda skall gåvomottagarens beskattningsunderlag för gåvoskatt motsvara hela substansvärdet vilket är 2.000.000 kronor.²⁸ För det fall att en gåvogivare och en gåvomottagare räknar med att lättnadsregeln skall vara tillämplig, men det senare visar sig att regeln inte är tillämplig kan följderna bli ödesdiga. Det är därmed viktigt för gåvogivare och gåvomottagare att de uppfyller de krav som ställs för att lättnadsregeln skall tillämpas. Den praxis som utvecklats på området visar emellertid att det inte alltid är så lätt att uppfylla de krav som ställs för lättnadsregelns tillämpning. Vidare är reglerna för värdering av ett företag som överläts genom gåva svåröverskådliga rent tekniskt.²⁹

2.4.5 Inkomstbeskattning och förvärvarens ingångsvärde

För det fall att en fåmansbolagsägare överlåter sina aktier i bolaget i enlighet med lättnadsregelns villkor skall det inte ske någon kapitalvinstbeskattning av givaren då denne har inte fått något vederlag i samband med överlåtelsen. Lättnadsregelns tillämpning medför att gåvomottagaren endast betalar en relativt låg gåvoskatt. Gåvomottagaren övertar givarens omkostnadsbelopp i enlighet med kontinuitetsprincipen..

2.4.6 Blandade fång av aktier

AGL behandlar även de situationer då det föreligger ett sk. blandat fång (37 § 1 mom. AGL). Om en överlåtelse sker mot ett vederlag (kan vara

²⁷ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 74f.

²⁸ Sund, Lars-Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 267.

²⁹ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 20f.

övertagande av betalningsansvar för skulder eller andra former av vederlag) vars värde understiger värdet på den mottagna egendomen föreligger ett blandat fång. Ett blandat fång består därvid av en benifik del och en onerös del. Det skall stå klart att transaktionen innefattar en benefik del, eftersom det i lagstadgandet föreskrivs att det skall vara uppenbart att det föreligger en gåva. Vidare skall de subjektiva rekvisiten för gåva, dvs gåvoavsikt, frivillighet och förmögenhetsöverföring vara uppfyllda. Vid gåvobeskattnings av lös egendom används den sk. delningsprincipen. Principen innebär att den benefika delen skall särskiljas från den onerösa, vilket innebär att fångets skall behandlas som köp till den del det har utgått vederlag och i övrigt som gåva. Utgångspunkten för denna uppdelning är marknadsvärdet. För det fall att en fysisk person överlåter aktier till underpris är det av vikt att fastställa hur stor del av aktierna som skall anses vara gåva respektive hur stor del som skall anses vara köp. Förvärvaren skall nämligen betala gåvoskatt på den benefika delen.³⁰ Här bör det dock påminnas om att lätttnadsregeln i 43 § 2 st. AGL inte är tillämplig då det utgått vederlag. Värdet på onoterade aktier som inte är föremål för tillämpningen av lätttnadsregeln skall beräknas till påräkneligt pris. Har aktierna inte varit föremål för en marknadsmässig försäljning i nära anslutning till överlåtelserna använder myndigheterna sig av substansvärdemetoden för att fastställa aktiernas värde i enlighet med RSV:s meddelande 1972 serie I nr 7.³¹ Myndigheternas värdering resulterar i ett substansvärde vilket anses motsvara påräkneligt pris (marknadsvärdet). När det har åsatts ett marknadsvärde på aktierna skall delningsprincipen tillämpas. För att illustrera ett exempel, antag att 100 aktier har anskaffats till ett pris motsvarande 100.000 kr, aktiernas omkostnadsbelopp motsvaras av köpeskillingen. Aktiernas marknadsvärde uppgår till 1.000.000 kr. En överlåtelse av aktierna sker mot en ersättning motsvarande 500.000 kr. Ett blandat fång har uppstått då priset på de överlåtna aktierna understiger aktiernas marknadsvärde. I enlighet med delningsprincipen skall ½ av aktierna anses överlåtna genom försäljning och ½ genom gåva. Underlaget för gåvomottagarens gåvoskatt blir 500.000 kr. Gåvomottagarens sammanlagda anskaffningsvärde för aktierna blir 550.000 kr (vederlaget + ½ av gåvogivarens omkostnadsbelopp).

Även vid kapitalvinstbeskattningen betraktas en underprisöverlåtelse av aktier som ett blandat fång. Vid blandade fång av lös egendom tillämpas delningsprincipen. Antag att det skett en försäljning av aktier i enlighet med ovan. Gåvogivaren har mottagit en ersättning som motsvarar ½ marknadsvärdet på aktierna. Därmed anses ½ av aktierna avyttrade och av det följer att den aktuella delen skall bli föremål för kapitalbeskattnings. Gåvogivaren beskattas för 450.000 kr (500.000 - ½ x 100.000).³²

För det fall att det sker en överlåtelse av aktier till ett pris som inte bara understiger aktiernas marknadsvärde utan även dess omkostnadsbelopp kan

³⁰ Pelin, Lars: *Svensk intern- och internationell skatterätt*, Lund 1997, s. 282ff.

³¹ SOU 2002:52, *Beskattnings av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 94f.

³² Silfverberg, Christer: *3:12-utredningens förslag om generationsskiften*, SN 2002 s. 574

överlåtelsen medföra att överlåtaren kapitalvinstbeskattas trots att han inte har gjort någon egentlig kapitalvinst. För att illustrera ett exempel antag istället i enlighet med exemplet ovan att aktierna överläts för 100.000 kr (motsvarar överlåtarens omkostnadsbelopp). Av aktiernas totala marknadsvärde har det utgått ersättning för 1/10 av aktierna. Därmed skall 1/10 av aktierna avses avyttrade och av detta följer att gåvogivaren skall kapitalvinstbeskattas. Gåvogivaren skall beskattas för 90.000 kr $((100.000 - (1/10 \times 100.000)))$.³³ Under vissa förutsättningar undgår överlåtaren att beskattas i enlighet med resonemanget ovan där det sker en beskattning trots att det egentligen inte uppstått en kapitalvinst (behandlas i avsnitt 2.5.3).³⁴

2.4.7 Sammanfattning vad avser gåva

Sammanfattningsvis vad gäller överlåtelse av företag genom gåva kan sägas att lättnadsregelns tillämpning medför att gåvomottagaren endast betalar en relativt låg gåvoskatt då skatt endast utgår på ett reducerat substansvärde. Om lättnadsregeln skall tillämpas uppställs ett antal villkor som bland annat gör det omöjligt för givaren att erhålla någon form av ersättning för överlåtelsen. Vad gäller de situationer där företagaren överlåter sina aktier mot ett visst vederlag (blandat fång) som understiger marknadsvärdet kommer denne att beskattas även för det fall att han inte gjort en egentlig kapitalvinst. En annan nackdel med blandade fång är att de utesluter lättnadsregelns tillämpning. En fördel med blandade fång är dock att företagaren beskattas för eventuell vinst i kapital vilket är mer förmånligt än att ta ut utdelning från företaget. Fråga kan då ställas om hur en fåmansföretagare skall gå tillväga om denne vill ha medel för att klara sin fortsatta försörjning och den potentiella mottagaren inte har medel att förvärva företagets aktier till ett pris över omkostnadsbeloppet.

2.5 Intern aktieöverlåtelse

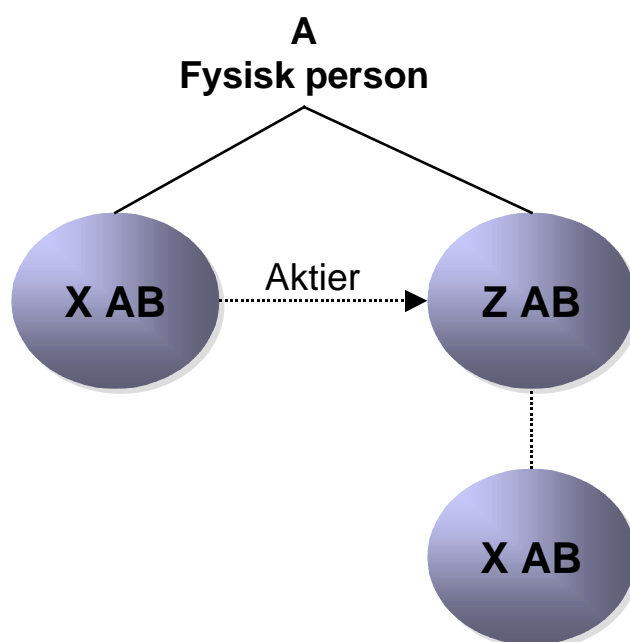
För det fall man endast använder gåva vid ett generationsskifte kan det trots lättnadsregelns tillämpning bli kostsamt för den övertagande generationen om företaget som överläts har ett högt marknadsvärde. Vidare är det som påtalats omöjligt för överlåtaren att erhålla någon form av ersättning för företaget om villkoren för lättnadsregelns tillämpning är uppfyllda. Genom att företa en intern aktieöverlåtelse kan emellertid dessa problem lösas. En intern aktieöverlåtelse kan användas som en förberedande åtgärd inför ett generationsskifte. Ett syfte med en intern aktieöverlåtelse är att sänka marknadsvärdet på ett företag, ett annat syfte är att göra det möjligt för ägaren att ta ut lågt beskattade medel privat ur bolagssfären.

³³ Sund, Lars-Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 78f.

³⁴ Sandstöm, Kjell och Svensson, Ulf: *Fåmansföretag skatteregler och skatteplanering*, Uddevalla 2002, s. 299.

2.5.1 Tillvägagångssätt

Om ägaren (A) till ett företag (X AB) har behov av att ta ut medel från bolaget innan han överlåter det till nästa generation kan denne genomföra en intern aktieöverlåtelse. Den interna aktieöverlåtelsen genomförs genom att A bildar ett nytt bolag Z AB, vartill han låter sälja aktierna i X AB. A låter därefter en revers, som motsvarar det belopp som A har behov av, ligga kvar i bolaget Z AB.

Som ett nästa steg skänker A, Z AB (koncern) till nästa generation. Eftersom det ligger en revers i det nya bolaget sänks substansvärdet på koncernen och vid lätttnadsregelns tillämpning kommer gåvoskatten att bli relativt låg för den yngre generationen. Reversen som ligger kvar i bolaget finansieras genom utdelningar och koncernbidrag från dotterbolaget X AB under förutsättning att kraven i 24 respektive 35 kap. IL är uppfyllda.

2.5.2 Värdering

Att fastställa ett marknadsvärde på aktier i ett fåmansföretag är näst intill omöjligt om de inte varit föremål för en regelbunden omsättning. För att fastställa ett marknadsvärde används RSV:s anvisningar i meddelande 1972 serie I nr 7 eller RSV:s rekommendation RSV Dt 1991:31. Vilken som används är beroende av om lätttnadsregeln är tillämplig eller ej. Den förra används om lätttnadsregeln inte är tillämplig och den senare används om lätttnadsregeln är tillämplig. Både i meddelandet och i rekommendationen föreslås substansvärdemetoden för värdesättning av onoterade aktier i ett fåmansföretag. Metoden som föreslås är därmed densamma, men om

lätnadsregeln inte tillämplig sker det emellertid ingen reducering av substansvärdet.³⁵

2.5.3 Reversens belopp

Den interna aktieöverlåtelsen finansieras genom lån från aktieägaren. Reversens belopp bör sättas till vad som genom amorteringar och räntebetalningar kan generera de medel som den äldre generationen har behov av.³⁶ Det är emellertid viktigt att påtala att man inte bör frångå vad skattemyndigheten anser vara marknadsvärdet (substansvärdet) på företaget.³⁷

För det fall att man vid en intern aktieöverlåtelse skulle sätta försäljningspriset på aktierna till ett högre värde än marknadsvärdet blir förmånsreglerna i tillämpliga. Följden av att förmånsreglerna blir tillämpliga är att ägaren skall ta upp överpriser såsom inkomst av tjänst (lön) om denne har varit aktiv i företaget som säljs. Vidare medför en försäljning av aktierna till ett pris över marknadsvärdet att det köpande företaget som omkostnadsbelopp endast får tillgodoräkna sig marknadsvärdet på aktierna.³⁸

Om priset på aktierna vid en intern aktieöverlåtelse understiger eller motsvarar aktiernas omkostnadsbelopp blir omstruktureringsreglerna i 53 kap IL tillämpliga. Kapitlet behandlar bland annat det fall att en fysisk person överlåter kapitalbeskattad egendom till ett pris som understiger eller motsvarar dess omkostnadsbelopp till ett företag i vilket han är delägare i. Om priset understiger aktiernas omkostnadsbelopp skall de anses ha avyttrats mot en ersättning som motsvarar tillgångens omkostnadsbelopp. Omstruktureringsreglerna medför därmed att priset på aktierna inte bör understiga dess omkostnadsbelopp eftersom aktierna ändå anses ha avyttrats till omkostnadsbeloppet och det medför beskattning (kapitalvinsten blir noll).³⁹ Det bör påpekas att ett blandat fång inte uppkommer om en aktieägare överlåter sina aktier till ett pris som understiger eller motsvarar aktiernas omkostnadsbelopp till ett bolag i vilket denne äger samtliga aktier (ägaridentitet). För att det skall anses ha uppkommit en gåva skall det ha skett en förmögenhetsöverföring. Fråga kan ställas om vad som sker då vederlaget överstiger omkostnadsbeloppet. Omstruktureringsreglerna i 53 kap IL är endast tillämpliga om priset på aktierna understiger eller motsvarar

³⁵ Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 276.

³⁶ Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 325.

³⁷ Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 328

³⁸ Sandstöm, Kjell och Svensson, Ulf: *Fåmansföretag skatteregler och skatteplanering*, Uddevalla 2002, s. 295

³⁹ Sandstöm, Kjell och Svensson, Ulf: *Fåmansföretag skatteregler och skatteplanering*, Uddevalla 2002, s. 299.

aktiernas omkostnadsbelopp.⁴⁰ I enlighet med den praxis som har utvecklats på området tillämpas delningsprincipen på blandade fång av lös egendom.⁴¹

Den äldre generationen kan vid den interna aktieöverlåtelsen av aktierna i X AB till Z AB sätta ett pris som understiger marknadsvärdet. Det medför inte några skatterättsliga konsekvenser för bolagen, gåvoskatt skall ej erläggas, eftersom det föreligger ägaridentitet. De skatterättsliga effekterna för den äldre generationen vid en försäljning av aktierna till ett pris som motsvarar eller understiger marknadsvärdet är att de kommer att få betala skatt på kapitalvinsten.⁴² Något som bör framhållas vid en prissättning är att kapitalbeloppet på reversen är förmögenhetsskattepliktigt och för det fall att den äldre generationen skulle ha annan förmögenhet kan skatterna bli påtagliga (2, 3, 17, 19-20 §§ SFL).⁴³

2.5.4 Ränta på reversen

Eftersom den interna aktieöverlåtelsen finansieras genom lån från aktieägaren har denne rätt att ta ut en marknadsmässig ränta på utlånade medel. RSV har angivit ett riktmärke vad gäller räntor på reverser som motsvarar statslåneräntan plus fem procent.⁴⁴ Den ränta som ägaren erhåller på reversen skall beskattas i kapital (65:7 IL).

2.5.5 Sista ledet

Något som kan bli problematiskt efter den interna aktieöverlåtelsen är när den äldre generationen överlåter koncernen till den yngre generationen. Som tidigare har diskuterats ställs det för lättnadsregelns tillämpning vid gåva av företag bland annat krav på att gåvan skall ske utan förbehåll. Skattemyndigheten kan ställa sig frågande till den revers som ligger i företaget. De kan i sin bedömning anse att det föreligger ett förbehåll, vilket i sig utesluter lättnadsregelns tillämpning. Konsekvensen av det blir att gåvoskatten blir relativt hög då reversen inte avräknas från tillgångarna i koncernen.⁴⁵ Det bör emellertid inte bli några problem om reversen utgör en reell belastning för företaget. Att en revers utgör en reell belastning innebär att parterna vid tidpunkten för reversens utfärdande har avsikten att skulden förr eller senare skall betalas av gåvomottagaren (NJA1993 s. 533). Vidare ställs det krav på att reversen skall löpa med en viss ränta och en bestämd

⁴⁰ Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 80.

⁴¹ Silfverberg, Christer: *Benefika överföringar av företagsförmögenhet*, SN 1999 s. 517.

⁴² Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 332.

⁴³ Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 335.

⁴⁴ RSV PM 8539-99/100, s. 14

⁴⁵ Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 333.

förfallodag för att den skall avräknas från gåvovärdet.⁴⁶ För det fall att vederlagsreversen motsvarar marknadsvärdet på aktierna och utgör en reell belastning för gåvomottagaren uppstår inga problem vid överlåtelsen av företaget till nästa generation eftersom substansvärdet på företaget är noll.

2.5.6 Fördelar och nackdelar med en intern aktieöverlåtelse

Det som är fördelaktigt med att företa en intern aktieöverlåtelse innan företaget överläts genom gåva är att gåvogivaren erhåller medel för sin fortsatta försörjning genom den ränta och amortering som löper på reversen. En nackdel med reversen är att den kan bli föremål för förmögenhetsbeskattning. Vad gäller gåvomottagaren undgår denne att betala gåvoskatt vid erhållandet av företaget om reversen i företaget motsvaras av substansvärdet. Vidare kan den ränta och amortering som skall utgå på reversen finansieras av dotterföretaget genom utdelningar och koncernbidrag.⁴⁷ Andra fördelar med en intern aktieöverlåtelse är att den kan ske inom familjen utan inblandning av utomstående, skatteutfallet blir lågt i jämförelse med löneuttag och företagaren får ut fullt pris för företaget. Den finns emellertid en del nackdelar med en intern aktieöverlåtelse som bör lyftas fram. Om det i familjeföretaget finns obeskattade medel innan en intern aktieöverlåtelse så är medlen även obeskattade efter överlåtelsen. Eftersom det har uppstått en koncern ställs det vidare krav på koncernredovisning. Det största problemet som uppstår är att överlåtaren måste finansiera kapitalvinstskatten. Det ställer krav på att det finns tillräckligt med medel för utdelning i företaget så att de kan amortera så mycket medel som kapitalvinstskatten motsvaras av.⁴⁸

2.6 Vinstbolag/ skalbolag

Vad gäller uttrycken vinstbolag och skalbolag så används de ofta synonymt med varandra. Gemensamt för båda bolagstyperna är att det saknas en rörelsedel (inkrån). Det föreligger dock en viss skillnad mellan skalbolag och vinstbolag. Skalbolag innehåller endast likvida medel, medan vinstbolag förutom likvida medel även innehåller beskattade och obeskattade vinstmedel.⁴⁹ Fortsättningsvis kommer båda uttrycken att användas synonymt med varandra med den innebörd som ett vinstbolag har, dvs att bolaget innehåller beskattade och obeskattade vinstmedel.

⁴⁶ Carlsson, Magnus mfl: *Generationsskiften och blandade fång*, 3:e uppl, Angered 1999, s. 42f.

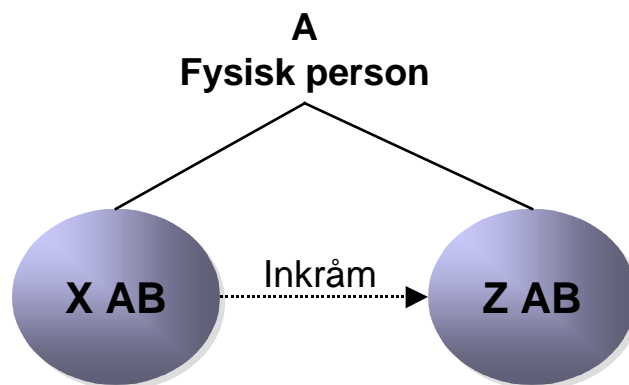
⁴⁷ Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 362ff.

⁴⁸ Sandström, Kjell och Svensson, Ulf: *Fåmansföretag skatteregler och skatteplanering*, Uddevalla 2002, s. 306f.

⁴⁹ Ds Fi 2000:35 s. 16.

2.6.1 Tillvägagångssätt

Till skillnad från en intern aktieöverlåtelse består en vinstbolagstransaktion av tre led i samband med ett generationsskifte. I det första ledet sker det en försäljning av inkråmet i familjeföretaget till ett av den äldre generationen nystartat företag. Det andra ledet kännetecknas av att det sker en försäljning av aktierna i vinstbolaget det vill säga det som är kvar av familjeföretaget till någon utomstående. Det sista ledet består liksom i en intern aktieöverlåtelse av att det nystartade företaget överläts genom gåva till nästa generation.

2.6.2 Prissättning och finansiering av inkråmet

I enlighet med det första ledet i en skalbolagstransaktion har den äldre generationen startat ett nytt bolag Z AB. Till detta bolag skall den äldre generationen överlåta inkråmet som härrör från bolaget X AB. Fråga kan då ställas om till vilket pris överlåtelsen skall ske. För det fall att överlåtelsen sker till ett pris som understiger marknadsvärdet kan det utlösa uttagsbeskattning enligt 22 kap. 3 § IL. Undantag från uttagsbeskattning stadgas i 23 kap. IL. Med underprisöverlåtelse avses en överlåtelse av en tillgång utan ersättning eller mot ersättning som understiger marknadsvärdet utan att det är affärsmässigt motiverat (23 kap. 3 § IL). En underprisöverlåtelse kan ske utan att den medför uttagsbeskattning men det förutsätter att villkoren i 23 kap. 14 –29 §§ är uppfyllda. De villkor som ställs är att överlåtaren och förvärvaren skall vara en fysisk person, ett företag eller handelsbolag (23 kap. 14 § IL). Förvärvaren skall omedelbart efter förvärvet vara skattskyldig för inkomst av näringsverksamhet, i vilken tillgången ingår (23 kap. 16 § IL). I de fall det saknas koncernbidragsrätt skall överlåtaren hela näringsverksamhet eller en verksamhetsgren överlåtas (23 kap. 17 § IL). Om överlåtaren är en fysisk person och förvärvaren är ett företag, skall samtliga andelar i företaget vara kvalificerade (23 kap. 18 § IL). Vad gäller kravet på att överlåtelsen skall avse hela överlåtaren näringsverksamhet eller verksamhetsgren kan fråga ställas om vad som avses med verksamhetsgren.

I 2 kap. 25 § IL anges att med verksamhetsgren avses sådan del av en rörelse som lämpar sig för att avskiljas till en självständig rörelse. Fråga kan då ställas om hur bedömningen sker för det fall att ett företags inkråm överläts (maskiner o.dyl. dock ej vinstmedel). Kan detta konstituera en verksamhetsgren? I förarbetet sägs att en verksamhetsgren kan föreligga om det t.ex. är fråga om ett rederi med flera fartyg och om det finns en verksamhet som är knuten till ett av fartygen så skulle denna verksamhet kunna konstituera en verksamhetsgren. Vidare sägs även att ägande och förvaltning av enstaka fastighet i vissa fall kan konstituera en verksamhetsgren.⁵⁰ Urban Nilsson och Peter Nilsson har i en artikel fört en diskussion angående definitionen av begreppet verksamhetsgren.⁵¹ Om en verksamhetsgren skall anses föreligga anser Rydin och Nilsson att två krav härför skall vara uppfyllda. Det första kravet är att det skall vara fråga om en del av en rörelse. För det fall att det finns ett innehav av kontanta medel som utgör ett led i verksamheten anses de tillhöra rörelsen och de måste därvid följa med vid en inkråmsförsäljning. Det andra kravet som bör uppställas är att rörelsedelen skall lämpa sig för att avskiljas till en självständig rörelse. Avgörande för om detta krav är uppfyllt är om någon efter överlåtelsen kan driva verksamheten vidare på ett ändamålsenligt sätt enbart med hjälp av den förvärvade egendomen. Rydin och Nilsson anser att en överlåtelse av inkråm kan jämföras med en överlåtelse av en verksamhetsgren om de uppställda kraven är uppfyllda.⁵²

För det fall en överlåtelse av ett företags inkråm skulle anses konstituera en verksamhetsgren kan det efter överlåtelsen uppstå problem om priset för inkråmet vid överlåtelsen överstigit tillgångarnas skattemässiga värde. Problemet med en sådan överlåtelse är att den inte regleras i inkomstskattelagen. Några regler som talar om vilket värde överlåtaren skall ta upp till beskattning finns inte. Vidare finns det inga regler som talar om vilket ingångsvärde mottagaren erhåller vid en sådan situation. I 23 kap.10 § IL behandlas emellertid situationen då en överlåtelse av en verksamhetsgren har överlåtits mot en ersättning som motsvarar tillgångarnas skattemässiga värde. Det stadgas att om det inte har utgått en ersättning som minst motsvarar tillgångens skattemässiga restvärde skall överlåtelsen behandlas som om tillgången avyttrats mot en ersättning som motsvarar det skattemässiga värdet. Mottagarens ingångsvärde blir därmed det skattemässiga värdet i enlighet med kontinuitetsprincipen.

Reglerna för uttagsbeskattning är inte tillämpliga om en överlåtelse av egendom sker till ett pris som motsvarar marknadsvärdet. För att undgå att en överlåtelse av ett företags inkråm utlöser uttagsbeskattning bör överlåtelsen ske till ett pris som motsvarar marknadsvärdet. Vad gäller värdering av inkråm kan detta fastställas till ortens pris eller till det pris som

⁵⁰ Prop. 1998/99:15 s. 138f.

⁵¹ Rydin, Urban och Nilsson, Peter: *Omstrukturering av enskild näringsverksamhet*, SN 1999 s. 481.

⁵² Rydin, Urban och Nilsson, Peter: *Omstrukturering av enskild näringsverksamhet*, SN 1999 s. 481.

betalts för ett likartat förvärv som nyligen genomförts.⁵³ Vidare kan en utomstående värderingsman anlitas för värderingen av inkråmet.⁵⁴

En fråga som är relevant är hur denna överlåtelse skall finansieras. Det nystartade bolaget innehåller troligtvis inte mer än aktiekapitalet. För att lösa denna problematik kan den äldre generationen ställa ut en revers i det nya bolaget. Ett annat alternativ är att AB Z finansierar köpet av inkråmet genom lån från bank eller annan utomstående.

2.6.3 Inför försäljningen av skalbolaget

Som tidigare nämnts består det andra ledet i ett vinstbolagsförfarande i att det gamla bolaget säljs till en utomstående. Det gamla bolaget består efter överlåtelsen av inkråmet till det nystartade företaget av beskattade och obeskattade vinstmedel. Fråga kan ställas om hur stor ersättning den äldre generationen kan få för sitt gamla familjeföretag.

Den 1 juli 2002 infördes nya skatteregler mot handel med skalbolag. Dessa tillämpas retroaktivt på andelsavyttringar som skett efter den 3 april 2002.⁵⁵ I den nya lagstiftningen definieras skalbolag som ett bolag som vid avyttringstillfället innehar likvida tillgångar som överstiger halva ersättningen för bolagets andelar (jämförelsebeloppet)(49 a kap. 6, 9 §§ IL). Om medlen är obeskattade saknar betydelse liksom om det finns eventuella skulder i bolaget. Det innebär att det är företagets bruttotillgångar (tillgångssidan av balansräkningen) och inte företagets tillgångsmassa netto som skall jämföras med ersättningen för aktierna.⁵⁶ För att illustrera ett exempel, antag att ett bolag endast innehar likvida medel (beskattade och obeskattade) motsvarande 500.000 kr varav 200.000 kr är hänförliga till ett ordinärt banklån. För att fastställa om det föreligger ett skalbolag skall det därmed göras en jämförelse mellan halva köpeskillingen och 500.000 kr för att fastställa om det föreligger ett skalbolag. Vidare skall skuld till aktieägaren avseende aktiekapitalet ej heller beaktas.⁵⁷ Med likvida tillgångar avses kontanter, värdepapper och liknande tillgångar. En fordran som härrör från att det avyttrade företaget har lånat ut pengar till ägaren eller denne närstående fysiska och juridiska personer omfattas av uttrycket liknande tillgångar.⁵⁸ Även andra tillgångar medräknas om de har införskaffats tidigast två år före avyttringen och saknar ett affärsmässigt samband med verksamheten (49 a kap. 7 § IL). När det sker en försäljning av ett skalbolag är huvudregeln att säljaren skall ta upp kapitalvinsten som överskott av passiv näringsverksamhet (49 a kap. 11 § IL). Undantag för

⁵³ Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 95.

⁵⁴ Sandström, Kjell och Svensson, Ulf: *Fåmansföretag skatteregler och skatteplanering*, Uddevalla 2002, s. 320.

⁵⁵ Prop. 2001/ 02:165 s. 13.

⁵⁶ Gäverth, Leif: *Skatteregler mot handel med skalbolag*, SN 2002 s. 388.

⁵⁷ Gäverth, Leif: *Skatteregler mot handel med skalbolag*, SN 2002 s. 390.

⁵⁸ Prop. 2001/ 02:165 s. 51.

bestämmelsens tillämpning görs om det föreligger särskilda skäl (ventilen). Någon uttömmande förklaring av vad som skall avses med särskilda skäl anges ej direkt i lagtext. Däremot föreskrivs det att hänsyn skall tas till dels vad som har föranlett en avyttring, dels hur ersättningen för andelen har bestämts (49 a kap. 12 § IL). I förarbetet har frågan ställts om vilka situationer som bör undantas. RSV är av den uppfattningen att det klart skall framgå att undantag inte skall vara möjligt då det leder till obehöriga skatteförmåner och de pekar ut generationsskiften som en särskild risksituation. Regeringen delar RSV:s uppfattning om att det inte skall vara möjligt med undantag där det skulle leda till att det uppstår obehöriga skatteförmåner. Regeringen fortsätter;

*” Att ett generationsskifte sker genom att verksamheten säljs till en son eller en dotter som skall driva den vidare och skalbolaget därefter säljs till någon utomstående är inte otillbörlig i sig. Om säljaren tar så bra betalt att ersättningen närmar sig 75 procent av den obeskattade vinsten kan han emellertid knappast vara i god tro beträffande köparens avsikter. Det finns ingen anledning att göra undantag från bestämmelserna i ett sådant fall.”*⁵⁹

Vidare sägs att det kan föras ett liknande resonemang i fråga om andra situationer. Kostnader och finansiering för forskning och utveckling liksom utlösen av delägare är två andra situationer som (förutom generationsskifte) bör kunna undantas från bestämmelserna, om inte priset på andelarna är för högt. Vidare säger regeringen att;

*” Ett riktvärde på 75 procent gör det möjligt att ta hänsyn till de bedömningssvårigheter som kan trots allt kan uppkomma och att undanta situationer där skatteförmånen med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet framstår som ringa.”*⁶⁰

För det fall att en ersättning för andelarna i ett skalbolag (trots att det är fråga om ett generationsskifte) överstiger 75 procent av den obeskattade vinsten kan situationen inte anses utgöra ett särskilt skäl enligt 49 a kap 12 § IL. Detta innebär inte att säljaren skall ta upp kapitalvinsten som överskott av passiv näringsverksamhet enligt huvudregeln. Det finns nämligen möjlighet för säljaren (bolaget) att istället ta upp överskottet i en skalbolagsdeklaration i enlighet med ett särskilt bokslut. Vidare skall säljaren ställa säkerhet (bankgaranti) för beräknad skatt enligt skalbolagsdeklarationen (49 a kap. 13 § IL).

Frågan som ställdes inledningsvis i detta avsnitt om hur mycket den äldre generationen kan få för sitt gamla företag är beroende på ett flertal faktorer. För beskattade vinstmedel erhålls normalt en ersättning som motsvarar 90-95% av dess egentliga värde.⁶¹ Vad gäller de obeskattade vinstmedlen

⁵⁹ Prop. 2001/ 02:165 s. 60.

⁶⁰ Prop. 2001/ 02:165 s. 60.

⁶¹ Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag*, Uppsala 2001, s. 373.

erhålls en något lägre ersättning motsvarande 85-90% av dess egentliga värde.⁶² Om en säljare erhåller en normal ersättning för andelarna i skalbolaget ställs det i enlighet med den nya lagstiftningen krav på att säljaren lämnar in en skalbolagsdeklaration och ställer säkerhet för skatten som belöper på de obeskattade vinstmedlen i skalbolaget (49 a kap. 13 § IL). Om kraven är uppfyllda och det anses föreligga ett skalbolag undgår säljaren att ta upp kapitalvinsten som överskott av passiv näringsverksamhet men bankgarantin kommer dock att tas i anspråk. Om det däremot inte skulle anses föreligga ett skalbolag tas bankgarantin inte i anspråk och ersättning utgår för kostnaden för dess upprättande.⁶³ För det fall att en säljare inte vill lämna in en skalbolagsdeklaration och ställa säkerhet för skatten vid ett generationsskifte får ersättningen för de obeskattade vinstmedlen inte överstiga riktvärdet som angivits i förarbetet (49 a kap.12 § IL).

2.6.4 Vid försäljning av skalbolag

För det fall att det nya bolaget har ställt ut en revers till AB X som betalning för inkråmet kan det ställa till en del problem vid försäljningen av det gamla bolaget till en utomstående. Köparen vill troligtvis inte köpa ett bolag som har en utestående fordran. Problemet går emellertid att lösas genom att AB Z lovar lösa reversen när försäljningen av AB X är genomförd. Den äldre generationen erhåller vid försäljningen troligtvis tillräckligt med medel för att lösa reversen. I gengäld får den äldre generationen en fordran i AB Z.⁶⁴

2.6.5 Överlåtelse av AB Z genom gåva

Det sista ledet i förfarandet består i att den äldre generationen överlåter AB Z till den yngre generationen. Som tidigare behandlats gäller det att vid överlåtelse av företag genom gåva säkerställa att lätttnadsregeln är tillämplig. Om förutsättningarna för lätttnadsregelns tillämpning är uppfyllda kommer substansvärdet att reduceras till 30%. Gåvoskatten för den övertagande generationen kan efter en vinstbolagstransaktion bli relativt lågt även om lätttnadsregeln inte är tillämplig. Det överlåtna företaget består nämligen dels av inkråmet från det gamla familjeföretaget, dels en skuld som motsvarar värdet på inkråmet. Detta innebär att företagets substansvärde är noll och det medför att överlåtelsen inte utlöser gåvoskatt. Det förutsätter dock att skulden utgör en reell belastning för gåvomottagaren. Att företa en skalbolagstransaktion innan överlåtelsen av företaget till nästa generation gynnar inte bara den yngre generationen utan även den äldre generationen då den har erhållit medel för att klara sin fortsatta försörjning.

⁶² Ds Fi 2000:35 s. 15.

⁶³ Prop. 2001/ 02:165 s. 67.

⁶⁴ Sund, Lars- Göran: *Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktieföretag*, Uppsala 2001, s. 372.

2.6.6 Fördelar och nackdelar med en skalbolagstransaktion.

Det som är mest fördelaktigt med en skalbolagstransaktion är att det utgår kontant betalning vid försäljning av det gamla familjeföretaget. Det innebär att säljaren erhåller tillräckligt med medel för att betala skatt och klara sin fortsatta försörjning. Vidare kommer säljaren att beskattas i kapital vilket är mer fördelaktigt än om denne tagit ut lön ut företaget. Det finns vidare möjlighet för säljaren att få kapitalbeskattad ränta på inkråmsreversen.⁶⁵ Det som är mindre fördelaktigt är införandet av de nya skalbolagsreglerna. Reglerna kan leda till en viss osäkerhet vad gäller avgörandet för om säljarens skalbolagstransaktion kan anses utgöra ett sådant särskilt skäl vilket medför att säljaren inte skall ta upp kapitalvinsten som överskott av passiv näringsversamhet. Det kan leda till att säljaren känner sig tvingad att dels se till att bolaget lämnar in en skalbolagsdeklaration, dels att ställa ut en säkerhet. Vid en skalbolagstransaktion är en utomstående inblandad men ansvaret för att eventuella obetalda skatter blir betalda har lagts på säljaren.

⁶⁵ Sandström, Kjell och Svensson, Ulf: *Fåmansföretag skatteregler och skatteplanering*, Uddevalla 2002, s. 328.

3 Förslaget

3.1 Utredningen

Den 9 september 1999 bemyndigade regeringen finansdepartementets chef att tillkalla en särskild utredning. Utredningen som kom att kallas för 3:12-utredningen fick i uppgift att se över vissa regler. De regler som stod i fokus för utredningen var reglerna som gäller för beskattning av utdelning från och reavinst vid försäljning av aktier i fåmansbolag, men även de regler i arvs- och gåvoskattelagstiftningen som gäller arv och gåva av företag. Då detta är en mycket omfattande utredning bör framhållas att det endast kommer att ges en inblick i den behandling som skett av reglerna i arvs- och gåvoskattelagstiftningen och då speciellt de stadganden som kan ha betydelse för generationsskifte. I detta kapitel skall det redogöras för de förslag som utredningen lämnat vad avser generationsskiften. För att underlätta för läsaren rekapituleras vid behov kortfattat dagens reglering innan utredningens förslag beskrivs.

3.1.1 Allmänt om reglerna idag

För att inte försvåra generationsskiften i familjeföretag som driver näringsverksamhet i form av rörelse eller jordbruk, finns det i AGL sedan år 1974 möjlighet att erhålla särskilda lättnader vid värderingen av förmögenheten i nämnda företag. Reglerna är tillämpliga på verksamhet som bedrivs enskilt och på verksamhet som bedrivs genom en juridisk person. Vad däremot gäller sådan näringsverksamhet som innebär fastighetsförvaltning är reglerna inte tillämpliga. Bestämmelserna är tillämplig både för det fall att en överlåtelse sker genom arv eller gåva. Vad gäller gåva uppställs ett antal förutsättningar för att lättnad skall bli aktuellt, gåvan skall ha givits utan förbehåll, avse all givarens rätt och gåvomottagaren skall behålla egendomen i minst fem år. För det fall att givaren uppställer särskilda villkor för gåvan går denne miste om lättnaden. Villkoren tillkom i syfte att det skulle föreligga likartade förhållanden oavsett om överlåtelsen skedde under överlåtarens livstid eller efter denna. Det materiella innehållet vad avser den särskilda värderingen finns i GSFL i dess lydelse intill utgången av år 1991.⁶⁶

3.1.2 Uppdraget

Utredarens uppgift vid översynen var att överväga olika ändringar som skulle underlätta generationsskifte av företag. Utgångspunkten för översynen skulle vara de regler som gäller vid förmögenhetsbeskattningen.

⁶⁶ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 364.

Förmögenhetsskattereglerna skulle även vara utgångspunkten vad gällde själva värderingen av ett företags tillgångar (De anvisningar som finns i GFSL som bland annat rör värderingen av lagertillgångar kommer enligt utredningens förslag med viss justering att föras in i AGL⁶⁷). De särskilda villkor som uppställs för lättnadsregelns tillämpning anses ge upphov till särskilda svårigheter varför även de skulle ses över av utredaren. Utredaren har varit oförhindrad att föreslå konsekvensändringar i AGL.⁶⁸ Vad gäller utredarens förslag har utredaren varit hänvisad till att försöka arbeta in dem i den nuvarande lagstrukturen.⁶⁹

3.2 Föreslagna ändringar vad gäller vissa termer, uttryck och begrepp

I förslagen till de nya värderingsbestämmelserna i AGL kommer vissa termer och uttryck att användas såsom de används i inkomstskattelagen (IL).

Utredningen föreslår att det skall göras en hänvisning från AGL till IL:s termer och uttryck. Hänvisningen skall dock begränsas till att endast avse de bestämmelser (21-24 c §§ och 43a § AGL) som är föremål för utredningens närmare överväganden vad gäller värderingen av egendom.⁷⁰

3.2.1 Begreppen fast egendom och fastighet

I AGL används begreppet fast egendom och det föreslås att det skall ersättas mot fastighet då just detta begrepp används i inkomstskattelagen och i fastighetstaxeringslagen.⁷¹

3.2.2 Begreppen egendom och tillgångar

Vad gäller begreppet tillgångar som används i inkomstskattelagen omfattar det även immateriella rättigheter och nyttjanderätter. Genom att byta ut termen egendom i AGL, som inte omfattar immateriella rättigheter mot tillgång kommer värderingen även att omfatta immateriella rättigheter och nyttjanderätter utan att dessa särskilt behöver nämnas.⁷²

⁶⁷ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 82.

⁶⁸ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 372f.

⁶⁹ Silfverberg, Christer: *3:12-utredningens förslag om generationsskiften*, SN 2002 s. 569.

⁷⁰ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 24.

⁷¹ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 25.

⁷² SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 24f.

3.2.3 Begreppen rörelse och näringsverksamhet

I enlighet med inkomstskattelagen skall alla inkomster i ett aktiebolag beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet och detta oavsett om inkomsterna är att hänföra till rörelsefrämmande tillgångar eller inte. I enlighet med regleringen i AGL anses emellertid vissa inkomster vara rörelsefrämmande. Eftersom utredningen föreslår att fastighetsförvaltning skall omfattas av lätttnadsregeln (idag anses fastighetsförvaltning vara rörelsefrämmande och omfattas inte av lätttnadsregeln) anser de att uttrycket rörelse skall användas för att beteckna vad som skall omfattas av lätttnadsregeln (24 § 1 och 7 st. i författningsförslaget). I 2 kap. 24 § II definieras rörelse som annan verksamhet än innehav av kontanta medel, värdepapper eller liknande tillgångar. Om kontanta medel eller liknande medel innehas som ett led i rörelse, räknas innehavet dock till rörelsen. Detta innebär att sådan handel med värdepapper som bedrivs för egen räkning fortsättningsvis (om den inte uppnår en sådan omsättning att den kan betecknas som värdepappersrörelse) kommer att anses som rörelsefrämmande och därmed inte omfattas av lätttnadsregeln. Däremot kommer fastighetsförvaltning att omfattas av lätttnadsregeln (behandlas mer utförligt i avsnitt 3.4.3).⁷³

3.2.4 Begreppet verksamhetsgren

Verksamhetsgren definieras i 2 kap. 25 § II som en sådan del av en rörelse som lämpar sig för att avskiljas till en självständig rörelse. Utredningen har inte föreslagit någon mer specifik definition av begreppet. De konstaterar att det vid bedömningen av om en verksamhetsgren skall anses överlåten eller ej skall göras med utgångspunkt från den övertagande personens situation. Vidare konstaterar de att om den övertagande personen kan bedriva näringsverksamhet med den överlåtna egendomen kan det vara tillräckligt att det rör sig om en enstaka tillgång som t.ex. en näringsfastighet eller ett fartyg. Utredningens slutsats är att det inte finns behov av en särskild definition i fråga om begreppets tillämpning i AGL.⁷⁴

3.2.5 Allmän värderingsprincip för lös egendom

I AGL finns det ingen allmän princip som talar om hur egendom skall värderas. Det uppställs istället olika värderingsregler för olika egendomsslag. I vissa bestämmelser anges hur egendom som inte omfattas av några särskilda bestämmelser skall värderas. Ett exempel på en sådan bestämmelse är 23 § F 2 st. AGL som stadgar att lös egendom som inte omfattas av de särskilda bestämmelserna skall uppskattas till vad den kan antas ha betingat vid en med tillbörlig omsorg skedd försäljning. En annan

⁷³ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 26f.

⁷⁴ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 35.

sådan bestämmelse är den som finns i 23 § B 6 st. AGL och behandlar värderingen av vissa värdepapper. Värdepapper som inte omfattas av de andra bestämmelserna i 23 § B 1-4 samt 5 st. AGL skall tas upp till ett pris som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden. Enligt utredningen vållar bestämmelsen i 23 § F 2 st. AGL problem vid tillämpningen. Utredningen föreslår därför att det istället för 23 § F 2 st. AGL skall införas en huvudregel om att tillgångarna skall värderas till marknadsvärdet med avdrag för försäljningskostnader om inget annat anges i lagen(20 § i författningsförslaget). Införandet av en sådan huvudregel skulle innebära att det inte finns något behov av värderingsregeln i 23 § B 6 st. AGL, varför utredningen föreslår att denna regel tas bort.⁷⁵ Vad däremot gäller värdering av lös företagsegenhet (behandlas i avsnitt 3.3.1) föreslås en generell regel. Den nuvarande regeln för värdering av lös företagsegenhet stadgar att egendomen skall värderas i enlighet med vedertaget affärsbruk (4 § 3 st GSFL). Utredningen föreslår att den aktuella egendomen skall värderas i enlighet med god redovisningsed.⁷⁶

3.3 Lös företagsegenhet- föreslagna ändringar

Vid lättnadsregelns tillämpning idag görs en hänvisning till 23 § F tredje stycket för värdering av lös egendom som ingår i näringsverksamheten. I stadgandet föreskrivs att vid värderingen av näringsverksamhet eller del av näringsverksamhet tillämpas, under förutsättning att egendomen är sådan som avses i punkt 2 första stycket eller sjunde och åttonde styckena av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL, bestämmelserna i 4 § och, med undantag av femte stycket sista meningen, punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL.⁷⁷ Utredningen avser att föra in värderingsreglerna i GSFL till AGL. Eftersom vissa av värderingsreglerna redan är införda i AGL tar utredningen ställning till vilka av reglerna i GSFL som skall föras in i AGL.⁷⁸

3.3.1 4 § GSFL

Vad gäller innehållet i 4 § GSFL har utredningen kommit fram till att värderingsreglerna i detta lagstadgande i stort sätt överensstämmer med delar av reglerna i 22 och 23 §§ AGL. I 4 § tredje stycket i GSFL stadgas emellertid en allmän regel om värdering av lös egendom som är avsedd för stadigvarande bruk i näringsverksamheten som inte är införd i AGL. Regeln stadgar att lös egendom som är avsedd för stadigvarande bruk i näringsverksamheten, hänförlig till bland annat rörelse, skall värdesättas i enlighet med vedertaget affärsbruk inom den sortens verksamhet som egendomen är nedlagd i. Utredningen har prövat nödvändigheten att vid

⁷⁵ SOU 2002:52, *Beskattningsregler för småföretagare, Del 2 Generationsskiftet*, s. 36ff.

⁷⁶ SOU 2002:52, *Beskattningsregler för småföretagare, Del 2 Generationsskiftet*, s. 80ff.

⁷⁷ SOU 2002:52, *Beskattningsregler för småföretagare, Del 2 Generationsskiftet*, s. 79.

⁷⁸ SOU 2002:52, *Beskattningsregler för småföretagare, Del 2 Generationsskiftet*, s. 79.

sidan om huvudregeln om en marknadsvärdering av tillgångarna ha en särskild generell regel för värdering av företagsegendom. Utredningen påtalar att det i punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL bland annat finns anvisningar om värdering av inventarier och lagertillgångar. I enlighet med de förslag som utredningen kommer att lägga fram skall de föras in i AGL. Utredningen anser att det är svårt att finna en värderingsmetod som är tillämplig på all slags företagsegendom. Den metod som utredningen anser ligga närmast till hands för värdering av företagsegendom är att värderingen skall ske enligt god redovisningsed (24 a § 1 st. i författningsförslaget). Ett argument härför är att en sådan värdering är mer gynnsam för den skattskyldige än en marknadsmässig värdering. Ett annat argumentet härför är att ett värde enligt god redovisningsed lätt kan tas fram ur ett företags bokslut och det innebär att man undgår särskilda värderingar för att få fram ett relevant marknadsvärde.⁷⁹

3.3.2 Punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL

3.3.2.1 Stadgandets huvudsakliga innehåll

I punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ i GSFL finns bestämmelser för värderingen av tillgångar i näringsverksamhet. Detta stadgande saknar motsvarighet i AGL. Utredningen avser att föra in regleringen i AGL.

3.3.2.2 Stadgandets första stycke

I punkt 2 första stycket av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL föreskrivs att vid beräkning av förmögenhet i förvärvskälla eller i del av förvärvskälla i inkomstslaget näringsverksamhet som är hänförlig till jordbruksfastighet eller rörelse gäller de värderingsregler som uppräknas i anvisningspunkten. Stadgandet innebär en avgränsning för vilken egendom som skall omfattas av de värderingsregler som uppräknas. Detta stadgande saknar motsvarighet i AGL och utredningen har föreslagit en utvidgning av stadgandet. Bestämmelsen skall som nämndes tidigare (avsnitt 3.2.3) i enlighet med utredningens förslag även omfatta förvaltningsfastigheter (behandlas mer utförligt i avsnitt 3.4.3) då den förs över till AGL (24 § 1 och 7 st. i författningsförslaget).⁸⁰

3.3.2.3 Stadgandets andra stycke

Värdering av egendom skall enligt huvudregeln i 21 § AGL ske med hänsyn till förhållandena vid tidpunkten för skattskyldighetens inträde. Vid lättnadsregelns tillämpning föreskrivs i punkt 2 andra stycket av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL tillvägagångssättet när räkenskapsåret inte sammanfaller med beskattningsåret. Utredningen anser att regeln inte kan tillämpas i arvs- och gåvosammanhang. Utredningen föreslår att det skall införas en hjälpregel i 21 § andra stycket AGL som innebär att om ett

⁷⁹ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 80ff.

⁸⁰ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 27, 60f.

bokslut har upprättats i nära anslutning till skattskyldighetens inträde kan detta tjäna till ledning för värdering av näringsverksamheten.⁸¹

3.3.2.4 Stadgandets tredje stycke

Vad gäller inventarier har utredningen föreslagit att de skall tas upp till det skattemässiga värdet. I dagens reglering framgår att inventarier skall tas upp till anskaffningsvärdet efter avdrag för ”skälig” avskrivning. Den osäkerhet som detta uttryck ger upphov till är inte tillfredsställande. Förslaget innebär att värderingen av inventarierna i arvs- och gåvohänseende skall samordnas med värderingen vid inkomstbeskattningen varför inventarierna skall tas upp till det skattemässiga värdet (24 a § i författningsförslaget).⁸² Vad gäller värderingsregeln för lagertillgångar stadgas det att de skall tas upp till de värden som gäller vid inkomsttaxeringen (skattemässigt restvärde) minskade med skäligt avdrag för prisfallrisk, varvid dock fastighet tas upp till lägst taxeringsvärdet. Värderingsregeln av lagertillgångar fungerar tillfredsställande anser utredningen och de föreslår därför att regeln överförs till AGL utan ändring.⁸³

3.3.2.5 Stadgandets femte stycke

I detta stadgande regleras lättnaden. Utredningen har i sitt förslag fört över lättnaden till AGL efter en mindre språklig omarbetning. Innebörden av regeln är densamma då det stadgas att om värdet på tillgångarna överstiger värdet av skulderna i näringsverksamheten får skillnaden nedsättas till trettio procent.⁸⁴

3.4 Föreslagna ändringar vad gäller fast egendom

3.4.1 Huvudregeln

Fastigheter värderas idag som huvudregel till taxeringsvärdet. Härutöver kan fastigheter som ingår i en näringsverksamhet kan under vissa förutsättningar omfattas av lättnadsregeln.

3.4.2 Begreppen näringsfastighet och näringsverksamhet

Innan skattereformen år 1991 delades inkomster från näringsverksamhet upp i olika förvärvskällor i kommunalskattelagen (KL). I samband med skattereformen togs emellertid detta uttryck bort och i stället används nu i inkomstlagen näringsverksamhet en eller flera verksamheter. Vad gäller

⁸¹ SOU 2002:52, *Beskattnings av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 117ff.

⁸² SOU 2002:52, *Beskattnings av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 122ff.

⁸³ SOU 2002:52, *Beskattnings av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 128ff.

⁸⁴ SOU 2002:52, *Beskattnings av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 322.

inkomster från fastighetsförvaltning, som tidigare beskattades i förvärvskällan annan fastighet och inte i förvärvskällan rörelse, så beskattas de numera i inkomstslaget näringsverksamhet.⁸⁵ Till inkomstslaget näringsverksamhet räknas alltid innehav av näringsfastigheter (13:1 2 st. IL).

3.4.3 Fastighet i näringsverksamhet

Vid lättnadsregelns tillämpning görs en hänvisning till 22 § 3 mom. för värdering av fast egendom. I detta senare stadgande görs en hänvisning till värderingsreglerna i 4 § och punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GFSL för fast egendom som enligt IL ingår i en näringsverksamhet. Tillkomsten av lättnadsregeln år 1977 motiverades av att man ville främja de mindre och medelstora företagens utveckling. Innebörden av lättnadsregelns införande var att fast egendom som ingick i någon av förvärvskällorna jordbruksfastighet och rörelse enligt kommunalskattelagens terminologi kom att omfattas av lättnaden. I anvisningspunktens femte stycke föreskrivs nämligen att för det fall att värdet av tillgångarna i förvärvskällan överstiger beloppet av skulder och andra avgående poster, får förmögenhetsvärdet av förvärvskällan sättas ned till 30 % av det överskjutande värdet. I samband med skattereformen 1991 infogades inkomstlagen rörelse och jordbruksfastighet i inkomstslaget näringsverksamhet vilket idag även omfattar fastighetsförvaltande verksamhet. Vad dock gäller fastighetsförvaltande verksamhet omfattas den emellertid inte av lättnadsregeln. För att särskilja det som skall omfattas respektive inte skall omfattas av lättnadsregeln infördes det nämligen en föreskrift om vilken betydelse begreppen rörelse och jordbruksfastighet skall ha i GFSL. I 1 § 3 st. GFSL föreskrivs det att begreppen skall ha den betydelse som anges i KL i dess lydelse intill den 1 juli 1990. Utredningen anser att reglerna är lagtekniskt svårtillgängliga och konstaterar att lättnadsregelns tillämpning är begränsad vad gäller fastighetsförvaltning.⁸⁶

3.4.3.1 Fastighetsförvaltning

En ägares bostadsbyggnad på jordbruksfastighet som skall behandlas som näringsfastighet bryts ut ur företagsförmögenheten enligt reglerna i AGL. Detta tillvägagångssätt används även om det handlar om fastigheter som ingår i fastighetsförvaltning. De utbrutna fastigheterna skall värderas enligt huvudregeln 22 § 1 mom. AGL och de omfattas inte av lättnadsregeln.⁸⁷ Tillgångar i fastighetsförvaltning har i lag (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt (NSFL) likställts med så kallat arbetande kapital (sådant som inte är förmögenhetspliktigt och omfattas av lättnadsregeln) och det innebär att denna typ av fastigheter numera undantas från förmögenhetsskatteplikt. Den gränsdragning som tidigare lett till att fastighetsförvaltning förmögenhetsbeskattades ansågs i förarbetet till NSFL

⁸⁵ SOU 2002:52, *Beskattnings av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 60.

⁸⁶ SOU 2002:52, *Beskattnings av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 60f.

⁸⁷ SOU 2002:52, *Beskattnings av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 61.

vara konstlad då ett passivt innehav av lantbruksenheter var skattebefriade. Ett annat argument som framfördes i förarbetet till NFSL var att fastighetsförvaltning inte kunde ses som samma renodlade förmögenhetsinnehav som kapitalförvaltning. På grund av likformighetsskäl ansåg utredningen vid översynen av förmögenhetsskattelagen att fastighetsförvaltning borde behandlas på samma sätt som annan näringsverksamhet och ingå i begreppet arbetande kapital.⁸⁸

3.4.3.2 Förslag

Utredningen föreslår att fastigheter som ingår i fastighetsförvaltande verksamhet skall omfattas av lätttnadsregeln i AGL (24 § 1 och 7 st. i författningsförslaget). Argumentet härför är att alla näringsfastigheter utgör näringsverksamhet och eftersom fastighetsförvaltning i den nya förmögenhetsskattelagen har likställts med arbetande kapital anser utredningen inte att det finns någon anledning till att behandla fastigheter som ingår i fastighetsförvaltning annorlunda vid arvs- och gåvobeskattningen.⁸⁹

3.4.4 Värderingstidpunkt och värdersättning av näringsfastigheter

3.4.4.1 Allmänt om värderingstidpunkten

Vad gäller värderingen av fastigheter är det som tidigare nämnts taxeringsvärdet året före gåvotillfället som skall användas. Arvs- och gåvoskattekommittén (AGK) ansåg 1987 i sin utredning att det inte var aktuellt att använda ett annat värde än taxeringsvärdet när det gällde att bestämma underlaget för gåvoskatten. Vad däremot gällde värderingstidpunkten vid gåva av fast egendom ansåg kommittén att denna skulle ske utifrån gåvoårets taxering. Som motivering till ändringen framhölls att lagstiftningen skulle bli bättre anpassad till inkomstskattelagen. En nackdel som ändringen skulle medföra var att det inte skulle vara möjligt att beräkna gåvoskatten för gåvor som överlåtits under våren då det årets taxeringsvärde inte behöver fastställas förrän den 15 juni. Utredningen har övervägt om det finns några skäl att införa en ändring som skulle medföra att värderingstidpunkten flyttas fram när det gäller gåvor av fastigheter. Några övertygande skäl härför har utredningen inte funnit varför de gjort bedömningen att värderingstidpunkten för gåvor av fastigheter inte skall flyttas fram.⁹⁰

3.4.4.2 Värderingstidpunkt och värdesättning av

⁸⁸ Prop. 1996/97:117 s. 53.

⁸⁹ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 62.

⁹⁰ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 71f.

näringsfastigheter

Huvudregeln är att fastigheter som innehavs indirekt av en juridisk person skall värderas till taxeringsvärdet. För det fall att det är fråga om ett indirekt innehav av en näringsverksamhet (ej förvaltningsfastighet) omfattas dessa av lättnadsregeln. Trots detta uppstår det frågor beträffande vilken värderingstidpunkt och värderingsmetod som skall tillämpas för det fall att det är fråga om ett indirekt innehav av fastighet genom en juridisk person. Utredningen har utifrån doktrins sammanfattning av rättsläget (vissa delar refererade i avsnitt 2.4.3.3) vad gäller värderingstidpunkten och värderingsmetoden för indirekt innehav av fastigheter konstaterat att det kan förekomma vissa skillnader. Utredningen lyfter fram att indirekta innehav av fastigheter värderas olika enligt praxis eftersom värderingen sker utifrån vilken juridisk person som äger fastigheten. Vidare lyfter de fram att både värderingstidpunkten och värderingsmetoden kan skilja och det är särskilt påtagligt då det är ett aktiebolag som äger och förvaltar en fastighet. Utredningen är av den uppfattningen att en sådan ordning skapar rättsosäkerhet. Vidare är utredningen av den uppfattningen att domstolarna saknar stöd för att göra dessa åtskillnader. Utredningen föreslår därför att tillgångar i näringsverksamhet, oavsett om de är direktägda eller indirekt ägda skall värderas enligt substansvärdemetoden och genom huvudregeln i 22 § AGL, det vill säga till taxeringsvärdet året före skattskyldighetens inträde. Vidare påtalas att indirekt ägda näringsfastigheter även fortsättningsvis skall omfattas av lättnadsregeln. Utredningen lyfter fram att anläggningsfastighet i form av en förvaltningsfastighet som tidigare inte omfattades av lättnadsregeln skall värderas i enlighet med huvudregeln i 22 § AGL. Förvaltningsfastigheten skall därmed värderas till taxeringsvärdet året före skattskyldighetens inträde och med tillämpning av lättnadsregeln (24 a § 2 st. i författningsförslaget⁹¹).⁹²

3.4.4.3 Omsättningsfastighet

Vad gäller värdering av lagertillgång stadgas, i punkt 2 tredje stycket av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL, att lagertillgångar skall tas upp till de värden som gäller vid inkomsttaxeringen minskade med skäligt avdrag för prisfallrisk, varvid dock fastighet tas upp till lägst taxeringsvärdet. Den bedömning som utredningen har gjort är att regeln om värdering av lagerfastigheter till taxeringsvärdet skall behållas. Regeln anses vara lätt att tillämpa och den överförs därför till AGL i sin nuvarande form (24 a § 5 st. i författningsförslaget).⁹³

3.4.5 Värdering av onoterade företag

Tidigare reglerade 4 § GFSL bland annat hur värderingen skulle ske av onoterade aktier. Idag återfinns denna reglering i 23 § B 5 st. AGL. Värdet

⁹¹ SOU 2002:52, *Beskattningsregler för småföretagare, Del 1 3:12- reglerna*, s. 73.

⁹² SOU 2002:52, *Beskattningsregler för småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 74f.

⁹³ SOU 2002:52, *Beskattningsregler för småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 70.

på onoterade aktier skall enligt stadgandets andra mening grundas på värdet av tillgångarna som ingår i verksamheten under förutsättning att egendomen är hänförlig till rörelse.⁹⁴ Om det kravet är uppfyllt och om förutsättningarna för lättnadsregelns tillämpning är uppfyllda skall tillgångarna i verksamheten tas upp enligt de värderingsregler som finns i 4 § och punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GFSL.⁹⁵ När egendomen i näringsverksamheten har åsatts värden i enlighet med de nämnda värderingsreglerna använder myndigheterna sig av substansvärdemetoden i enlighet med rekommendationen RSV Dt 1991:31.⁹⁶ Ett positivt substansvärdet nedsätts därefter till 30 % enligt stycke fem punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GFSL.

Vad gäller värdesättningen av aktier i ett onoterat företag som inte är rörelsedrivande i den mening som avses i 23 § B 5 st. 2 men. AGL och företag som är rörelsedrivande men inte uppfyller villkoren i 43 § 2 st. AGL skall enligt 23 § B 5 st. 1 men. värderas till påräkneligt pris.⁹⁷ Vad begreppet påräkneligt pris innebär anges emellertid inte. I första hand skall påräkneligt pris bestämmas utifrån en nära intill liggande marknadsmässig försäljning av aktierna. När aktierna inte har varit föremål för en sådan försäljning använder skattemyndigheten sig av Riksskatteverkets anvisningar i RSV:s meddelande 1972 serie I nr 7 för att fastställa ett värde på aktierna.⁹⁸ Metoden som används är substansvärdemetoden dock utan lättnad

Ett onoterat företag skall som nämnts i avsnittet ovan vid tillämpningen av lättnadsregeln värderas enligt substansvärdemetoden. För det fall att lättnadsregeln inte är tillämplig, vilket är fallet om det är fråga om ett förvaltningsföretag, skall det onoterade företaget värderas till påräkneligt pris.⁹⁹ Domstolarna har vid denna värdering använt sig av olika metoder utifrån om företaget har kunnat ses som ett fåmansföretag eller ej. Eftersom det i AGL inte görs någon skillnad mellan olika typer av bolag anser utredningen att skillnaderna i värderingen är otillfredsställande. Vidare anser de att en bättre lösning i stället skulle vara att alla onoterade bolag värderas till sitt substansvärde oavsett om de omfattas av lättnadsregeln eller inte. En sådan lösning skulle medföra att de rörelsedrivande bolag som av någon anledning gått miste om tillämpningen av lättnadsregeln värderas på samma sätt. Utredningen föreslår därför att alla onoterade företag skall värderas till sitt substansvärde.¹⁰⁰

⁹⁴ Det krav som ställs på egendomen är att den skall vara hänförlig till rörelse eller jordbruksfastighet. Begreppen har i enlighet med 1 § 3 st. GFSL samma betydelse som i kommunalskattelagen (1928:370) i dess lydelse intill 1 juli 1990.

⁹⁵ Se hänvisning från 23 § B 5 st 2 men. AGL till 23 § F 3 st. AGL och 43 § 2 st. AGL.

⁹⁶ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 95.

⁹⁷ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 94f., 108.

⁹⁸ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 102.

⁹⁹ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 108.

¹⁰⁰ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 108.

3.5 Blandade fång i inkomstskattelagen

3.5.1 Inledning

Om en aktiv fåmanföretagsägare tar ut utdelning från företaget blir det totala skatteuttaget vid normalutdelning 49.6 % och vid överutdelning 68 %. För det fall att fåmansföretagsägaren istället överlåter aktierna i bolaget kommer det totala skatteuttaget att bli 43 %. Det är således mer förmånligt för en aktiv fåmansföretagsägare att överlåta aktierna i företaget än att ta ut vinst ur bolaget som förvärvsinkomst.¹⁰¹

3.5.2 Blandade fång av aktier- gällande rätt

Gällande rätt vad gäller blandade fång av lös egendom har tagits upp tidigare (avsnitt 2.4.6) men för att underlätta för läsaren återges här bland annat ett exempel. Vad gäller överlåtelse av aktier (lös egendom) genom gåva mot visst vederlag (blandat fång) är delningsprincipen tillämplig. Delningsprincipen innebär att fångat delas upp i en köpedel och en gåvodel, köpedelen kan bli föremål för kapitalvinstbeskattning. För att illustrera ett exempel antag, att 100 aktier har anskaffats till ett pris motsvarande 100.000 kr, aktiernas omkostnadsbelopp motsvaras av köpeskillingen. Aktiernas marknadsvärde uppgår till 1.000.000 kr. En överlåtelse av aktierna sker mot en ersättning motsvarande 500.000 kr. Ett blandat fång har uppstått då priset på överlåtna aktierna understiger aktiernas marknadsvärde. I enlighet med delningsprincipen skall $\frac{1}{2}$ av aktierna anses överlåtna genom försäljning och $\frac{1}{2}$ genom gåva. Givaren beskattas för 450.000 kr $((500.000 - (\frac{1}{2} \times 100.000))$). Gåvotagarens anskaffningsvärde på köpedelen motsvaras av den köpeskillning som erlagts dvs. 500.000 kr. Vidare övertar gåvotagaren gåvogivarens anskaffningsvärde på gåvodelen 50.000 kr. Gåvotagarens sammanlagda anskaffningsvärde för aktierna blir därmed 550.000 kr.¹⁰²

Utredningen föreslår att delningsprincipen skall ersättas av en sk. avskattningsmetod. Avskattningsmetoden innebär bland annat att mottagaren vid förvärvet av aktierna erhåller samma anskaffningsvärde på aktierna, förvärvet skall inte delas upp i två olika fång som ger två olika anskaffningsvärden. Vidare kommer metoden att åstadkomma en viss lindring i beskattningen. I enlighet med förutsättningarna i exemplet ovan innebär en tillämpning av avskattningsmetoden att givaren får dra av hela sitt anskaffningsvärde mot den köpeskillning han erhöll vid överlåtelsen. Det innebär att givaren istället för 450.000 kr skall ta upp 400.000 kr för beskattning i kapital. Vidare erhåller gåvotagaren ett anskaffningsvärde motsvarande 500.000 kr. För att illustrera ännu ett exempel, antag att aktierna istället anskaffats för 500.000 kr. Aktiernas marknadsvärde uppgår även här till 1.000.000 kr. Aktierna överlåts mot en ersättning av 500.000 kr.

¹⁰¹ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 152.

¹⁰² Silfverberg, Christer: *3:12-utredningens förslag om generationsskiften*, SN 2002 s. 574.

För det fall att delningsprincipen tillämpas anses $\frac{1}{2}$ av aktierna anskaffade oneröst och $\frac{1}{2}$ anses anskaffade benefikt. Givaren skall beskattas för 250.000 kr $((500.000 - (\frac{1}{2} \times 500.000))$). Gåvotagarens anskaffningsvärde motsvaras av köpeskillingen och hälften av gåvogivarens anskaffningsvärde det vill säga 750.000 kr $(500.000 + 250.000)$. Vid en tillämpning av avskattningsmetoden utlöses ingen beskattning för givaren om gåvotagaren inte lämnar en ersättning som inte överstiger aktiernas sammanlagda omkostnadsbelopp. Anskaffningsvärdet för gåvotagaren kommer i detta fall att motsvara vederlaget det vill säga 500.000 kr.

3.5.3 Blandade fång av enstaka tillgångar

Om ett företag överlåter enstaka tillgångar i företaget mot en ersättning som understiger värdet på tillgångarna skall delningsprincipen tillämpas vid gåvobeskattningen (37 § 1 mom. AGL). Mottagaren skall gåvobeskattas för gåvodelen och vad gäller beräkningen av gåvoskatten skall egendomen värderas enligt de bestämmelser som 43 § 1 st. AGL hänvisar till. Lättnadsregeln är inte tillämplig på de överlåtna tillgångarna eftersom vederlag har utgått.

Vad gäller inkomstbeskattningen är huvudregeln att givaren/ bolaget skall uttagsbeskattas (22 kap. II). Det värde bolaget skall uttagsbeskattas för motsvaras av skillnaden mellan marknadsvärdet och vederlaget (22 kap. 7 § II). Mottagarens ingångsvärde motsvaras av marknadsvärdet (22 kap. 8 § II). Som tidigare nämnts finns det i 23 kap II undantag för när uttagsbeskattning kan underlåtas. Det ställs bland annat krav på att överlåtelsen skall avse en hel verksamhet eller en verksamhetsgren. En relevant fråga är om en överlåtelse av ett företags inkräm kan konstituera en verksamhetsgren. Utredningen har som tidigare nämnts inte ansett att det behövs någon närmre definition av begreppet verksamhetsgren.¹⁰³ Något som utredningen har lämnat förslag i är frågan om hur en överlåtelse av en hel verksamhet eller en verksamhetsgren skall behandlas då den sker till ett pris som överstiger skattemässigt värde. I enlighet med den praxis som utvecklats vid överlåtelse av hel verksamhet (kan innehålla både lös och fast egendom) används under förutsättning att överlåtelsen skett till ett pris som understiger det skattemässiga restvärdet en huvudsaklighetsprincip.¹⁰⁴ Överlåtaren uttagsbeskattas således inte när mottaget vederlag understiger eller motsvarar tillgångarnas skattemässiga restvärde. Någon förlust för givaren uppstår inte då denne bokför en fiktiv inkomst för de överlåtna tillgångarna såsom om de hade avyttrats mot det skattemässiga värdet. Det skattemässiga värdet på tillgångarna utgör anskaffningsvärdet för mottagaren i enlighet med kontinuitetsprincipen.¹⁰⁵

¹⁰³ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiftet*, s. 35.

¹⁰⁴ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiftet*, s. 178.

¹⁰⁵ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiftet*, s. 216.

Utredningen har behandlat den osäkerhet som råder kring överlåtelse av en hel verksamhet eller en verksamhetsgren där det utgår ett vederlag som överstiger det skattemässiga restvärdet. Det förslag som lämnas är att det införs en sk. huvudsaklighetsprincip för dessa överlåtelser. Det innebär att en överlåtelse skall betecknas antingen som gåva eller köp. Utredningen föreslår att om ersättningen är lika med eller understiger det skattemässiga värdet skall fånget behandlas som gåva. För det fall att ersättningen överstiger det skattemässiga restvärdet skall fånget enligt utredningens förslag behandlas som en avyttring. När fånget har klassificerats som en avyttring är utredningen av den uppfattningen att överlåtelser skall behandlas som tillgången avyttrats mot ersättningen. Tillgången skall därmed anses avyttrad mot ersättningen vilket innebär att säljaren skall beskattas för ersättningen. Köparens anskaffningsutgift skall därmed grundas på ersättningen på samma sätt som vid ett köp. För att få fram anskaffningsvärdet på tillgångarna när fånget klassificerats som en avyttring skall vederlaget fördelas i proportion till värdet på de olika tillgångarna. Om fånget däremot skall behandlas som en gåva skall säljaren liksom tidigare bokföra en fiktiv inkomst som motsvarar det skattemässiga värdet. Köparens anskaffningsvärde utgörs av det skattemässiga värdet i enlighet med kontinuitetsprincipen.¹⁰⁶

3.6 Blandade fång i AGL

Vid en överlåtelse av en hel eller en del av en näringsverksamhet genom gåva kan lättnadsregeln bli tillämplig. Det förutsätter dock att de villkor som uppställs i 43 § 2 st. AGL är uppfyllda. Som framgår av avsnitt 2.4.2 är det emellertid inte alltid så enkelt att uppfylla de krav som ställs för att de särskilda värderingsreglerna skall vara tillämpliga.

3.6.1 Direktiven

Enligt direktiven till utredningen skall utredaren överväga olika ändringar som kan underlätta generationsskiften i företag. I direktiven framhålls särskilt att det skall ske en översyn av de villkor som uppställs för att de särskilda värderingsreglernas tillämplighet.

3.6.2 Föreslagna förändringar

Vad gäller villkoren i lättnadsregeln konstaterar utredningen att miljön vid dess tillkomst varit avgörande för dess utformning. Vid tiden för villkorens införande bedömdes bland annat risken för missbruk vara mycket stor om regelverket inte försågs med betydande restriktioner. Utredningen anser att

¹⁰⁶ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 214ff.

situationen idag är en annan varför de föreslår en uppluckring av villkoren i lättnadsregeln.

3.6.2.1 Femårsregeln

Det har ofta hävdats att femårsregeln varit alltför restriktiv då det numera är vanligt med strukturella förändringar i företagen. En överlåtelse av ett företag kan vid gåvotillfället ses som den lämpligaste lösningen, en kort tid därefter kan den emellertid visa sig vara mindre lyckad när det gäller att säkerställa företagets fortlevnad. Utredningen lämnar förslag om att femårsregeln skall kortas ned till tre år.

3.6.2.2 Utan förbehåll

För att lättnadsregeln skall tillämpas ställs det bland annat krav på att gåvan skall lämnas utan förbehåll. Detta villkor har skapat problem vid generationsskiften. Anledningen är att Högsta domstolen fastslagit att en gåva som sker mot vederlag inte kan anses omfattas av lättnadsregelns tillämpning eftersom den anses innefatta ett otillåtet förbehåll (NJA 1986 s. 721 I). Vidare uttalade domstolen att ett villkor om vederlag kan sägas vara av samma innebörd som om givaren behållit en viss del av den bortgivna egendomen. Den tidigare uppfattningen hade varit att vederlagsreverser var ett godtagbart betalningsmedel i samband med lättnadsregelns tillämpning. Följden av HD:s ställningstagande blev att ett flertal redan genomförda generationsskiften underkändes av skattemyndigheterna.¹⁰⁷

3.6.2.2.1 Förslag- om en gåvomottagare lämnar ersättning skall denne ej gå miste om lättnaden

När det gäller gåvor mot visst vederlag har utredningen inte funnit några hinder mot att en sådan gåva skall omfattas av lättnadsregeln. Utredningen har lyft fram NJA 1993 s. 533 där HD förklarat att en vederlagsrevers fick avräknas om den utgjorde en reell belastning för gåvomottagaren. Vidare lyftes även NJA 1989 s. 577 fram där HD godtog en revers med bestämd förfallodag som löpte med en ränta på en procent. Utifrån detta har utredningen intagit ståndpunkten att vederlagsreverser inte skall utgöra ett otillåtet förbehåll för gåvor av företagsegendom. Enligt utredningens förslag skall med förbehåll ej heller avses det fall där gåvomottagaren lämnar ersättning i form av kontanter. Vad gäller vederlagsreverser uttalar utredningen att så länge en revers utgör en reell belastning för gåvomottagaren, skall det ankomma på parterna att avgöra vederlagets storlek och villkoren för dess betalning. Vid beräkning av en gåvas värde skall endast avdrag medges för sådana skulder för vilka mottagaren åtagit sig personligt ansvar.¹⁰⁸

¹⁰⁷ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 242f.

¹⁰⁸ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 248.

3.6.2.2 Förslag – hur vederlaget skall avräknas

Utredningen har lämnat förslag om hur ett vederlag skall avräknas. Den metod som utredningen föreslår är att endast så stor del av vederlaget skall få avräknas som svarar mot den andel av gåvans fulla värde som skall ligga till grund för beskattningen. För att illustrera ett exempel, antag att A har ett företag vars substansvärde är 1.000.000 kr. Vid lättnadsregelns tillämpning skall detta värde reduceras till 30 procent. Underlaget för gåvomottagarens gåvoskatt blir därmed 300.000 kr (30% x 1.000.000). För det fall att gåvomottagaren lämnar ett vederlag motsvarande 100.000 kr skall endast så stor andel av vederlaget avräknas som svarar mot den andel av gåvans fulla värde som skall ligga till grund för beskattningen. Gåvans fulla värde som ligger till grund för beskattningen är 300.000 kr. Detta motsvarar 30 % av gåvans fulla värde. Detta innebär att 30 procent av vederlaget det vill säga 30.000 kr skall avräknas från gåvomottagarens gåvoskattepliktiga värde (30% x 100.000). Mottagaren skall därmed gåvobeskattas för 270.000 kr (300.000 - 30.000).¹⁰⁹

3.6.2.3 All givarens rätt

För lättnadsregelns tillämpning uppställs det idag krav på att gåvan skall avse all givarens rätt till en näringsverksamhet eller del av näringsverksamhet som han äger direkt eller genom juridisk person (43 § 2 st. AGL). Utredaren har som tidigare nämnts fått i uppdrag att överväga olika ändringar som kan underlätta generationsskiften i företag. Det har i tidigare utredningar i vilka villkoren för lättnaden har behandlats framkommit att det finns ett klart behov hos gåvogivare att få överlåta delar av en rörelse utan att gåvoskattelättnaden omintetgörs.¹¹⁰

Utredningen har konstruerat bestämmelsen i 43 a § AGL, vilken i enlighet med utredningens förslag skall behandla villkoren för lättnad, utifrån bestämmelsen i 23 kap. 17 § IL. Bakgrunden till detta är att utredningen anser att regeln bör samordnas med inkomstbeskattningen för att undvika den situationen att en gåva som omfattas av lättnadsregeln ändå kommer att medföra uttagsbeskattning av givaren. För det fall att förslaget enbart anknyter till skrivningen i 23 kap. 17 § IL blir innebörden att överlåtelser av aktier ej omfattas om det inte avsåg en överlåtelse av hela verksamheten. Detta beror på att en aktie inte kan jämföras med en verksamhetsgren när aktien ägs av en fysisk person. Utredningen har därför gjort ett tillägg för dessa situationer vilket innebär att en överlåtelse inte behöver omfatta givarens samtliga aktier. Det innebär att det ges ett förslag om att successiva gåvor skall godtas.¹¹¹

¹⁰⁹ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 249ff.

¹¹⁰ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 236.

¹¹¹ SOU 2002:52, *Beskattning av småföretagare, Del 2 Generationsskiften*, s. 236ff.

4 Tillämpning på Färg & Tapet

Som vi sett finns det ett antal tillvägagångssätt för ett generationsskifte. Gunnar kan antingen överlåta hela företaget genom gåva utan vederlag eller mot vederlag. Vidare kan han vidta en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse eller en skalbolagstransaktion innan han överlåter företaget genom gåva. För att få en uppfattning om vilka beskattningskonsekvenser en viss generationsskiftesmodell får avser jag att applicera de olika modellerna på Gunnars företag. Appliceringen skall dels ske utifrån att Gunnar inte vill erhålla någon ersättning över huvud taget, dels utifrån att han önskar erhålla en ersättning vilken motsvarar 10 procent av företagets substansvärde och slutligen för det fall att han vid generationsskiftet önskar erhålla så mycket medel som möjligt vid generationsskiftet.

4.1 Överlåtelse genom gåva utan vederlag

Det enda vi vet om Gunnars målsättning med ett generationsskifte är att han vill överlåta hela sitt företag till sin son. I AGL finns det regler för det fall att ett helt företag överlåts genom gåva. Det mest centrala stadgandet är lättnadsregeln (43 § 2 st. AGL). Lättnadsregeln ställer emellertid krav på att överlåtelsen skall ske utan förbehåll, avse all givarens rätt och att gåvotagaren behåller en väsentlig del av egendom i fem år om lättnaden skall erhållas. Som praxis visat är domstolarna väldigt restriktiva vid bedömningen av om villkoren skall anses vara uppfyllda eller ej. Att gåvan skall ges utan förbehåll innebär bland annat att gåvan inte kan ges mot vederlag eller att givaren som förutsättning för gåvan skall kvarstå som verkställande direktör i företaget. Vidare ställer lättnadsregeln krav på att gåvan skall avse all givarens rätt. Innebörden av detta är att om det rör sig om ett aktiebolag skall givaren ge bort alla sina aktier. Att gåvomottagaren skall behålla en väsentlig del av egendomen i fem år är ännu ett villkor som uppställs för lättnadsregelns tillämpning. Med väsentlig del avses enligt förarbetet minst 40 procent av egendomen. För att lättnadsregeln skall vara tillämplig på Gunnars överlåtelse är det viktigt att Gunnar inte tar emot någon ersättning av sonen vid överlåtelsen av företaget. Vidare ställs det krav på att han överlåter alla sina aktier till företaget och att sonen behåller en väsentlig del av företaget i fem år.

Om villkoren för lättnadsregeln är uppfyllda kan fråga ställas om vilka beskattningskonsekvenser en överlåtelsen av Färg & Tapet AB medför. Lättnadsregeln ställer förutom de krav som behandlats ovan även krav på att egendomen i företaget är sådan som avses i punkt 2 av anvisningarna i 3 och 4 §§ GSFL. Egendomen skall därvid omfattas av begreppet rörelse enligt den betydelse som begreppet hade i kommunalskattelagen fram till 1 juli 1990 (1 § 3 st GSFL). Om egendomen omfattas av detta begrepp skall den värderas enligt värderingsreglerna i 22 § 3 mom. och 23 § F 3 st. AGL (43 §

2 st. AGL). Det finns dessvärre inga värderingsregler i dessa stadgande utan endast en hänvisning till 4 § och punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL. Innehållet i 4 § GSFL överensstämmer i princip med 22 och 23 §§ i AGL. Vad gäller innehållet i punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL stadgas där, förutom ett antal värderingsregler själva lättningen. Då det handlar om ett onoterat familjeföretag skall värdet på aktierna baseras på den egendom som Färg & Tapet AB innehar (22 § B 5 st. AGL). Balansräkningen i Färg & Tapet AB ser ut på följande sätt.

BR

Kassa	1.500.000	Eget kapital	
Lager	600.000	Beskattat	2.100.000
Inventarier	1.000.000	Aktiekapital	500.000
Fastighet I	500.000	Obeskattat	1.300.000
Fastighet II	800.000	Lev.skulder	100.000
		Lån	400.000
		(hänförligt till fastighet II)	
	4.400.000		4.400.000

För att få fram ett värde på Färg & Tapet AB skall dess tillgångar och skulder åsättas ett värde enligt de värderingsregler som lättningsregeln hänvisar till. När egendomen åsatts ett värde använder myndigheterna sig av rekommendationen i RSV Dt 1991:31 för att få fram ett värde på aktierna. Metoden som rekommenderas är substansvärdemetoden, vilket innebär att värdet av skulderna dras ifrån värdet av tillgångarna. Är substansvärdet positivt skall detta värde reduceras till 30 procent (5 stycket i punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ GSFL). Vad gäller värdesättningen av egendomen i Gunnars företag kommer den att ske i enlighet med den redovisning som följer. Inventarier för stadigvarande bruk i förvärvskällan tas upp till anskaffningsvärdet efter avdrag för skälig avskrivning eller utranering. Lagertillgångar skall tas upp till de värden som gäller vid inkomsttaxeringen minskade med skäligt avdrag för prisfallsrisk (tredje stycket punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ i GSFL). I praktiken tas lager och inventarier vanligen upp till det bokförda värdet. Det innebär att inventarier och lager i Färg & Tapet AB vid värdesättningen tas upp till 1.000.000 kr respektive 600.000 kr i enlighet med bokföringen. Vad gäller fastighet II i Färg & Tapet AB skall denna vid värdesättningen tas upp till taxeringsvärdet för näst föregående års taxeringsvärde vilket innebär att fastigheten åsatts ett värde motsvarande 800.000 kr (22 § 1 mom. AGL). Vad gäller förvaltningsfastigheten kan det emellertid uppstå problem då denna inte omfattas av begreppet rörelse enligt kommunalskattelagen intill

dess lydelse 1 juli 1990. Eftersom förvaltningsfastigheten inte omfattas av lättnadsregeln kan fråga ställas om hur värdesättningen skall ske av denna. För det fall att lättnadsregeln inte är tillämplig skall aktierna beräknas till påräkneligt pris (22 § B 5 st. AGL). Påräkneligt pris definieras inte i AGL men för det fall att det skett en försäljning av företaget i nära anslutning till överlåtelsen genom gåva skall med påräkneligt pris avses försäljningspriset. Som redovisats tidigare (i avsnitt 2.4.3.3) har det i doktrin gjorts en sammanställning av rättsläget vad gäller värdesättningen av fastigheter. Bratt har lyft fram problematiken då ett onoterat företag förutom en rörelsedel innehar en förvaltningsfastighet och företaget varit föremål för en försäljning i nära anslutning till att företaget överläts genom gåva. Den rörelsedrivande delen i företaget skall först beräknas till substansvärdet för att därefter bli föremål för en reducering. I rättspraxis har det gjorts en antydan att förvaltningsfastigheten därefter skall värdesättas till hela företagets försäljningspris reducerat med substansvärdet på rörelsen. Denna problematik kommer emellertid i Gunnars fall inte bli aktuell då han innehaft företaget sedan 1970-talet. Då det inte har skett någon försäljning av företaget skall fastigheten tas upp påräkneligt pris. Domstolarna har i enlighet med Bratts redovisning av rättsläget dock vid värdesättningen av indirekt ägda fastigheter ibland valt att genomföra en slags genomsyn. Domstolarnas genomsyn innebär att de ser igenom den juridiska personens ägande och värdesättningen sker då såsom om den eller de fysiska personerna bakom den juridiska personen ägt fastigheten direkt vilket innebär att fastigheten värdesätts till taxeringsvärdet. Domstolen har emellertid uttalat att en genomsyn inte skall vidtas om företaget har en annan icke obetydlig verksamhet än att förvalta en fastighet eller om aktierna i den juridiska personen måste betecknas som en kapitalplacering. Då Färg & Tapet AB innehar annan icke obetydlig verksamhet och innehavet av förvaltningsfastigheten måste betecknas som en kapitalplacering kommer värderingen inte att ske såsom om Gunnar som fysisk person var ägare till fastigheten. Det innebär att fastigheten skall tas upp till påräkneligt pris. Myndigheterna använder sig av RSV:s meddelande 1972 serie I nr 7 för att fastställa värdet på aktierna när det inte har skett en försäljning av företaget i nära anslutning till gåvotillfället. Den metod som rekommenderas i RSV:s meddelande är substansvärdemetoden. Det innebär att förvaltningsfastigheten kommer att tas upp till taxeringsvärdet det vill säga 1.500.000 kr, den skall dock inte att vara föremål för lättnad.

Substansvärdering

Kassa	1.500.000	(Eget kapital	3.900.000)
Lager	600.000		
Inventarier	1.000.000	Lev.skulder	100.000
Fastighet I	1.500.000	Lån	400.000
Fastighet II	800.000	(hänförligt till fastighet II)	

5.400.000

500.000

När rörelseegendomen har åsatts värden skall värdet på skulderna skall dras av från värdet på tillgångarna. Därefter skall det ske en reducering av substansvärdet. Här är det emellertid viktigt att påminna om att förvaltningsfastigheten ej skall vara föremål för lättnaden. Värdet på tillgångarna i rörelsen blir exklusive förvaltningsfastigheten 3.900.000 kr (5.400.000 - 1.500.000). Värdet på skulderna i rörelsen blir 500.000 kr (100.000 + 400.000). Substansvärdet exklusive förvaltningsfastigheten på rörelsen blir därmed 3.400.000 kr (3.900.000 - 500.000). Substansvärdet det vill säga 3.400.000 skall sedan reduceras till 30 procent vilket resulterar i ett reducerat substansvärde på 1.020.000 kr (3.400.000 x 0.3). Slutligen skall substansvärdet på fastigheten läggas till det reducerade substansvärdet vilket ger ett värde motsvarande 2.520.000 kr (1.020.000 + 1.500.000). I enlighet med ovan beräkningar fastställs Gunnars underlag för gåvoskatt i Färg & Tapet till 2.520.000 kr.

Fråga kan ställas om vilka beskattningskonsekvenser överlåtelsen får för Gunnar och hans son vid överlåtelsen av Färg & Tapet AB. Gunnar skall inte beskattas eftersom han inte har mottagit någon ersättning vid överlåtelsen. Vad däremot gäller Gunnars son skall han gåvobeskattas. Beskattningsunderlaget för gåvoskatten motsvarar företagets substansvärde det vill säga 2.520.000 kr. Efter grundavdrag på 10.000 kr i enlighet med 39 § AGL är det egentliga beskattningsunderlaget 2.510.000 kr (2.520.000 - 10.000). Sonen tillhör skatteklass I och skatt skall utgå i enlighet med 28 § AGL. Det innebär att det upptill 600.000 kr utgår 90.000 kr i skatt. Vidare skall skatt erläggas med 30 procent på det belopp som överstiger 600.000 kr. Sonen skall erlägga 663.000 kr i skatt ((90.000 + (0.3 x 1.910.000)). Vidare innebär överlåtelsen att sonen tar över Gunnars omkostnadsbelopp på aktierna det vill säga 500.000 kr i enlighet med kontinuitetsprincipen.

4.2 Överlåtelse genom gåva mot vederlag

För det fall att Gunnar vid generationsskiftet erhåller ett vederlag som motsvarar en mindre ersättning (vilken jag har antagit motsvarar 10 % av substansvärdet) är lättnadsregeln inte tillämplig (vederlag utgår). Det innebär att överlåtelsen kommer att behandlas något annorlunda. Vid en överlåtelse av aktier mot ett vederlag som understiger marknadsvärdet på aktierna uppstår ett blandat fång (37 § 1 mom. AGL). Ett blandat fång innebär att en del ses som köp och en del ses som gåva. Vad gäller gåvodelen skall det utgå gåvoskatt. För att en gåva skall anses föreligga ställs det krav på gåvoavsikt, frivillighet och förmögenhetsöverföring. Vid ett blandat fång av lös egendom används delningsprincipen för att urskilja den benefika delen från den onerösa delen. Utgångspunkten för uppdelningen är marknadsvärdet. Då lättnadsregeln inte är tillämplig skall aktierna värderas till påräkneligt pris vilket anses motsvara marknadsvärdet.

Eftersom det inte har skett en försäljning av Gunnars aktier i nära anslutning till överlåtelsen använder skattemyndigheten sig av RSV:s meddelande 1972 serie I nr 7. Det innebär att myndigheten med hjälp av den rekommenderade substansvärde metoden kommer att fastställa ett substansvärde på aktierna.

Substansvärdering.

Kassa	1.500.000	(Eget kapital	3.900.000)
Lager	600.000	Lev. skulder	100.000
Inventarier	1.000.000	Lån	400.000
Fastighet I	1.500.000	(hänförligt till fastighet II)	
Fastighet II	800.000		
	5.400.000		500.000

Värdet på Gunnars aktier kommer vid tillämpning av substansvärde metoden att fastställas till 4.900.000 kr (5.400.000 - 500.000). Det kommer inte att ske någon reduktion av substansvärdet då lättnadsregeln inte är tillämplig. Eftersom Gunnar skall erhålla 10 % av substansvärdet i ersättning vid överlåtelsen innebär det att han erhåller 490.000 kr av sonen.

Fråga kan ställas om vilka beskattningsekvivalens konsekvenser överlåtelsen får för Gunnar och hans son. Vid blandade fång skall som tidigare nämnts delningsprincipen tillämpas för att särskilja den benefika delen från den onerösa. Vederlaget avräknas från substansvärdet, värdet som återstår utgör sonens underlag för gåvoskatt det vill säga 4.410.000 kr (4.900.000 - 490.000). Sonens egentliga skatteunderlag blir efter reduktion med grundavdraget 4.400.000 kr (4.410.000 - 10.000). Sonen tillhör skatteklass I och skatt skall utgå i enlighet med 28 § AGL. Det innebär att det upptill 600.000 kr utgår 90.000 kr i skatt. Vidare skall skatt erläggas med 30 procent på det belopp som överstiger 600.000 kr. Sonen skall erlägga 1.230.000 kr i skatt (90.000 + (0.3 x 3.800.000)). Sonens anskaffningsvärde för aktierna blir 940.000 kr (490.000 motsvarar vederlaget + 450.000 motsvarar 90 % av Gunnars anskaffningsvärde 500.000).

Inkomstskatterettsligt skall Gunnars överlåtelse av aktierna också ses som ett blandat fång eftersom ersättningen understigit marknadsvärdet på aktierna. Att överlåtelsen ses som ett blandat fång innebär att den del av aktierna som varit föremål för försäljning skall fastställas. Gunnar skall nämligen betala skatt på en eventuell kapitalvinst. Vid inkomstbeskattningen används liksom vid gåvobeskattningen delningsprincipen för att fastställa hur stor del som skall anses utgöra försäljning respektive gåva. Gunnar har vid överlåtelsen av aktierna mottagit ett vederlag motsvarande 490.000 kr av sonen. Substansvärdet på aktierna är fastställt till 4.900.000 kr

och det innebär att 10 % av aktierna varit föremål för försäljning samtidigt som 90 % av aktierna är överlåtna genom gåva. Gunnars omkostnadsbelopp är 500.000 kr vilket innebär att han får dra av 10 % av omkostnadsbeloppet från det vederlag han mottagit av sonen. Beskattningsunderlaget för Gunnars kapitalvinst blir 440.000 kr (490.000 - 50.000). Gunnar är en aktiv fåmansbolagsägare och det medför att hälften av kapitalvinsten skall beskattas i kapital respektive tjänst. Det totala skatteuttaget kan därmed beräknas till 43 % vilket medför att Gunnar skall erlägga 189.200 kr i skatt (0.43 x 440.000). Det innebär att Gunnar erhåller 300.800 kr i beskattade medel (490.000 - 189.200).

4.3 Överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse

En överlåtelse av ett företag genom gåva kan föregås av en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse. En intern aktieöverlåtelse företas dels för att sänka värdet på bolaget dels för att göra det möjligt för ägaren att få ut lågt beskattade medel ur företaget. Om Gunnar vill erhålla så mycket medel som möjligt vid en överlåtelse av Färg & Tapet AB kan han för att uppnå sin målsättning företa en intern aktieöverlåtelse som en förberedande åtgärd inför generationsskiftet. Gunnar skall som ett första steg starta ett nytt aktiebolag (Roller AB). Därefter skall han överlåta aktierna i Färg & Tapet AB till Roller AB. Då Roller AB endast innehar aktiekapitalet finns det inte tillräckligt med medel att erlägga en ersättning för aktierna i Färg & Tapet AB som överstiger aktiekapitalet. Detta kan emellertid lösas genom att Gunnar ställer ut en revers. Något som Gunnar bör tänka igenom noga är till vilket belopp han ställer ut reversen till. En försäljning av aktierna till ett pris som överstiger marknadsvärdet medför att Gunnar skall ta upp övervärdet som intäkt av tjänst. Vidare innebär det att Roller AB inte får tillgodoräkna sig övervärdet som omkostnadsbelopp. För det fall att priset understiger marknadsvärdet vore det naturligt om överlåtelsen medförde att mottagaren gåvoskattades men då det i detta fall föreligger ägaridentitet mellan företagen skall överlåtelsen inte utlösa gåvoskatt. Följden av en underprisöverlåtelse av aktierna är endast att Gunnar skall betala skatt på en eventuell kapitalvinst. Gunnar är därmed i princip fri att sätta vilket värde han vill på aktierna. När myndigheterna skall bedöma om det har utgått ett vederlag som motsvarar marknadsvärdet eller ej användes RSV:s meddelande 1972 serie I nr 7 för att utreda marknadsvärdet på aktierna. Skattemyndigheten kommer därvid att använda den rekommenderade substansvärdeметoden för värdesättning av aktierna. Detta resulterar i att aktierna åsätts ett substansvärde, vilket anses vara likvärdigt ett marknadsvärde.

Substansvärdering.

Kassa	1.500.000	(Eget kapital	3.900.000)
Lager	600.000		
Inventarier	1.000.000	Lev.skulder	100.000
Fastighet I	1.500.000	Lån	400.000
Fastighet II	800.000	(hänförligt till fastighet II)	
<hr/>		<hr/>	
	5.400.000		500.000

Värdet på Gunnars aktier kommer vid tillämpning av substansvärdemetoden att fastställas till 4.900.000 kr (5.400.000 - 500.000). För att Gunnar skall erhålla så mycket som möjligt bör han överlåta aktierna till ett pris som motsvarar marknadsvärdet. För det fall att han överlåter aktierna i Tapet & Färg AB till Roller AB till ett pris motsvarande 4.900.000 kr dvs. substansvärdet skall Roller AB lämna en revers till Gunnar på motsvarande belopp. När Gunnar lånar ut pengar till Roller AB har han inte bara rätt att erhålla utlånat beloppet utan han har även rätt att erhålla ränta. Myndigheterna har givit ut en rekommendation vad gäller räntesatser på reverser, räntan skall vara marknadsmässig vilket innebär att den bör sättas till statslåneräntan plus fem procentenheter. Gunnar skall beskatta den erhållna räntan i inkomstslaget kapital, vilket innebär ett skatteuttag på 30 %. När Roller AB köpt aktierna i Färg & Tapet AB har en koncern uppstått vilket innebär att Roller AB kan betala räntor och amorteringar genom utdelningar och koncernbidrag från Färg & Tapet AB, dock under förutsättning att villkoren i 24 kapitlet och 35 kapitlet IL är uppfyllda.

När Gunnar som ett avslutande steg skall överlåta koncernen till sin son kan det vara på sin plats att ställa frågan om lättnadsregelns tillämpning skall eftersträvas. Lättnadsregelns tillämpning behöver i princip inte eftersträvas eftersom substansvärdet på koncernen är väldigt lågt. Substansvärdet på koncernen är endast 100.000 kr eftersom skuldförbindelsen till Gunnar motsvaras av värdet på de inköpta aktierna. För att reversen skall få avräknas skall den i enlighet med utvecklad praxis utgöra en reell belastning för Roller AB och vidare skall den löpa med en bestämd ränta och förfallodag. En av effekterna av att en intern aktieöverlåtelse företas inför generationsskiftet är att Gunnars son endast skall erlägga en mycket liten summa i gåvoskatt. Om villkoren i lättnadsregeln är uppfyllda skall sonen erlägga 2.000 kr i skatt ($10\% \times ((100.000 \times 30\%) - 10.000)$). Sonens anskaffningsvärde kommer att motsvara Gunnars omkostnadsbelopp för Roller AB, det vill säga 100.000 kr. En annan effekt av att företa en intern aktieöverlåtelse inför ett generationsskifte såsom gjorts i detta fall är att

Gunnar erhåller en del pengar. Exakt hur mycket Gunnar kommer att erhålla är bland annat beroende av hur planen för amorteringen av lånet ser ut. Gunnar kommer dock som minst att erhålla en ersättning motsvarande substansvärdet, det vill säga 4.900.000 kr plus ränta. En effekt av den interna aktieöverlåtelsen är att Gunnar har gjort en kapitalvinst på 4.400.000 (4.900.000 - 500.000). Då Gunnar är en aktiv fåmansföretagare skall han erlägga 1.629.700 kr i skatt upptill 100 basbelopp det vill säga 3.790.000 kr ($0,43 \times 3.790.000$). För resterande belopp upptill 4.400.000 kr skall han erlägga 183.000 kr i skatt ($(0,3 \times (4.400.000 - 3.790.000))$). Gunnar erhåller sammanlagt 3.087.300 kr plus ränta ($(4.400.000 + 500.000 - (1.629.700 + 183.000))$).

4.4 En alternativ lösning vid överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse

Som tidigare påtalats vet vi inte mycket om Gunnars målsättningar med generationsskiftet. I avsnittet ovan har skett en redogörelse för det fall att Gunnar som målsättning haft att erhålla så mycket ersättning som möjligt vid generationsskiftet. Fråga kan då ställas vilka beskattningskonsekvenser det skulle få för Gunnar och hans son om Gunnars målsättning är att erhålla en mindre ersättning i samband med generationsskiftet. Här skall det fall utredas att Gunnar i samband med en intern aktieöverlåtelse tar ut en ersättning motsvarande 10 % av substansvärdet. Gunnar inleder med att starta ett nytt aktiebolag Roller AB. Vid den interna aktieöverlåtelsen, det vill säga vid Gunnars försäljning av aktierna i Färg & Tapet AB till Roller AB, sätts priset till 490.000 kr. Då Roller AB inte innehar andra medel än aktiekapitalet ställer Gunnar ut en revers till Roller AB på ett belopp som motsvarar köpeskillingen. Reversen som ställs ut skall utgöra en reell belastning och löpa med en bestämd ränta och förfallodag. Försäljningen innebär att Gunnar skall erhålla ett belopp motsvarande 490.000 kr plus ränta av Roller AB. Roller AB kommer att finansiera amorteringar och räntor genom koncernbidrag och utdelningar från Färg & Tapet som nu är ett dotterbolag till Roller AB.

Fråga kan då ställas om vilka beskattningskonsekvenser den interna aktieöverlåtelsen får. Eftersom lättnadsregeln inte är tillämplig skall värderingen av aktierna i Färg & Tapet AB ske till påräkneligt pris. Då det inte skett någon näraliggande försäljning av aktierna används RSV:s meddelande från 1972 serie I nr 7 för att fastställa ett värde på aktierna. Resultatet av en substansvärdering är att aktiernas värde kommer att fastställas till 4.900.000 kr i enlighet med den redovisning som skett i avsnitt 4.3.

Gunnar erhåller vid den interna aktieöverlåtelsen ett pris för aktierna som inte bara understiger aktiernas marknadsvärde utan även aktiernas

omkostnadsbelopp. Som nämnts i avsnitt 2.5.3 blir omstruktureringsreglerna i 53 kap IL tillämpliga då en fysisk person överlåter aktier till ett pris som understiger aktiernas omkostnadsbelopp till ett företag till vilket han är delägare i. Bestämmelserna stadgar att överlåtelsen skall anses ha avyttrats mot en ersättning som motsvarar tillgångens omkostnadsbelopp. Vid tillämpningen av bestämmelserna används inte delningsprincipen för att beräkna kapitalvinstskatten. Gunnar skall inte betala någon skatt eftersom kapitalvinten är noll (500.000 - 500.000).

Som ett sista led överlåter Gunnar koncernen till sin son och fråga kan då ställas om vilka beskattningskonsekvenser överlåtelsen får. Koncernens substansvärde är 4.500.000 kr inklusive aktiekapitalet i Roller AB under förutsättning att reversen utgör en reell belastning (5.400.000 + 100.000 - 500.000 - 500.000). Eftersom koncernens substansvärde är relativt högt bör Gunnar eftersträva lättnadsregelns tillämpning. För det fall att villkoren för lättnadsregelns tillämpning är uppfyllda skall överlåtelsen bli föremål för lättnad. Här är det viktigt att påminna om att förvaltningsfastigheten inte omfattas av lättnaden. Det innebär att den skall brytas ut ur förmögenheten vid beräkningen av beskattningsunderlaget för sonen. Underlaget för lättnaden är 3.000.000 kr (4.500.000 - 1.500.000). Det reducerade substansvärdet 900.000 kr (3.000.000 x 0.3) och värdet på förvaltningsfastigheten 1.500.000 kr motsvarar sonens underlag för gåvoskatt. Beskattningsunderlaget motsvarar ett belopp på 2.400.000 kr (900.000 + 1.500.000). Det egentliga underlaget för sonens gåvoskatt är efter grundavdraget 2.390.000 kr. Gunnars son skall erlägga 90.000 kr i gåvoskatt upp till skiktet på 600.000 kr och för resterande belopp skall han erlägga 30 % i skatt, det resulterar i att sonen skall erlägga 627.000 kr i skatt vid mottagandet av koncernen ((90.000 + (0.3 x 1.790.000)). Sonen övertar Gunnars omkostnadsbelopp för aktierna i Roller AB vilket innebär att hans ingångsvärde är 100.000 kr.

4.5 Överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en skalbolagstransaktion

Som en förberedande åtgärd inför ett generationsskifte kan ägaren genomföra en skalbolagstransaktion. En skalbolagstransaktion kan företas om ägaren vill erhålla kontanta medel i snar anslutning till överlåtelsen av företaget samtidigt som han vill överlåta företagets tillgångar till nästa generation. Då vi inte vet vilka målsättningar Gunnar har med ett generationsskifte skall här utredas det fall att han vill erhålla så mycket pengar som möjligt vid överlåtelsen. Ägaren, i detta fall Gunnar skall på samma sätt som vid en intern aktieöverlåtelse inleda med att starta ett nytt företag (Pensel AB). Vid en skalbolagstransaktion skall Gunnar till skillnad från vid en intern aktieöverlåtelse istället för aktierna överlåta inkråmet i Färg & Tapet AB till det nystartade företaget Pensel AB. Fråga kan ställas

om till vilket pris överlåtelsen skall ske. En underprisöverlåtelse av enstaka tillgångar kan utlösa uttagsbeskattning (22 kap. 3 § IL). I inkomstskattelagens 23 kapitel stadgas undantag från uttagsbeskattning. Det ställs emellertid bland annat krav på att överlåtelsen skall avse en hel verksamhet eller en verksamhetsgren. Att en överlåtelse av inkråm inte kan ses som en överlåtelse av en hel verksamhet är självklart då vinstmedlen ej följer med vid en inkråmsöverlåtelse. Fråga kan emellertid ställas om en överlåtelse av ett företags inkråm kan jämföras med en överlåtelse av en verksamhetsgren. Verksamhetsgren definieras i inkomstskattelagen som en sådan del av en rörelse som lämpar sig för att avskiljas till en självständig rörelse (2 kap. 25 § IL). Frågan om en överlåtelse av ett företags inkråm kan jämföras med en överlåtelse av en verksamhetsgren har diskuterats av Rydin och Nilson. De menar att en verksamhetsgren kan föreligga. De uppställer emellertid två krav för att en verksamhetsgren skall anses föreligga. Det första kravet är att det skall vara fråga om en del av en rörelse, vilket innebär att om det finns kontanta medel som utgör ett led i verksamheten skall de anses tillhöra rörelsen, vilket innebär att de måste följa med vid en försäljning av inkråmet. Vidare skall den del som överläts vara lämpad att avskiljas till en självständig rörelse. Det senare kravet skall anses uppfyllt om mottagaren enbart med det överlätna kan driva verksamheten vidare på ett ändamålsenligt sätt. Rydin och Nilsson menar att en överlåtelse som uppfyller båda kraven kan jämföras med en överlåtelse av en verksamhetsgren. I förarbetet har det uttalats att ett ägande och förvaltning av en enstaka fastighet i vissa fall konstituerar en verksamhetsgren.

Eftersom Gunnar vill erhålla så mycket pengar som möjligt vid generationsskiftet skall han överlåta inkråmet till marknadsvärdet. En överlåtelse av tillgångarna till marknadsvärdet genererar nämligen ett maximalt värde på skalbolaget och dessutom fås en slags försäkring om att det inte kommer att ske någon uttagsbeskattning.

Balansräkning före inkråmsöverlåtelse

Kassa	1.500.000	Eget kapital	
Lager	600.000	Beskattat	2.100.000
Inventarier	1.000.000	Aktiekapital	500.000
Fastighet I	500.000	Obeskattat	1.300.000
Fastighet II	800.000	Lev.skulder	100.000
		Lån	400.000
		(hänförligt till fastighet II)	
	4.400.000		4.400.000

Överlåtelsen av inkråmet skall ske till marknadsvärdet, då det kan vara svårt att uppskatta olika tillgångars marknadsmässiga värde bör Gunnar anlita en oberoende värderingsman. Jag antar att värdering hade sett ut så här.

Lagret värderas till	400.000	(600.000)
Inventarierna värderas till	1000.000	(1.000.000)
Fastighet I värderas till	1600,000	(500.000)
Fastighet II värderas till	800.000	(800.000)
	<hr/>	
Totalt	3800.000	2.900.000

Då det inte finns tillräckligt med medel i Pensel AB för att erlægga köpeskillingen för inkråmet kan de ställa ut en skuldförbindelse till Färg & Tapet AB. Vid överlåtelsen av inkråmet följer även lån och leverantörsskulder med som är hänförliga till inkråmet vilket här motsvaras av 500.000 kr (400.000 + 100.000). Följden blir att Pensel AB ställer ut en skuldförbindelse motsvarande 3.300.000 kr (3.800.000 - 500.000).

Balansräkning efter inkråmsöverlåtelse

Kassa	1.500.000	Eget kapital	
Revers	3.300.000	Beskattat	2.100.000
		Aktiekapital	500.000
		Obeskattat	1.300.000
		Vinst fastighet I	+ 1.100.000
		Förlust lager	- 200.000
	4.800.000		4.800.000

Gunnar skall som ett nästa steg efter inkråmsöverlåtelsen överlåta Färg & Tapet AB vilket nu är ett företag som endast innehåller likvida medel till någon utomstående. Tidigare har det varit vanligt att en säljare till ett skalbolag har erhållit en ersättning på 90-95 % av det egentliga värdet på beskattade vinstmedel och 85-90 % i ersättning för de obeskattade vinstmedlens egentliga värde. Då det under året har införts nya regler för skalbolag kan det emellertid vara så att detta har förändrats. Vad gäller Färg & Tapet AB som skall säljas till en utomstående är det viktigt att ta reda på om bolaget klassificeras som ett skalbolag eller inte. För det fall att bolaget

anses vara ett skalbolag skall säljaren nämligen ta upp kapitalvinsten som överskott av passiv näringsverksamhet. Även om företaget anses vara ett skalbolag finns det möjlighet för säljaren att undgå bestämmelsen genom att han uppfyller någon av de två undantagsmöjligheter som finns. Det första undantaget är den sk ventilen vilket innebär att det anses föreligga särskilda skäl mot att kapitalvinsten skall tas upp som intäkt av passiv näringsverksamhet. Det andra undantaget är att säljaren ser till att företaget lämnar in en skalbolagstransaktion i enlighet med ett särskilt upprättat bokslut och ställer säkerhet för den skatt som belöper på företaget. Det förstnämnda undantaget, vilket benämns som ventilen kan göra det möjligt för Gunnar att undgå att ta upp kapitalvinsten som överskott av passiv näringsverksamhet. Vid myndigheternas bedömning av om det skall anses föreligga ett särskilt skäl görs en särskild bedömning. Myndigheten tittar på är vad som har föranlett försäljningen av bolaget. I förarbetet har det givits exempel på fall där särskilda skäl kan tänkas föreligga och generationsskifte har nämnts som ett sådant. Vidare skall myndigheten titta på hur ersättningen för andelen har bestämts. I förarbetet har det givits ett riktvärde på 75 %. Det innebär att om en säljare tar så bra betalt att ersättningen närmar sig 75 % av den obeskattade vinsten finns det anledning för säljaren att misstro köparens avsikter och detta medför att säljaren inte medges undantag. Fråga kan ställas om hur detta uttalande skall tolkas, innebär det att en ersättning på 74 % av de obeskattade medlen undantar möjligheterna till undantag? Då lagstiftningen är relativt ny är det omöjligt att veta vad som gäller. Jag antar att Gunnar erhåller en ersättning som motsvarar 70- 72 % av de obeskattade medlen. Det bör dels anses förenligt med den nya lagstiftningen dels borde det vara det pris som en seriös köpare är villig att betala det vill säga om han har för avsikt att erlagga skatten som belöper på de obeskattade medlen. En intressant fråga är hur mycket Gunnar kan erhålla totalt för sitt bolag om han skall uppfylla kraven i ventilen.

Balansräkning efter sammanställning
av beskattat respektive obeskattade medel.

Kassa	1.500.000	Eget kapital	
Revers	3.300.000	Beskattat	2.100.000
		Aktiekapital	500.000
		Obeskattat	2.200.000
	4.800.000		4.800.000

Om Gunnar räknar med att han erhåller 90 % av det beskattade kapitalet, 100 % av aktiekapitalet samt 70 % av det obeskattade kapitalet så kan han räkna med att erhålla ersättning enligt följande uppställning.

Beskattat kapital	2.100.000	x 0.90 =	1.890.000
Aktiekapital	500.000	x 1.0 =	500.000
Obeskattat kapital	2.200.000	x 0.70 =	1.584.000
	<hr/>		<hr/>
	4.800.000		3.930.000

Detta innebär att Gunnar kan erhålla en ersättning motsvarande 3.930.000 kr vid en försäljning av Färg & Tapet AB. Vidare innebär det att Gunnar undgår att ta upp eventuell kapitalvinst som överskott av passiv näringsverksamhet. Eftersom Färg & Tapet AB innehåller en revers är det troligt att köparen kräver att Gunnar löser reversen. Detta kan parterna lösa genom att Gunnar i enlighet med ett avtal åtar sig att lösa reversen i samband med att han erhåller köpeskillingen. När Gunnar har löst reversen kommer han istället att inneha en revers i Pensel AB motsvarande 3.300.000 kr. Detta innebär att han erhåller 3.300.000 kr av Pensel AB genom amorteringar och därutöver även en marknadsmässig ränta på utlånat beloppet. Det lån som Gunnar ger Pensel AB kan emellertid skapa en del problem då Gunnar efter försäljningen av Färg & Tapet AB skall betala skatt på kapitalvinsten. Gunnars kapitalvinst motsvarar köpeskillingen med avdrag för omkostnadsbeloppet på aktierna vilket motsvarar ett belopp på 3.430.000 kr (3.930.000 - 500.000). Detta innebär en skattebelastning på 1.474.900 kr då hälften av vinsten skall beskattas i tjänst respektive kapital (3.430.000 x 0.43). Efter försäljningen av Färg & Tapet AB och inlösen av reversen återstår 630.000 kr (3.930.000 - 3.300.000). Detta räcker således inte till att betala kapitalvinstskatten. Detta kan emellertid lösas genom att Pensel AB lånar pengar på bank eller av annan utomstående för att göra de amorteringar på reversen som krävs för att Gunnar skall få möjlighet att betala sin kapitalvinstskatt.

Som ett sista led skall Gunnar överlåta Pensel AB till sin son. Frågan kan då ställas om lättnadsregelns tillämpning skall eftersträvas. Lättnadsregelns tillämpning behöver i princip inte eftersträvas då substansvärdet på Pensel AB är väldigt lågt. Substansvärdet är 100.000 kr eftersom värdet på inkråmet och värdet på reversens motsvarar varandra. För det fall att villkoren för lättnadsregelns tillämpning är uppfyllda skall Gunnars son betala 2.000 kr i gåvoskatt (10 % x ((100.000 x 30 %) - 10.000). Något som bör framhållas är att reversen som Gunnar ställt ut skall löpa med en viss ränta och ha en bestämd förfallodag. RSV har som tidigare nämnts rekommenderat att en revers skall löpa med en ränta som motsvarar statslåneräntan + fem procentenheter. Den ränta som Gunnar erhåller på reversen skall beskattas i kapital (30 %). Hur mycket han kommer att erhålla är beroende av hur länge lånet löper. Sonens ingångsvärde på aktierna i Pensel AB kommer att motsvaras av Gunnars omkostnadsbelopp det vill säga aktiekapitalet på 100.000 kr.

Effekten av att genomföra en skalbolagstransaktion som en förberedande åtgärd inför ett generationsskifte kommer för Gunnar att resultera i följande. Gunnar erhåller 630.000 kr efter försäljningen av skalbolaget och utlösen av reversen. Vidare erhåller han förutom räntan som omtalats ovan en summa motsvarande 3.300.000 av Pensel AB genom amorteringar. Kapitalvinsten som motsvarar skall 3.430.000 kr skall bli föremål för beskattning (3.930.000 – 500.000). Eftersom Gunnar är en aktiv fåmansföretagare skall han betala 1.474.900 kr i skatt (3.430.000 x 0.43). Totalt erhåller Gunnar 2.455.100 kr plus ränta (630.000 + 3.300.000 - 1.474.900).

4.6 En alternativ lösning vid överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en skalbolagstransaktion

I detta avsnitt skall det ges ett alternativt tillvägagångssätt för en skalbolagstransaktion. Här skall påtalas liksom det gjorts ett antal gånger tidigare att vi inte vet något om Gunnars målsättning med generationsskiftet. I avsnittet ovan har det givits en lösning vilken gör det möjligt för Gunnar att erhålla maximalt värde på skalbolaget. Här skall jag redogöra för det fall att Gunnars målsättning är att erhålla en mindre ersättning, vilken jag antagit motsvarar 10 % av företagets substans värde. En fråga som inledningsvis kan ställas är om det för Gunnar är möjligt att erhålla en bestämd summa pengar vid en skalbolagstransaktion samtidigt som han vill undvika att företaget blir föremål för uttagsbeskattning. För att en skalbolagstransaktion skall vara möjlig att genomföra ställs det krav på att Gunnar innehar ett annat företag till vilket han kan överlåta inkråmet. Gunnar startar därför inledningsvis ett nytt företag (Pensel AB). En central fråga är hur inkråmet skall överlåtas och till vilket pris. Som påtalats i avsnitt 4.5 kan en underprisöverlåtelse av företagsegendom utlösa uttagsbeskattning enligt 22 kap. 14 IL. En underprisöverlåtelse av företagsegendom behöver emellertid inte utlösa uttagsbeskattning om villkoren för undantag är uppfyllda (23 kap. 14-29 §§ IL). Ett av de villkor som uppställs är att överlåtelsen skall konstituera en hel verksamhet eller en verksamhetsgren om rätten till avdrag för koncernbidrag saknas. I avsnittet ovan lyftes problematiken fram om vilka överlåtelser av företagsegendom som kan konstituera en överlåtelse av en hel verksamhet eller en verksamhetsgren. En överlåtelse av ett företags inkråm kan inte jämföras med en överlåtelse av en hel verksamhetsgren då överlåtelsen inte omfattar företagets vinstmedel. Fråga är då om en överlåtelse av företagets inkråm kan jämföras med en överlåtelse av en verksamhetsgren. I förarbetet till underprisreglerna har det uttalats att förvaltning av en enstaka fastighet kan konstituera en verksamhetsgren. I enlighet med förarbetsuttalandet kan Färg & Tapet AB överlåta förvaltningsfastigheten (fastighet I) till Pensel AB. Fråga är då till vilket pris överlåtelsen skall ske. Överlåtelsepriset på förvaltningsfastigheten bör understiga eller motsvaras av fastighetens skattemässiga värde i enlighet med 2 kap. 31 § IL. Jag antar att det skattemässiga värdet är 500.000 kr i

enlighet med nyss nämnda stadgande. Fråga kan då ställas om varför överlåtelsen bör ske till ett pris som understiger eller motsvarar egendomens skattemässiga värde. I inkomstskattelagens 23 kap 10 § stadgas hur en överlåtelse av egendom till ett pris som understiger eller motsvarar det skattemässiga värdet skall behandlas. Regeln stadgar att oavsett om priset vid en överlåtelse är noll eller motsvarar tillgångens skattemässiga värde skall överlåtelsen behandlas som om det utgått ett pris som motsvarar det skattemässiga värdet. Det innebär att mottagaren övertar givarens skattemässiga värde på tillgångarna.

I motsats härtill finns det inget stadgande som reglerar hur en överlåtelse av egendom mot ett pris som understiger det marknadsmässiga värdet men samtidigt överstiger det skattemässiga värdet skall behandlas. Det går således inte att finna något stadgande som talar om ifall överlåtaren skall beskattas, ej heller för vad han i så fall skall beskattas för. Vidare stadgas ej heller vilket värde mottagaren erhåller vid en sådan överlåtelse. Då det inte finns regler som behandlar det fall att det sker en överlåtelse av en tillgång till ett pris som överstiger tillgångens skattemässiga värde bör Gunnar överlåta fastigheten utan ersättning eller mot en ersättning som motsvarar det skattemässiga värdet. Jag antar att Färg & Tapet AB överlåter förvaltningsfastigheten till Pensel AB utan ersättning. Det innebär att Pensel AB övertar Färg & Tapets skattemässiga värde på fastigheten, i enlighet med kontinuitetsprincipen. Vidare kan nämnas att gåvoskatt är inte aktuellt då det råder ägarsamband mellan företagen.

När överlåtelsen av förvaltningsfastigheten är genomförd skall resterande egendom i Färg & Tapet AB överlåtas eftersom en av Gunnars målsättningar är att hela verksamheten skall överlåtas till sonen. Klart är att resterande del av inkråmet varken kan konstituera en verksamhet eller en verksamhetsgren. Därmed kan slutsatsen dras att överlåtelsen av resterande egendom i Färg & Tapet AB skall överlåtas till marknadsvärdet för att uttagsbeskattning skall undvikas.

Balansräkning före inkråmsöverlåtelse
dock efter överlåtelsen av förvaltningsfastigheten.¹¹²

<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Kassa</td> <td style="text-align: right; padding: 5px;">1.500.000</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">Lager</td> <td style="text-align: right; padding: 5px;">600.000</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">Inventarier</td> <td style="text-align: right; padding: 5px;">1.000.000</td> </tr> </table>	Kassa	1.500.000	Lager	600.000	Inventarier	1.000.000	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Eget kapital</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> Beskattat</td> <td style="text-align: right; padding: 5px;">2.100.000</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> Aktiekapital</td> <td style="text-align: right; padding: 5px;">500.000</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> Obeskattat</td> <td style="text-align: right; padding: 5px;">800.000</td> </tr> </table>	Eget kapital		Beskattat	2.100.000	Aktiekapital	500.000	Obeskattat	800.000
Kassa	1.500.000														
Lager	600.000														
Inventarier	1.000.000														
Eget kapital															
Beskattat	2.100.000														
Aktiekapital	500.000														
Obeskattat	800.000														

¹¹² Det faktum att Gunnar överlåter fastigheten till underpris innebär inte att Gunnar gör en reaförlust eftersom han skall bokföra en fiktiv inkomst som motsvarar det skattemässiga värdet.

Fastighet II	800.000	Lev.skulder	100.000
		Lån	400.000
		(hänförligt till fastighet II)	
	3.900.000		3.900.000

En överlåtelse av tillgångar mot ett pris som understiger marknadsvärdet kan medföra uttagsbeskattning. Det är därför av vikt för Gunnar att veta vilket marknadsvärde tillgångarna har. Gunnar anlitar därför en oberoende värderingsman, jag antar att dennes värdering sett ut så här.

Lagret värderas till	400.000	(600.000)
Inventarierna värderas till	1000.000	(1.000.000)
Fastighet II värderas till	800.000	(800.000)
Totalt	2.200.000	2.400.000

Inkråmets marknadsvärde fastställs till 2.200.000 kr. Vid en inkråmsöverlåtelse överläts inte bara tillgångarna utan även skulderna som är hänförliga till tillgångarna. Priset på inkråmet skall därmed fastställas till 1.700.000 kr (2.200.000 – 500.000). Eftersom det inte finns tillräckligt med medel i Pensel AB för att erlægga köpeskillingen för inkråmet ställs en skuldförbindelse ut till Färg & Tapet AB.

Balansräkning efter inkråmsöverlåtelse

Kassa	1.500.000	Eget kapital	
Revers	1.700.000	Beskattat	2.100.000
		Aktiekapital	500.000
		Obeskattat	800.000
		Förlust lager	- 200.000
	3.200.000		3.200.000

Som ett andra led i skalbolagstransaktionen skall Gunnar sälja Färg & Tapet AB till någon utomstående. Fråga kan då ställas om hur mycket han kan erhålla om han uppfyller kravet i den sk ventilen. Gunnar skall innan försäljningen utreda hur mycket beskattat respektive obeskattat kapital företaget innehåller för att få vetskap om vilket pris han bör sätta på bolaget.

Balansräkning efter sammanställning
av beskattat respektive obeskattade medel.

Kassa	1.500.000	Eget kapital	
Revers	1.700.000	Beskattat	2.100.000
		Aktiekapital	500.000
		Obeskattat	600.000
	3.200.000		3.200.000

Jag antar liksom i avsnitt 4.5 att Gunnar erhåller 90 % av det beskattade kapitalet, 100 % av aktiekapitalet samt 70 % av det obeskattade kapitalet.

Beskattat kapital	2.100.000	x 0.90 =	1.890.000
Aktiekapital	500.000	x 1.0 =	500.000
Obeskattat kapital	600.000	x 0.70 =	420.000
	3.200.000		2.810.000

Gunnar kan erhålla en ersättning motsvarande 2.810.000 kr vid en försäljning av Färg & Tapet AB. Köparen invänder troligtvis mot den utstående fordran som ligger i Färg & Tapet AB. Detta löser parterna genom att Gunnar i enlighet med ett avtal åtar sig att lösa reversen i samband med att han erhåller köpeskillingen. När Gunnar har löst reversen innehar han en revers i Pensel AB motsvarande 1.700.000 kr. Detta innebär att han kommer att erhålla detta belopp genom amorteringar och utöver det erhåller han även en marknadsmässig ränta på beloppet.

Liksom i avsnitt 4.5 kan utlåningen av medel till Pensel AB skapa en del problem då Gunnar efter försäljningen av Färg & Tapet AB skall betala skatt på kapitalvinsten. Gunnar gör en kapitalvinst på 2.310.000 kr (2.810.000 - 500.000). Gunnar skall därmed utge en kapitalvinstskatt på 993.300 kr (2.310.000 x 0.43). Efter försäljningen av Färg & Tapet AB och inlösen av reversen återstår 1.110.000 kr (2.810.000 - 1.700.000). Det innebär att det inte kommer att uppstå problem när Gunnar skall betala skatt på kapitalvinsten, han kommer till och med att ha 116.700 kr kvar (1.110.000 - 993.300). Förutom de pengar som återstår efter att Gunnar har betalt

kapitalvinstskatten skall som ovan nämndes Gunnar erhålla utlånat kapital det vill säga 1.700.000 kr och marknadsmässig ränta. Det innebär att han sammanlagt erhåller han 1.816.700 kr plus marknadsmässig ränta ($116.700 + 1.700.000$). Hur mycket Gunnar erhåller i ränta är som tidigare nämnts beroende av lånets löptid.

Som ett sista led, skall Gunnar genomföra själva generationsskiftet. Fråga kan då ställas om lättnadsregelns tillämpning skall eftersträvas. För att ta reda på det måste vi veta vad pensel AB innehåller.

Balansräkning för Pensel AB

Kassa	100.000	Eget kapital	100.000
Lager	400.000		
Inventarier	1.000.000	Lev.skulder	
100.000		Lån	400.000
Fastighet II	800.000	(hänförligt till fastighet II)	
		Revers	1.700.000
Fastighet I	500.000	Fastighet I (goodwill)	500.000
	2.800.000		2.800.000

Substansvärdet på Pensel AB är mycket lågt och det innebär att Gunnar i princip inte behöver eftersträva lätttnadsregelns tillämpning. Substansvärdet är 100.000 kr eftersom värdet på inkråmet och skulderna motsvarar varandra. För att reversen skall få avräknas ställs det som tidigare nämnts krav på att den utgör en reell belastning för Pensel AB och att den löper med en bestämd ränta och förfallodag. Effekten av att genomföra skalbolagstransaktionen på det sätt som nyss visats är att Gunnar erhåller 1.816.700 kr plus marknadsmässig ränta. Gunnars son skall vid övertagandet av företaget betala 2.000 kr ($10\% \times ((100.000 \times 30\%) - 10.000)$). Sonens ingångsvärde på aktierna i Pensel AB kommer att motsvaras av Gunnars omkostnadsbelopp för Pensel AB det vill säga aktiekapitalet på 100.000 kr. I detta avsnitt ställdes inledningsvis frågan om det för Gunnar vid en skalbolagstransaktion är möjligt att erhålla en bestämd summa pengar utan att företaget uttagsbeskattas. Som vi sett går det att påverka värdet på Färg & Tapet AB som skall säljas till en utomstående. Genom att överlåta förvaltningsfastigheten som kan klassificeras som en verksamhetsgren till Pensel AB för ett pris som understiger dess marknadsvärde blir värdet på Färg & Tapet AB lägre än om överlåtelsen skett till marknadsvärdet. Värdet på Färg & Tapet AB kommer trots underprisöverlåtelsen att vara relativt högt. Det innebär att det inte är möjligt för Gunnar att erhålla en mindre ersättning vid en skalbolagstransaktion, om begreppet mindre ersättning överensstämmer med mitt antagande om att det motsvarar 10 % av substansvärdet.

5 Tillämpning på Färg & Tapet i enlighet med förslaget.

Här skall utredas om 3:12-utredningens förslag kommer att påverka beskattningskonsekvenserna vid tillämpningen av de olika generationsskiftesmodellerna. För att få en uppfattning vilka beskattningskonsekvenser en viss generationsskiftesmodell får när hänsyn tas till det lämnade förslaget avser jag att applicera de olika modellerna på Gunnars företag. Appliceringen sker liksom i kapitel 4 utifrån att Gunnar inte vill erhålla någon ersättning över huvud taget dels utifrån att han önskar erhålla en ersättning vilken motsvarar 10 procent av företagets substansvärde och slutligen för det fall att han vid generationsskiftet önskar erhålla så mycket medel som möjligt vid generationsskiftet.

5.1 Överlåtelse genom gåva utan vederlag

Eftersom vi inte vet vilka målsättningar Gunnar har med generationsskiftet förutom att han vill överlåta hela företaget till sin son skall i detta avsnitt liksom i avsnitt 4.1 utredas att han vill överlåta hela företaget till sin son utan ersättning. Frågan är därvid om beskattningskonsekvenserna vid en sådan överlåtelse förändras för det fall att utredningens förslag till ändringar går igenom.

Till utredningens uppgifter hörde att överväga olika ändringar i AGL som skulle syfta till att underlätta generationsskifte av företag. Utredningen har föreslagit en uppluckring av de villkor som uppställs för lättnadsregelns tillämpning. Vidare har de även föreslagit förändringar vad avser de värderingsregler som används vid värderingen av den egendom som ingår i en näringsverksamhet. Utredningens föreslagna ändringarna innebär att det skall anses förenligt med villkoren att överlåtelsen inte omfattar givarens alla aktier. Vidare innebär de att gåvomottagaren skall kunna lämna ersättning till gåvogivaren i form av kontanter eller en revers vid överlåtelsen av gåvan utan att det skall anses föreligga ett otillåtet förbehåll. Femårsregeln skall enligt utredningens förslag ändras till en treårsgräns.

För det fall att Gunnar vid överlåtelsen av Färg & Tapet överlåter alla sina aktier utan ersättning till sin son och denne behåller den överlåtna egendomen i tre år är villkoren för lättnadsregeln uppfyllda.

Fråga kan ställas om vilka beskattningskonsekvenser överlåtelsen får för Gunnar och hans son när villkoren för lättnadsregelns tillämpning är uppfyllda.

För att utreda beskattningskonsekvenserna måste vi veta värdet på den överlåtna egendomen. Då det här handlar om ett fåmansföretag som sedan 1970-talet har innehafts av samma ägare och inte varit föremål för försäljning skall värdet på de överlåtna aktierna grundas på den egendom som ingår i näringsverksamheten. Färg & Tapet innehåller följande tillgångar.

BR

Kassa	1.500.000	Eget kapital	
Lager	600.000	Beskattat	2.100.000
Inventarier	1.000.000	Aktiekapital	500.000
Fastighet I	500.000	Obeskattat	1.300.000
Fastighet II	800.000	Lev.skulder	100.000
		Lån	400.000
		(hänförligt till fastighet II)	
	4.400.000		4.400.000

Utredningen har bland annat lämnat förslag till ändring vad avser värdesättning av egendom och lättnadens omfattning. Lager och inventarier skall i enlighet med utredningens förslag tas upp till det skattemässiga värdet. Jag antar att det skattemässiga värdet på Gunnars lager och inventarier stämmer överens med det bokförda värdet. Vad gäller industrifastigheter skall de även fortsättningsvis tas upp till taxeringsvärdet. Förvaltningsfastigheter skall också tas upp till taxeringsvärdet och omfattas av lättnaden i enlighet med utredningens förslag.

Substansvärdering av Färg och Tapet AB.

Kassa	1.500.000	(Eget kapital	3.900.000)
Lager	600.000	Lev.skulder	100.000
Inventarier	1.000.000	Lån	400.000
Fastighet I	1.500.000	(hänförligt till fastighet II)	
Fastighet II	800.000		
	5.400.000		500.000

När tillgångar och skulder är fastställda skall värdet på skulderna dras ifrån värdet på tillgångarna vilket resulterar i att Färg & Tapets substansvärde motsvarar 4.900.000 kr. Eftersom villkoren för lättningen är uppfylla skall substansvärdet reduceras till 30 %, redueringen skall även omfatta förvaltningsfastigheten. Det reducerade substansvärdet är 1.470.000 kr ($4.900.000 \times 0.3$). Det reducerade substansvärdet utgör sonens beskattningsunderlag. Efter grundavdrag blir det egentliga gåvoskatteunderlaget 1.460.000 kr ($1.470.000 - 10.000$) kr. Sonen tillhör skatteklass I varför han skall erlägga 90.000 kr i skatt upptill skiktet 600.000 kr därutöver skall han erlägga 30 % i skatt på det belopp som överstiger 600.000 kr. Totalt skall sonen erlägga 348.000 kr i skatt ($90.000 + (0.3 \times 860.000)$). Sonens ingångsvärde är 500.000 kr i enlighet med kontinuitetsprincipen. Gunnar beskattas inte eftersom han inte har mottagit någon ersättning vid överlåtelsen.

5.2 Överlåtelse genom gåva mot vederlag

Som tidigare har nämnts vet vi inte vilka målsättningar Gunnar har med generationsskiftet förutom att han vill överlåta hela företaget. Här antas liksom i avsnitt 4.2 att Gunnar vid överlåtelsen av företaget genom gåva erhåller en mindre ersättning av sonen. Frågan är om beskattningskonsekvenserna vid en sådan överlåtelse förändras för det fall att utredningens förslag till ändringar går igenom.

Om Gunnar i samband med överlåtelsen av Färg och Tapet mottager en kontant ersättning av sonen motsvarande 490.000 kr skall det inte utesluta att överlåtelsen blir föremål för lättning. I enlighet med utredningens förslag skall det inte anses föreligga ett otillåtet förbehåll om gåvogivaren erhåller ersättning av gåvomottagaren i samband med överlåtelsen av företaget. Ersättningen kan enligt utredningens förslag motsvaras av kontant betalning eller ett utfärdande av en revers. Vad gäller reverser ställs det emellertid krav på att den utgör en reell belastning för gåvogivaren. Om Gunnar och hans son uppfyller de andra villkoren som uppställs för lättningsregelns tillämpning skall lättning erhållas vid överlåtelsen. En fråga som då kan ställas är vilket tillvägagångssätt som används för att utreda beskattningskonsekvenserna för överlåtelsen.

Inledningsvis skall det utredas hur stort värde den överlåtna tillgången motsvaras av. Eftersom det i detta fall handlar om aktier i ett fåmansföretag som inte har varit föremål för någon försäljning skall värdet på aktierna baseras på den egendom som företaget innehar. När villkoren för lättningsregelns tillämpning är uppfylla används substansvärdemetoden. Substansvärdemetoden innebär att värdet på företagets skulder skall dras av från värdet på företagets tillgångar. Dessförinnan skall dock egendomen i företaget åsättas ett värde. Färg & Tapet AB innehåller följande.

BR

Kassa	1.500.000	Eget kapital	
Lager	600.000	Beskattat	2.100.000
Inventarier	1.000.000	Aktiekapital	500.000
Fastighet I	500.000	Obeskattat	1.300.000
Fastighet II	800.000	Lev.skulder	100.000
		Lån	400.000
		(hänförligt till fastighet II)	
	4.400.000		4.400.000

Vad gäller värdersättningen av egendomen har jag liksom i avsnittet 5.1 antagit att det skattemässiga värdet på lager och inventarier överensstämmer med det bokförda värdet. Fastigheterna tas upp till taxeringsvärdet.

Substansvärdering av Färg och Tapet AB.

Kassa	1.500.000	(Eget kapital	3.900.000)
Lager	600.000	Lev.skulder	100.000
Inventarier	1.000.000	Lån	400.000
Fastighet I	1.500.000	(hänförligt till fastighet II)	
Fastighet II	800.000		
	5.400.000		500.000

Substansvärdet på aktierna i Färg & Tapet AB fastställs till 4.900.000 kr (5.400.000 - 500.000). Gunnar har vid överlåtelsen av företaget mottagit en ersättning (490.000 kr) som understiger marknadsvärdet på aktierna (4.900.000 kr) och det innebär att det i enlighet med AGL har uppstått ett blandat fång.

Fråga kan då ställas om hur beräkningen för skatteunderlaget skall ske eftersom det uppstått ett blandat fång vid överlåtelsen. Utredningen har lämnat förslag om hur blandade fång skall behandlas. Den metod de föreslagit innebär att endast en så stor del av vederlaget skall få avräknas

som svarar mot den andel av gåvans fulla värde som skall ligga till grund för beskattningen. Detta innebär att vi först måste utreda hur stor del av gåvans fulla värde skall ligga till grund för beskattningen. Då villkoren för lättnaden är uppfyllda skall det ske en reducering av substansvärdet till 30 procent vilket resulterar i ett värde på 1.470.000 kr ($4.900.000 \times 0.3$). Då det endast är 30 procent av gåvans fulla värde som skall ligga till grund för beskattningen innebär det att endast motsvarande andel av vederlaget får avräknas. En motsvarande andel av vederlaget är 147.000 kr (490.000×0.3). Avräkningen av det reducerade vederlaget från det reducerade substansvärdet utgör sonens underlag för gåvoskatt och det motsvarar ett belopp på 1.323.000 kr ($1.470.000 - 147.000$). Det egentliga underlaget för gåvoskatt efter grundavdrag är 1.313.000 kr ($1.313.000 - 10.000$). Sonen som tillhör skatteklass I skall erlägga 303.900 kr i skatt ($(90.000 + (0,3 \times 713.000))$).

Eftersom Gunnar erhöll ersättning i samband med överlåtelsen av företaget kan frågan ställas om hur mycket han skall erlägga i skatt för en eventuell kapitalvinst. 3:12-utredningen har lämnat förslag om en ny metod för beskattning av kapitalvinst vid gåva av lös egendom. Den föreslagna metoden kallas avskattningsmetoden. Metoden som skall ersätta delningsprincipen innebär att Gunnar inte skall beskattas över huvud taget eftersom den mottagna ersättningen inte överstiger Gunnars omkostnadsbelopp för aktierna. Detta innebär att Gunnar erhåller 490.000 kr skattefritt. Vidare innebär det att Gunnars son skall erhålla Gunnars omkostnadsbelopp som ingångsvärde för aktierna.

5.3 Överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse

En intern aktieöverlåtelse kan som tidigare nämnts företas, dels för att sänka värdet på bolaget, dels för att göra det möjligt för ägaren att få ut lågt beskattade medel ur företaget. Eftersom vi inte vet något om Gunnars målsättningar med generationsskiftet förutom att han vill överlåta hela företaget skall här utredas det fall att han som målsättning har att han vill erhålla så mycket pengar som möjligt vid överlåtelsen av företaget. Om Gunnar vill erhålla så mycket medel som möjligt vid en överlåtelse av Färg & Tapet AB kan han för att uppnå sin målsättning företa en intern aktieöverlåtelse som en förberedande åtgärd inför generationsskiftet

Själva tillvägagångssättet vid en intern aktieöverlåtelse som sker inför ett generationsskifte berörs i sig inte av inte av bestämmelserna i AGL under förutsättning att det föreligger ett ägarsamband mellan företagen. Det förslag på ändringar som 3:12-utredningen har lämnat kan emellertid få betydelse för beskattningskonsekvenserna. Jag skall endast ge en återblick i själva genomförandet av den interna aktieöverlåtelsen när Gunnar som målsättning

vid generationsskiftet har att erhålla så mycket pengar som möjligt (detta har behandlats i avsnitt 4.3).

Värdet på aktierna i Färg & Tapet fastställs till 4.900.000 kr. Gunnars nyetablerade företag Roller AB lämnar som betalning för aktierna i Färg & Tapet AB en revers på ett belopp som motsvarade aktiernas värde. Då Gunnar lånar ut pengar erhåller han förutom utlånat belopp även marknadsmässig ränta på det utlånade beloppet. När Roller AB köper aktierna i Färg & Tapet AB uppstår en koncern.

När den förberedande åtgärden är avslutad skall Gunnar överlåta koncernen genom gåva till sin son. Fråga kan då ställas om Gunnars son skall erlägga någon gåvoskatt vid mottagandet. Om Gunnars son skall erlägga gåvoskatt eller ej är beroende av hur stort värdet är på den överlåtna egendomen. Koncernens substansvärde är 100.000 kr. Det innebär att Gunnars son skall betala 2.000 kr i gåvoskatt vid lättnadsregelns tillämpning ($10\% \times ((100.000 \times 30\%) - 10.000)$). Sonens anskaffningsvärde motsvarar Gunnars omkostnadsbelopp för Roller AB, det vill säga 100.000 kr.

En effekt av den interna aktieöverlåtelsen är att Gunnar erhåller en ersättning motsvarande substansvärdet, det vill säga 4.900.000 kr plus ränta. Det innebär att Gunnar gör en kapitalvinst på 4.400.000 kr ($4.900.000 - 500.000$). Eftersom Gunnar är en aktiv fåmansföretagare skall han erlägga 1.629.700 kr i skatt upptill 100 basbelopp det vill säga 3.790.000 kr ($0.43 \times 3.790.000$). För resterande belopp upptill 4.400.000 kr skall han erlägga 183.000 kr i skatt ($(0.3 \times (4.400.000 - 3.790.000))$). Gunnar erhåller sammanlagt 3.087.300 kr plus ränta ($((4.400.000 + 500.000 - (1.629.700 + 183.000))$).

5.4 En alternativ lösning vid överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en intern aktieöverlåtelse

I detta avsnitt skall behandlas det fall att Gunnar som målsättning vid en intern aktieöverlåtelse inför generationsskiftet vill erhålla en mindre summa pengar. En mindre summa mindre pengar antas motsvara 10 % av substansvärdet. Situationen har behandlats tidigare (avsnitt 4.4) men fråga är här om 3:12-utredningens förslag till ändringar i AGL påverkar beskattningskonsekvenserna för Gunnar och hans son. Eftersom den interna aktieöverlåtelsen i sig inte påverkas av ändringarna i AGL skall det inledningsvis ges en återblick av tillvägagångssättet vid den interna aktieöverlåtelsen.

Gunnars målsättning är att erhålla 490.000 kr vid den interna aktieöverlåtelsen, han överlåter därför aktierna i Färg & Tapet AB till sitt nystartade företag Roller AB till ett pris motsvarande 490.000 kr. Gunnar

ställer ut en revers på motsvarande belopp eftersom Roller AB inte innehar tillräckligt med medel att erlægga köpeskillingen.

Efter försäljningen har det uppstått en koncern och som ett avslutande led överlåter Gunnar den till sin son. Fråga kan då ställas om Gunnars son skall erlægga gåvoskatt vid erhållandet av koncernen. Värdet på koncernen är efter den interna aktieöverlåtelsen 4.500.000 kr ($5.400.000 + 100.000 - 500.000 - 500.000$). Det relativt höga substansvärdet medför att lätttnadsregelns tillämpning bör eftersträvas. Uppfylls villkoren som uppställs för regelns tillämpning blir överlåtelsen föremål för lätttnad. I enlighet med 3:12-utredningens förslag skall förvaltningsfastigheter omfattas av lätttnaden. Det innebär att underlaget för lätttnaden motsvaras av hela koncernens substansvärde det vill säga 4.500.000 kr. Sonens underlag för gåvoskatt blir därmed det reducerade substansvärdet det vill säga 1.350.000 kr ($4.500.000 \times 0.3$). Efter grundavdraget blir det egentliga gåvoskatteunderlaget 1.340.000 kr. Gunnars son som tillhör skatteklass I skall betala 312.000 kr i gåvoskatt ($(90.000 + (0.3 \times 740.000))$). Sonens ingångsvärde på för aktierna i Roller AB är 100.000 kr.

Gunnar har vid den interna aktieöverlåtelsen sålt aktierna i Färg & Tapet AB till Roller AB för 490.000 kr. Som nämnts i avsnitt 4.4 är omstruktureringsreglerna i 53 kap. IL tillämpliga på överlåtelsen. Följden av reglernas tillämpning blir att Gunnar inte skall beskattas för överlåtelsen eftersom kapitalvinsten är noll. Beskattningskonsekvenserna vid denna situation påminner om den som hade uppstått om utredningens sk avskattningsmetod hade tillämpats. Det vill säga det uppstår ingen kapitalvinstbeskattning om inte ersättningen överstiger omkostnadsbeloppet.

Omstruktureringsreglerna i 53 kap IL är inte tillämpliga om priset på aktierna överstiger aktiernas omkostnadsbelopp. I enlighet med den praxis som har utvecklats på området tillämpas vid en sådan situation delningsprincipen. Om utredningens förslag om den sk avskattningsmetoden går igenom innebär det emellertid en viss förändring vid beskattningen av överlåtelse av aktier till ett pris som överstiger omkostnadsbeloppet.. Beskattning skall enligt metoden ske av det belopp som överstiger omkostnadsbeloppet och mottagaren skall istället för två anskaffningsvärden erhålla ett.

5.5 Överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en skalbolagstransaktion

Tidigare har den situation behandlats (avsnitt 4.5) att Gunnar som en förberedande åtgärd inför ett generationsskifte företar en skalbolagstransaktion. Skalbolagstransaktionen företas dels för att Gunnar skall erhålla

så mycket pengar som möjligt dels för att företagets tillgångar skall övergå till sonen. Här skall utredas vilka beskattningskonsekvenser 3:12-utredningens förslag medför för Gunnar och hans son. Jag skall här endast ge en överblick av de åtgärder som har vidtas av Gunnar innan själva generationsskiftet genomförs.

Marknadsvärdet på inkråmet i Färg & Tapet AB fastställs till 3.300.000 kr. Då det i Pensel AB endast finns medel motsvarande aktiekapitalet ställer Pensel AB ut en revers på köpeskillingen för inkråmet till Färg & Tapet AB. När inkråmsförsäljningen är avslutad säljer Gunnar Färg & Tapet AB till en utomstående för en köpeskillning som motsvarar 3.930.000 kr

I anslutning till försäljningen av Färg & Tapet AB löser Gunnar reversen på 3.300.000 kr och i gengäld får han en revers i Pensel AB på motsvarande belopp. Vid försäljningen av Färg & Tapet AB gör Gunnar en kapitalvinst vilken beräknas till 3.430.000 kr (3.930.000 - 500.000) Gunnar skall betala 1.474.900 kr i skatt (3.430.000 x 0.43). Efter skatteuttaget erhåller Gunnar ett sammanlagt belopp på 2.455.100 kr plus ränta på reversen (3.930.000 - 1.474.900).

Som ett sista led överlåter Gunnar Pensel AB till sin son. Fråga kan då ställas om Gunnar och hans son bör eftersträva lättnadsregelns tillämpning. Frågan kan först besvaras då det finns vetskap om vad den överlåtna egendomen är värd. Pensel AB innehåller dels inkråmet som härrör från Färg & och Tapet AB, dels en skuldförbindelse till Gunnar. Substansvärdet på Pensel AB är 100.000 kr eftersom värdet på inkråmet och reversen motsvarar varandra. Vid lättnadsregelns tillämpning skall Gunnars son betala 2.000 kr i gåvoskatt (10 % x ((100.000 x 30%) - 10.000)). Sonens ingångsvärde på aktierna i Pensel AB kommer att motsvaras av Gunnars omkostnadsbelopp det vill säga aktiekapitalet, 100.000 kr.

5.6 En alternativ lösning vid överlåtelse genom gåva där det sker en förberedande åtgärd i form av en skalbolagstransaktion

Som påtalats ett flertal gånger tidigare vet vi inget om Gunnars målsättningar mer än att han vill överlåta hela företaget. Gunnar kan ha som målsättning att han inte vill erhålla någon ersättning, att han vill erhålla en mindre ersättning eller att han vill erhålla så mycket i ersättning som möjligt i samband med ett generationsskifte. I avsnittet ovan har behandlats det fall att Gunnar som målsättning vid generationsskiftet vill erhålla så mycket ersättning som möjligt. Om Gunnars målsättning är att erhålla en mindre ersättning samtidigt som han vill överlåta allt inkråmet till sonen utan att de transaktionerna utlöser uttagsbeskattning uppstår det problem vid tillämpningen av skalbolagsmodellen. Syftet med att företa en skalbolagstransaktion är att ägaren till familjeföretaget skall erhålla de

likvida medel som finns i bolaget. Då det i Gunnars företag finns relativt mycket medel är det i princip omöjligt för Gunnar att erhålla en mindre ersättning för det fall att begreppet mindre ersättning överensstämmer med mitt antagande om att det motsvarar 10 % av företagets substansvärde.

I avsnittet 4.6 har det fall behandlats att Gunnar inte erhåller det maximala beloppet som en skalbolagstransaktion kan generera utan en något mindre ersättning (dock inte så lite som 10 % av substansvärdet).

I detta avsnitt skall jag endast återge tillvägagångssättet på den alternativa lösningen som behandlats i avsnitt 4.6 Här skall därmed i huvudsak utredas om 3:12-utredningens förslag påverkar beskattningskonsekvenserna.

Den alternativa lösningen har skett enligt följande. Förvaltningsfastigheten i Färg & Tapet AB antas konstituera en verksamhetsgren. Den överläts därför utan ersättning till det av Gunnar nystartade företaget Pensel AB. Därefter överläts det resterande inkråmet i Färg & Tapet AB som inte kan konstituera en verksamhetsgren till Pensel AB, mot en ersättning som motsvarar tillgångarnas marknadsvärde. Gunnar överlåter därefter Färg & tapet AB till en utomstående varvid han erhåller 2.810.000 kr. Eftersom köparen troligtvis har invändningar mot reversen som ligger i bolaget löser Gunnar den i samband med att han mottar köpeskillingen för Färg & Tapet AB. Gunnar får i gengäld få en fordran i Pensel AB vilket medför att han erhåller utlånat belopp inklusive marknadsmässig ränta på de utlånade pengarna.

Gunnar har vid försäljningen av Färg & Tapet AB gjort en kapitalvinst på 2.310.000 kr (2.810.000 - 500.000). Kapitalvinstskatten som skall betalas beräknas till 993.300 kr (2.310.000 x 0.43). Efter försäljningen av Färg & Tapet AB och inlösen av reversen återstår 1.110.000 kr (2.810.000 - 1.700.000). När Gunnar således betalt skatt på kapitalvinsten återstår 116.700 kr (1.110.000 - 993.300). Gunnar skall dock erhålla 1.700.000 kr plus marknadsmässig ränta på motsvarande belopp av Pensel AB. Totalt erhåller Gunnar 1.816.700 i beskattade medel plus ränta.(116.700 + 1.700.000).

Gunnar ämnar som ett sista led överlåta Pensel AB genom gåva till sin son varför frågan ställs, bör han eftersträva lättnadsregelns tillämpning. Substansvärdet på Pensel AB är 100.000 kr och det innebär att sonen skall betala 2.000 kr i gåvoskatt vid lättnadsregelns tillämpning (10 % x ((100.000 x 30%) - 10.000)). Vad gäller sonens ingångsvärde på Pensel AB så motsvaras det av Gunnars omkostnadsbelopp, det vill säga aktiekapitalet på 100.000 kr.

Det bör avslutningsvis i detta avsnitt påpekas att utredningen har lämnat förslag vilket hade kunnat få betydelse i detta avsnitt då det sker en överlåtelse av en verksamhetsgren. Som tidigare har nämnts finns det för närvarande inget stadgande i inkomstlagen som behandlar det fall att en överlåtelse av en verksamhetsgren sker till ett pris som överstiger det

skattemässiga värdet på egendomen. Utredningen har lämnat förslag om införande av en sk huvudsaklighetsprincip. Principen innebär att en överlåtelse antingen skall behandlas som gåva eller köp. För det fall att ersättningen vid överlåtelsen av en verksamhetsgren är lika med eller understiger det skattemässiga värdet skall fånet behandlas som gåva. Om ersättningen istället överstiger det skattemässiga restvärdet skall fånet behandlas som en avyttring. Om ett fång har klassificerats som en avyttring innebär det att tillgången anses avyttrad mot ersättningen och säljaren skall beskattas för ersättningen. Köparens anskaffningsutgift grundas på den erlagda ersättningen på samma sätt som vid ett köp.

I detta avsnitt har en överlåtelse av en verksamhetsgren behandlats. Förvaltningsfastigheten vilken antagits konstituera en verksamhetsgren har emellertid överlåtits utan ersättning eftersom Gunnars målsättning antas ha varit att erhålla en mindre summa pengar vid generationsskiftet. Utredningens förslag innebär att det ges ett spelrum för överlåtaren då denne kan erhålla en ersättning mellan tillgångens skattemässiga värde och marknadsvärdet. Av detta följer att överlåtaren kan styra hur mycket likvida medel det skall finnas i skalbolaget vid försäljningen.

6 Avslutande analys

6.1 Inledning

I detta kapitel skall utredas vilken av generationsskiftesmodellerna som är mest gynnsam att tillämpa utifrån en viss målsättning i enlighet med dagens reglering. Vidare skall även utredas om valet av generationsskiftesmodell utifrån en viss målsättning påverkas av 3:12-utredningens förslag. Eftersom vi inte vet vilka målsättningar Gunnar har med ett generationsskifte förutom att han vill överlåta hela sitt företag till sonen har ett antal olika modeller för generationsskifte lyfts fram. I kapitel 4 och 5 har de utvalda modellerna applicerats utifrån lite olika målsättningar. De målsättningar som uppställts är att Gunnar inte vill ha någon ersättning, att han vill erhålla en mindre ersättning och att han vill erhålla så mycket som möjligt i ersättning vid ett generationsskifte. Inledningsvis presenteras en sammanställning över resultaten från tillämpningen av de olika modellerna på Färg & Tapet AB. Tabellen visar på ett överskådligt sätt de effekter som uppstår vid användandet av respektive modell med såväl dagens reglering som utredningens förslag. Utifrån sammanställningen förs sedan en sammanfattande diskussion utifrån Färg & Tapet AB för att sedan avslutas med generella synpunkter på utredningens förslag som sådant.

Regleringen idag												
	Gåva utan vederlag		Gåva mot vederlag		Intern aktieöv. Maximal ers.		Intern aktieöv. Alternativ		Skalbolag Maximal ers.		Skalbolag Minimal ers.	
	Gunnar	Sonen	Gunnar	Sonen	Gunnar	Sonen	Gunnar	Sonen	Gunnar	Sonen	Gunnar	Sonen
Köpeskillning				490.000								
Skatt	663.000		189.200	1.230.000	1.812.700 +skatt ränta	2.000	627.000	1.474.900 +skatt ränta	2.000	993.300 +skatt ränta	2.000	2.000
Erhållet värde (efter skatt)	Hela bolaget	Hela bolaget	300.800	Hela bolaget	3.087.300 +ränta rev. bolaget	Hela bolaget	490.000 +ränta rev. bolaget	2.455.100 +ränta rev. bolaget	Inkråmet bolaget	1.816.700 +ränta 1,7"	Inkråmet bolaget	Inkråmet bolaget
Ingångsvärde	500.000			940.000	100.000		100.000		100.000			100.000
Förslaget												
	Gåva utan vederlag		Gåva mot vederlag		Intern aktieöv. Maximal ers.		Intern aktieöv. Alternativ		Skalbolag Maximal ers.		Skalbolag Minimal ers.	
	Gunnar	Sonen	Gunnar	Sonen	Gunnar	Sonen	Gunnar	Sonen	Gunnar	Sonen	Gunnar	Sonen
Köpeskillning				490.000								
Skatt	348.000			303.900	1.812.700 +skatt ränta	2.000	312.000	1.474.900 +skatt ränta	2.000	993.300 +skatt ränta	2.000	2.000
Erhållet värde (efter skatt)	Hela bolaget	Hela bolaget	490.000	Hela bolaget	3.087.300 +ränta rev. bolaget	Hela bolaget	490.000 +ränta rev. bolaget	2.455.100 +ränta rev. bolaget	Inkråmet bolaget	1.816.700 +ränta 1,7"	Inkråmet bolaget	Inkråmet bolaget
Ingångsvärde	500.000			500.000	100.000		100.000		100.000			100.000

6.2 Ingen ersättning

För det fall att Gunnar inte önskar erhålla någon ersättning över huvud taget vid ett generationsskifte bör han eftersträva lättnadsregelns tillämpning. Det innebär att han måste säkerställa att villkoren för dess tillämpning är uppfyllda. Även om Gunnar inte mottager någon ersättning blir överlåtelsen relativt kostsam för Gunnars son då denne skall betala 630.000 kr i gåvoskatt vid erhållandet av företaget (avsnitt 4.1). Orsaken till att det skall utgå en relativt hög gåvoskatt är att förvaltningsfastigheten inte omfattas av lättnaden idag. Färg & Tapet AB innehåller emellertid en hel del likvida medel vilket medför att sonen kan betala gåvoskatten med hjälp av utdelning från företaget. Fråga kan då ställas om beskattnings-konsekvenserna förändras för det fall att 3:12-utredningens förslag går igenom (avsnitt 5.1). Förvaltningsfastigheten skall enligt utredningens förslag omfattas av lättnaden. Om förslaget går igenom och Gunnar väntar med att genomföra generationsskiftet skall Gunnars son betala mindre skatt. I enlighet med förslaget skall Gunnar erlägga 348.000 kr i skatt och det innebär en skattesänkning på 282.000 kr. Om Gunnar som målsättning har att överlåta företaget till sin son utan ersättning bör han vänta och se om förslaget går igenom.

6.3 En mindre ersättning

Som framgått tidigare i uppsatsen har jag antagit att begreppet mindre ersättning motsvarar 10 % av företagets substansvärde. Jag har behandlat tre olika modeller vilka i princip skall medföra att Gunnar erhåller 490.000 kr vid överlåtelsen av Färg & Tapet AB. I två av modellerna överlåts inte Färg & Tapet AB direkt utan mer indirekt genom ett nystartat företag.

Den första modellen (benämns här som modell I) behandlar det fall att sonen erlägger en kontant summa pengar vid erhållandet av Färg & Tapet AB (avsnitt 4.2). Gunnars kapitalvinstskatt blir 189.200 kr vilket medför att han erhåller 250.800 kr efter skatt. Sonen skall inte bara erlägga 490.000 kr i beskattade medel som Gunnar önskar erhålla utan han skall även betala en hög gåvoskatt. Gåvoskatten motsvaras av ett belopp på 1.230.000 kr eftersom lättnadsregeln inte är tillämplig. Skattebelastningen för sonen är därmed relativt hög och det blir kostsamt för företaget om sonen skall ta ut medel ur företaget för att erlägga skatten.

Den andra modellen (benämns här som modell II) som tillämpas är att Gunnar företar en intern aktieöverlåtelse som en förberedande åtgärd inför generationsskiftet (avsnitt 4.4). Gunnar erhåller 490.000 kr plus ränta via den revers som ligger i den nya koncernen. Någon kapitalvinstskatt skall Gunnar inte erlägga då tillämpningen av omstruktureringsreglerna medför att kapitalvinsten beräknas till noll. Sonen som mottager koncernen skall erlägga 627.000 kr i gåvoskatt. Gåvoskatten är relativt låg i jämförelse med modell I och det innebär att det blir mindre kostsamt för företaget om sonen

skall erlägga skatten med pengar från bolaget. Vidare bör nämnas att skuldförbindelsen till Gunnar på 490.000 kr plus ränta är en belastning för företaget. Roller AB:s anskaffningskostnad för aktierna i Färg och Tapet AB räknas upp i enlighet 53 kap. IL.

En tillämpning av den tredje modellen (benämns här som modell III) medför inte att en målsättning om en mindre ersättning uppfylls om det med begreppet en mindre ersättning skall förstås 10 % av substansvärdet på Gunnars företag. Det ursprungliga syftet med modellen är att inkråmet i företaget skall överlåtas till nästa generation och att ägaren skall erhålla så mycket pengar som möjligt. Här har jag emellertid även valt att använda modellen för att söka åstadkomma att Gunnar vid en skalbolagstransaktion skall erhålla en mindre summa pengar. Det är emellertid inte möjligt för Gunnar att erhålla den exakta summa pengar som han önskar men jag har ändå valt att använda modellen i min jämförelse (avsnitt 4.6). Tillämpningen av modellen medför att Gunnar skall erlägga 993.300 kr i skatt. Vidare erhåller han 1.816.700 kr i beskattade medel plus ränta. Gunnars son skall erlägga 2.000 kr i gåvoskatt vid erhållandet av inkråmet från det gamla familjeföretaget.

Fråga kan då ställas om vilken modell som är mest gynnsam för Gunnar att använda vid ett generationsskifte. Skall hänsyn endast tas till den totala skattebelastningen är modell II mest fördelaktig. Modell II är förvisso inte bara fördelaktig då det gäller den totala summan skatt som modellen utlöser utan en annan fördel är att eventuella amorteringar och räntor på reversen kan betalas genom koncernbidrag och utdelningar från koncernen. Vad gäller tillämpningen av modell I bör det lyftas fram att skattebelastningen i princip blir dubbelt så hög som i modell II. Vidare har de pengar som Gunnar erhåller vid överlåtelser i modell I varit föremål för dubbelbeskattning. Vid en jämförelse mellan modell I och modell II är det onekligen modell II som skall användas. Vad gäller modell III är det svårt att använda dess resultat i jämförelsen då Gunnar erhåller ungefär sex gånger så mycket pengar som i de andra modellerna. Det kan förvisso anses rimligt att den totala skattebelastningen blir högre. En fördel med en tillämpning av den senare modellen är att Gunnar erhåller tillräckligt med medel i direkt anslutning till försäljningen av skalbolaget så att han kan betala den skatt som belöper på kapitalvinsten. En nackdel är att sonen innehar lika mycket tillgångar som skulder och det kan verka hämmande på den fortsatta verksamheten. Med hänsyn till att modell II medför en relativt låg gåvoskatt och att reversen kan betalas med medel ur koncernen är modell II mest gynnsam för Gunnar vid ett generationsskifte där han vill erhålla en mindre ersättning.

Fråga är om 3:12-utredningens förslag på ändringar påverkar Gunnars val av modell för generationsskifte. De utvalda modellerna för generationsskifte har i kapitel 5 applicerats på Gunnars företag utifrån de förslag som utredningen har lämnat. Vi vet förvisso inte om förslaget går igenom men

för det fall att förslaget påverkar Gunnars val av modell kan det vara värt att vänta och se om förslaget går igenom.

Vad gäller den första modellen (benämns här som modell Ia) behandlar den i likhet med modell I att Gunnar erhåller 490.000 kr av sonen vid överlåtelsen av företaget (avsnitt 5.2). Gunnar skall i enlighet med förslaget inte erlägga någon skatt eftersom utredningen har föreslagit en ny metod (avskattningsmetoden) för beräkning av kapitalvinstskatt vid blandade fång. Vad gäller sonen skall denne förutom köpeskillingen till Gunnar vid överlåtelsen betala 303.900 kr i gåvoskatt. Gåvoskatten är relativt låg eftersom förvaltningsfastigheten i enlighet med förslaget omfattas av lättnaden.

En tillämpning av den andra modellen (benämns här modell IIa) vilken innebär att generationsskiftet föregås av en intern aktieöverlåtelse medför att Gunnar erhåller 490.000 kr plus ränta genom den revers som ligger i den överlåtna koncernen (avsnitt 5.4). Gunnar skall inte erlägga någon kapitalvinstskatt eftersom tillämpningen av omstruktureringsreglerna medför att kapitalvinsten beräknas till noll. Sonen skall vid överlåtelsen betala 312.000 kr i gåvoskatt. Gåvoskatten blir således för sonen i likhet med tillämpningen av modell Ia relativt låg. Vad gäller reversen som ligger i den överlåtna koncernen skall den finansieras genom räntor och amorteringar från dotterbolaget.

Vad gäller den tredje modellen (benämns här för modell IIIa) innebär dess tillämpning i enlighet med förslaget inte någon förändring vad gäller skattekonsekvenserna. Gunnar erhåller 1.816.700 plus ränta efter att han har betalt en kapitalvinstskatt på 993.300 kr. Sonen erhåller inkråmet från det gamla familjeföretaget samtidigt som han erhåller en skuld till Gunnar som motsvarar inkråmets värde. Något jag anser vara viktigt att lyfta fram här är att utredningen har lämnat förslag till hur en överlåtelse av en verksamhetsgren till ett pris som överstiger det skattemässiga värdet skall behandlas (avsnitt 5.6). Det innebär att det kan bli möjligt för en ägare att bestämma hur mycket likvida medel det skall finnas i skalbolaget vid en försäljning. Det är förvisso inte relevant i Gunnars fall att överlåta verksamheten till ett pris som överstiger det skattemässiga värdet eftersom jag antagit att en målsättning om en mindre ersättning är att erhålla en ersättning som motsvarar 10 % av företagets substansvärde.

Fråga kan då ställas om vilken modell för generationsskifte som är mest gynnsam för Gunnar att tillämpa i enlighet med förslaget. Vad gäller den tredje modellen (modell IIIa) är den inte jämförbar med de andra modellerna då en tillämpning av den medför ett skatteuttag som är väsentligt mycket högre än vid en tillämpning av de andra modellerna. Beskattningskonsekvenserna blir som vi sett i princip desamma för Gunnar och hans son oavsett vilken av de två första modellerna som tillämpas. Det innebär att vi måste se till hur finansieringen av Gunnars ersättning sker. I den första modellen (modell Ia) finansieras ersättningen till Gunnar av

dubbelbeskattade medel och i den andra modellen (modell IIa) sker finansieringen till Gunnar genom räntor och amorteringar från dotterbolaget i den överlåtna koncernen. Av detta följer att modell IIa är mest gynnsam för Gunnar att tillämpa vid ett eventuellt generationsskifte.

Den modell som är mest gynnsam för Gunnar idag är att han företar en intern aktieöverlåtelse som en förberedande åtgärd inför generationsskiftet (modell II). Den modell som är mest gynnsam för Gunnar att företa i enlighet med förslaget är densamma, det vill säga Gunnar bör företa en intern aktieöverlåtelse inför generationsskiftet (modell IIa). Beskattningskonsekvenserna blir emellertid inte desamma om modellen tillämpas idag eller om den tillämpas i enlighet med förslaget. En tillämpning av modellen i enlighet med förslaget medför emellertid ingen större skillnad för Gunnar eftersom han erhåller samma mängd pengar vid tillämpningen av båda modellerna. Däremot medför en tillämpning av den aktuella modellen i enlighet med förslaget att sonen i princip endast skall betala hälften så mycket i gåvoskatt vid erhållandet av koncernen. Det är ingen som vet om förslaget går igenom, men om Gunnar önskar erhålla en mindre ersättning vid generationsskiftet bör han för att sonen skall betala mindre skatt avvakta och se om förslaget går igenom.

6.4 Så mycket ersättning som möjligt

I uppsatsen har det behandlats två olika modeller vilka gör det möjligt för Gunnar att erhålla så mycket ersättning som möjligt samtidigt som hela företaget överläts till sonen. Båda modellerna kännetecknas av att det sker en förberedande åtgärd inför generationsskiftet. Den första modellen (benämns här modell A) kännetecknas av att det som förberedande åtgärd företas en intern aktieöverlåtelse inför generationsskiftet (avsnitt 4.3). För Gunnar medför en tillämpning av modell A att han erhåller 3.087.300 kr plus ränta på reversen. Gunnar gör en kapitalvinst och det medför att han skall betala 1.812.700 kr i skatt. Sonen erhåller företaget genom gåva och han betalar bara 2.000 kr gåvoskatt eftersom substansvärdet på företaget endast är 100.000 kr. Det bör påminnas om att reversen medför att den överlåtna koncernen innehar lika mycket tillgångar som skulder och det kan verka hämmande för företagets fortsatta utveckling. Den andra modellen (benämns här modell B) kännetecknas av att det som en förberedande åtgärd inför generationsskiftet företas en skalbolagstransaktion (avsnitt 4.5). Om Gunnar tillämpar modell B vid generationsskiftet medför det att han skall betala 1.474.900 kr i kapitalvinstskatt samtidigt som han erhåller 2.455.100 kr plus ränta. Sonen övertar dels inkråmet från det gamla familjeföretaget dels en revers. Liksom i modell A skall Gunnars son endast betala 2.000 kr i gåvoskatt.

Fråga kan ställas om vilken av dessa två modeller som är mest gynnsam. Skall hänsyn endast tas till beskattningskonsekvenserna är modell B mest gynnsam att företa. Vad gäller modell B bör dock det faktum lyftas fram att

det har införts nya skalbolagsregler. Skalbolagsreglerna ställer krav på att en viss försiktighet vad gäller prissättningen av skalbolaget. En skalbolagstransaktion innebär vidare till skillnad från en intern aktieöverlåtelse att en utomstående är inblandad och det kan bidra till problem. Vad gäller modell A företas den inom familjen, visserligen kan det också bidra till problem, men troligtvis är det lättare att komma överens inom en familj. Det som är mest fördelaktigt med en intern aktieöverlåtelse är att amortering och ränta på reversen kan finansieras med hjälp av koncernbidrag och utdelningar från dotterföretaget i koncernen. Det som kan vara problematiskt med båda modellerna är att det måste finnas medel till kapitalvinstskatten. Det är visserligen möjligt att lösa problemet genom ett lån från någon utomstående. Den mest gynnsamma modellen för att få ut så mycket pengar som möjligt vid ett generationsskifte är trots den högre skattebelastningen att företa en intern aktieöverlåtelse (modell A). En intern aktieöverlåtelse medför att finansieringen av reversen kan ske genom utdelningar och koncernbidrag från dotterbolaget och det bör värdesättas högt.

En tillämpning av de båda modellerna i enlighet med 3:12-utredningens förslag påverkar inte beskattningsekvenserna (avsnitt 5.3 och 5.5). Det innebär att om Gunnar önskar genomföra ett generationsskifte där han erhåller så mycket pengar som möjligt är han inte i behov av att förslaget går igenom och av det följer att han kan genomföra generationsskiftet när han vill.

6.5 Slutsatser och reflektioner

Vad gäller 3:12-utredningens förslag som sådant vill jag lyfta fram att det för mig har upplevts som ett mycket väl genomarbetat förslag. Förslaget innebär många positiva förändringar. Det finns säkerligen ett flertal personer som har funderat på att genomföra ett generationsskifte idag, men eftersom reglerna är svåröverskådliga och inte speciellt gynnsamma kan det tänkas att de skjutit ett eventuellt generationsskifte på framtiden. Det lämnade förslaget kan innebära att ett flertal personer åter tar vid tanken att genomföra ett generationsskifte, då det i princip står förändringar för dörren. Utredningen har lämnat många bra förslag och de uppluckrade villkoren för lättnad är bara några av dem. Bättre samstämmighet mellan AGL och IL har varit ett mål på vägen och utredningen anser bland annat att det skall ske en synkronisering av lättnaden i AGL och uttagsbeskattningen i IL. Utredningen har vidare lämnat förslag om hur regelsystemet för generationsskifte skall bli mer överskådligt och de har i samband med översynen av värderingsreglerna fört över reglerna i GSFL till AGL. Även lättnaden har förts över till AGL och även utvidgats till att omfatta förvaltningsfastigheter. Den problematik som förut kunde uppstå vid värderingen av onoterade företag blir endast ett minne blott om utredningens förslag om att alla onoterade företag skall värderas till sitt substansvärde går igenom. Om den av utredningen föreslagna avskattningsmetoden lagfästs

skall överlåtaren vid ett blandat fång inte beskattas om denne inte har gjort en kapitalvinst.

Avslutningsvis skall sägas att 3:12-utredningens förslag till ändringar påverkar valet av generationsskiftesmodell till viss del. Om Gunnars målsättning med ett generationsskifte är att inte erhålla någon ersättning eller en mindre ersättning skall han vänta och se om det framlagda förslaget går igenom under förutsättning att han vill att generationsskiftet blir föremål för en mer gynnsam beskattning. För det fall att Gunnars målsättning med ett generationsskifte är att få ut så mycket ersättning som möjlig är förslaget utan betydelse och det innebär att han kan genomföra generationsskiftet när han vill.

Litteraturförteckning

Offentligt tryck

Dir. Fi 2002:87 Översyn av reglerna om fastighetsskatt på småhus m.m., förmögenhetsskatt samt arvs- och gåvoskatt.

Ds Fi 2000:52 Skatteregler mot handel med skalbolag.

SOU 2002:52 Beskattning av småföretagare del I-II.

Prop. 1974:185 Förslag om vissa skattelättnader vid gåva av familjeföretag, m.m.

Prop. 1996/97:117 Ny förmögenhetsskattelagstiftning.

Prop. 1998/99:15 Omstruktureringar och beskattning.

Prop. 2001/02:165 Skatteregler mot handel med skalbolag

RSV PM 8539-99/100 Riksskatteverkets promemoria om förenklingsförslag

Övrig litteratur

Bratt, Johan mfl: Skatt på arv och skatt på gåva; Göteborg 2000.

Carlsson, Magnus: Generationsskiften och blandade fång, Angered 1999.

Pelin, Lars: svensk intern- och internationell skatterätt, Lund 1997.

Pelin, Lars: Överlåtelse av företag med särskild inriktning på generationsskifte, Lund 1993.

Sandström, Kjell och Svensson, Ulf: fåmansföretag skatteregler och skatteplanering, Uddevalla 2002.

Sund, Lars- Göran, Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag, Uppsala 2001.

Tidsskrifter

Gäverth, Leif, Skatteregler mot handel med skalbolag, SN 2002 s. 381ff.

Rydin, Urban och Nilsson, Peter: omstruktureringar av enskild verksamhet, SN 1999 s. 473ff.

Silfverberg, Christer, 3:12-utredningens förslag om generationsskiften, SN 2002 s. 569ff.

Silfverberg, Christer: benefika överföringar av företagsförmögenhet, SN 1999 s.508ff.

Rättsfallsförteckning

RH 2000: 30.

NJA 1982 s. 439 I.

NJA 1983 s. 237.

NJA 1984 s. 742.

NJA 1986 s. 18.

NJA 1986 s. 721 I.

NJA 1989 s. 577.

NJA 1991 s. 465.

NJA 1992 s. 79.

NJA 1993 s. 533.

NJA 1994 s. 610.

NJA 1995 s. 492.

NJA 1999 s. 13.

NJA 2001 s. 539.